

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**IOAN. PETRI || MAFFEI, || BERGOMATIS, || E SOCIETATE ||
IESV, || HISTORiarVM || INDICARVM || LIBRI XVI. ||
SELECTARVM, ITEM, EX || INDIA EPISTOLARVM || LIBRI
IV. ||**

Maffei, Giovanni Pietro

Coloniae Agrippinae, Anno M.D.XC.

VD16 M 105

Selectarvm Epistolarvm Ex India Liber Qvartvs.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-64627](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-64627)

SELECTARVM
 EPISTOLARVM EX INDIA
 LIBER QVARTVS.

LVDOVICI ALMEIDAE AD
 Societatem Iesu, in Indiam & Eu-
 ropam.

ET communis officij ratio, qua ad allo-
 quendos litteris amicos absentes impel-
 limur, & praecipuus animi fructus, quē
 vos percipere ex Iaponicarum rerum
 cognitione intelleximus, me hortatus
 est, ut cōfectum Dei beneficio iter Mea-
 cense, carissimi fratres, hac epistola
 vobis exponerem. Cum statisset Praefectus noster Cos-
 mus Turrianus, ut ego & Ludouicus Froius Meacum
 in consilio peteremus, ut ipse quidem maneret ibidem,
 & Gasparem Vilelam adiuuaret in opere, ego autem ut
 Ludouicum illuc vsque profecutus, quod ad spem pro-
 pagandae in ijs locis Christianae religionis attinet, com-
 pte atque explorata referrem omnia; Cochinoco Ri-
 uoni agri vico maritimo, quod his temporibus Cosmi
 Turriani domicilium est, ab ipso Cosmo non sine ma-
 gna benevolentiae significatione faustisque precationi-
 bus ad nauem vsque deducti, solutis anchoris eo ipso die
 ad vr-

ad urbem Ximabaram secundo vento decurimus
 ibidem (ut est grex ille neophytorum eximio quatuor
 rerum diuinarum studio) vel concionum frequen-
 telorum qui ad CHRISTI fidem traducti sunt
 nere ac numero, bidui ferme operam adiuuante
 no sanè quàm præclare posuimus. Cum iam hora
 citionis adesset, à neophydis parato nauigio ad
 deducti sumus. quidam etiam (ex quo facile homin-
 in nos amor eluceat) qui ad tempus adesse nequimus
 curriculo tendere ad naues, & aquis eodem imper-
 credere, ut nos iam in falo stantes, affari sibi
 loannes verò dynasta proprio nauigio nos longè
 profecturus, cursum inde ad Barptolemæum regem
 tendit, qui paucis ante diebus Cosmo Turmano
 cem auream dono miserat cum epistola, in qua etiam
 ptum, se Crucis eius beneficio, quam secum semper
 lisset, non modò magnis è periculis euasisse, verum
 multas ex hoste retulisse victorias. Id argumentum
 dei & amoris mittere se ad Cosmum, cyperum
 sibi vicissim ab eo remittissem, quòd Cosmum
 iore etiam apud se in honore futuram. Curam
 Joanni dynastæ Cosmus tradidit ferendam ad
 addita muneri ab Ludouico Froio nonnullæ
 Cui vos quoque Regi tam pio, tamque de Christi-
 religione bene merenti, fratres carissimi, felices
 rum cunctis ab immortali DEO precamini. Iu-
 nim & Barptolemæum & Christianam religio-
 stes oppugnant. Ximabara igitur Tacaxim, qui
 sis Regni Rimanique est limes, aique inde
 terrestri decem ferme dierum itinere, non sine
 difficultate perreximus. nam præter vim frigoris
 bissimi, & confragosa aique inuisa loca, diu-
 iam imber calles ita lurulentos effecerat, ut
 ro prolapsi fuimus: cum interea defatigati
 bus ad efficiendas vires in diuersorjæ naturæ
 inhamis herbæ folia præberentur. Curamus etiam
 Funatio millia passuum septem & viginti
 plo visendus, quod ibi Christianus quidam

eo pago noctis vnus demum quiete capta, Funaium
postero die peruenimus. Rex erat eo tempore Vosuqui.
Eum conuenire septimo post die placuit, deque suscep-
ta peregrinatione facere certiorē. Ille verò nobis benig-
nè & comiter acceptis, litteras etiam ad amicos Meacen-
ses commendatitias dedit. In vrbe Vosuqui Christiani
visuntur aliquot: in ijs noster hospes in primis CHRIS-
STO deuotus, & probus. Is non paruo nos affecit sola-
tio, cum totam precationum suarum nobis rationem
exponeret. Ea erat eiusmodi, vt orsus à summo Pontifi-
ce cæterisque Ecclesiasticis ordinibus, & regibus
Christianis; ad vniuersos nostræ Societatis homines, sed
nominatim ad vnumquemque nostrum, qui versatur
in Iapone, descenderet; tum pro conuersione ethnico-
rum, sed regis Bungii præcipuè, supplicaret: longam in-
de pertexuit seriem petitionum, certis in singula rerum
capita obsecrationibus distributis: tam copiosè præter-
ea de contemptu mundi, tam scitè de alliciēdis ad Chri-
stum Iaponijs proceribus disputauit, vt eius pietatem
vehementer admirati fuerimus. Quid multa? nostram
vicem Doctoris officio functus est. Nos Funaium inde
reuertimus. Funaiio Meacum versus iter intendimus, ma-
gno neophytorum numero nos ad passuum tria millia
prosequente. Verum aduersa tempestate Funaium re-
flecti sumus omnino ter: cum ipsi palam neophyti fate-
rentur, se nobis contrariam à Deo nauigationem enixè
precarari, vt apud se Natalem Domini Diem festum age-
re cogeremur. Spatium id fuit mensis vnus: quo tem-
pore non destitimus vicinis locis verba facere ad inco-
las; & hospites nostros ad CHRISTI fidem & cul-
tam suscipiendum hortari; cum ipsi quoque Bonziji e-
mentiro corporis habitu se mulierum cæcibus inseren-
tes, clam ad nos audiendos accederent, ijdemque à suis
popularibus proditi, ac disputationibus nostris Domi-
no adiuuante conuicti facile cederent, per eos dies To-
nus ad Christi ouile aggregar' est, insigni nobilitate vir,
ingenioq; præstanti. Iâ Natalitia Domini aderant: ijs in-
gredi Christianorū gaudio celebratis, deuuo soluimus, &

vento secundo ad insulam nomine Hiu sane haudqua-
 quam securi peruenimus. Sauebat maiorem in ma-
 dum mare: parua erat nauis: vectorum mita collauit
 Lunam, Solem, ceruos, aliasque belluas vario ritu ad-
 rantium. Merum augebant praeterea in oculis nobis
 recenti aliorum naufragio reliquiae & sarcinae fluui-
 tes. Verumtamen nos Dominus, quo nitebamur rati-
 eius quam diximus insula portum, leucas a Bungo qua-
 draginta perduxit. Eius circuitum insula passuum milia
 patere millia ferme trecenta. Quattuor in regna diuisi-
 tur, oryzae ferax. Locus autem ipse, ad quem Iomas ap-
 pulsi, Fore, gentis vocabulo nominatur. Ibi aliquos re-
 perti Christiani, qui Euangelium in vrbe Meaco pe-
 perant. Ex ijs quidam in primis honestus, continuo nos
 gratulabundus inuisit: noctemque totam apud nos tra-
 duxit, alijs nullis nisi de benignitate diuina sermonibus.
 E quidem nullum adhuc vidi tanta vel auctoritate, vel
 prudentia, vel cognitione veritatis Christianae lo-
 quentem. Filium annos undecim natum egregie precor-
 indolis, cultui CHRISTI dicauit. Reliqui eius doctri-
 stici eximia sanctitate & religione sunt omnes, sed
 praecipue, quae ventrem ferens, & quidem proxima no-
 tui, vt audiuit CHRISTI sacerdotes adesse, impetu
 gaudio elata, postridie confestim ad nos, animum
 liberis comitata, bene longo intervallo se conuulsa
 boque Dei refecta, vespere cum suis domum reuol-
 eaque ipsa nocte peperit filium, cuius renuntiam di-
 culo mihi ad nos. Dies octo ibidem commorans, secun-
 colis conuersis ad CHRISTVM, eadem nauis nauem
 (nam eo vsque erat conducta) sexto die prouocans,
 qui portus in itinere medio sese offert Sacaium & Sigo-
 perentibus. Hyemis initium erat asperissima: nigra
 tium niue cooperta, quae assidue cadebat densa, vt
 iam tum experiri liceret, inter eius regionis & altitudi-
 frigora quantum interesset. Ibi quod nullam se cuius
 maioris formae nauem inuenimus, paruum nauem
 coacti conducere, per infesta piratis loca (intercun-
 iore frigore, an metu) quem petebamus portu benefici-
 Dei

Dei tenuimus. Sacaium inde peruentum est, cum quidē
proxima nocte incendium eminens apparuisset nobis,
quo mille circiter vrbs eius tecta conlumpta sunt. At-
que vt nos aduentare cognouit ex optimatibus quidam
Christianus, nomine Sanctius, certos homines obuiam
militibus instructo maiore nauigio, in quod ē nostro
myoparone transcendimus, ad eumque perducti libera-
liter admodum & amanter excepti sumus. Domum ha-
bebat peramœnam in vsus hospitem atque aduenarū
intra ædium suarum septa more patrio separatam ac
propriam: eam nobis ad diuersandū assignauit. Ibi post
quietem, nobis affuit illicō Sanctij ipsius vxor & liberi
(quod ex ipso congressu facile apparuit) admodum in-
genue & liberaliter educati. Horā circiter iucundē fuere
nobiscū: inde recepere sese. Ac Ludouicus quidē Froius,
quā ita omnino statuerat, postridie bene comitatus Mea-
cum iter intendit: ego remāsi, vt negotijs quibusdā expe-
ditis, sine mora subsequeretur. Ille cum ad oppidū Ozaquā
vexere processisset leucas à Sacaiō tres, ea ipsa nocte flā-
mis ædificia illius oppidi nongenta deleta sunt. qua re
perterriti neophyti, qui Froium deducebant, veritūque
ne quid illi ab oppidanis incommodi accideret (quod
nostri nominis fama iam valde percrebuit, rumoribus
improbissimis dissipatis, nos vrbium clades & exitia cir-
cumferre) patrem ex vrbē quā occultissimē tectum
eduxere, eoque ipso die tanta vis niuium celo delap-
sa est, quanta his annis quinquaginta nunquam. Ven-
nit tamen Deo adiuuante ex hisce difficultatibus Mea-
cum Froius euasit incolumis. Ego ē frigoris, quod in-
tinete pertuleram, acerbitate, in magnos inci di corporis
dolores, qui me quinque circiter & viginti dies adeo ve-
rauerē, vt pane confecerint. Eo autem toto tēpore San-
ctius in me curando planē paternam assiduitatem ac di-
ligentiam præstitit: eum & nocte ipsemet cum duobus
indusve ministris ægrotanti mihi sedulō adstaret ex-
cubaretque, & vxor ac filij subinde me amicissimē at-
que humanissimē inuiserent. Neque verò medicus de-
fuit præstanti cruditione Christianus. Conualui deni-
que

que Dei beneficio. Et quoniam ad ingrediendam in
 nondum suppetebant vires, erantque nonnulli, qui me
 audite cuperent, interea prædicare Euangelium inhi-
 credidère octo, baptizatiq; sunt, ad quos inflamman-
 dos excitandosq; Sanctij quoque & filiorum spe-
 pietas & ardor animi, ut puto, non mediocriter val-
 Per eos ipsos dies Sanctij filia venit ad me, nomine
 nica (grandiori natu scemina prosequente) fuisseque
 precibus coram Deiparæ Virginis effigie, quam fecit
 mecum in itinere consuevi, ad me verba fecit in eade-
 tentiam, ut diceret, se quidem summa Dei benigne
 Christianam esse: & eiusdem CHRISTI, Virginis
 Matris instinctu decreuisse iam pridem virginalem
 tam ad mortem vsque traducere: quin etiam illud
 certum fuisse, tondere comam, quod apud Iapones
 listi seculi susceptæque vitæ seuerioris iudicium
 à Sanctio patre contendere, ut se in vilibus ministris
 pro mancipio haberet in posterum: nunc autem in
 se (nimirum suis peccatis id postulantibus) se auaritia
 suo à parentibus esse desponsam superstitioso in
 homini, & falsorum Deorum libros, Bonariorum
 dies noctesq; peruolutanti: præclare intelligere. Ede-
 to id cum salutis suæ periculo futurum esse: petere
 petere à me & orare, ut Sanctium patrem ab ea me
 deducerem: se valde confidere, CHRISTO frater-
 rem omnem feliciter esse cessuram. Ego, collaudans
 ellæ consilio, primùm admonui, ut secum reparet
 iam atque etiam, se tenera esse admodum ætate (tunc
 decimum agebat annum) necdum expertam vacuæ
 monis artes insidiasque, quas ille ad tam ardua
 bus tendere consuevit. sane, si ad extremum usque
 tum in virginali castimonia persistisset, ingens
 um à CHRISTO Domino lauram in cælestibus
 offendisset, enimvero & sibi met detrimentum, &
 bus nobilissimæque familæ magno futuram esse de-
 cori. Quocirca si robur haud sentiret sibi inesse: ratio
 certamini par, nubere satius esse, non tamen auaritia.
 Tum illa, Christi fratrem auxilio sperare se dixit. Adde

ipsa, & de inimico generis humani victoriã: sese pericli-
tandi causa quid in eo genere posset, triduũ totum, &
quidẽ magna eum animi sui voluptate atque læticia per
inediã trãlegisse: itaq; statuisse apud animum suũ, qui in
coiciunio & vires & solatia sibi suppeditasset Iesus, eun-
dẽ sibi ceteris omnib⁹ in difficultatibus affuturũ. His e-
go auditis, tam pium eius propositũ admiratus, hortatus
quectiam atq; etiam, vt vigilaret in retinenda constan-
tia, virginem à me dimisi. postridie Sanctium alloquor,
filix voluntatem expono, doceo matrimonium illud tri-
bus maximẽ de causis esse nefarium. Primum quod vir
sit ethnicus, & colendis Idolis adprimẽ deditus; deinde
quod Monica auũculus; postremò qđ ipsa repugnet &
renitatur puella. Ad hæc ille; neminẽ esse tota vrbẽ Chri-
stianum, quicum filiam matris possit honestẽ coniunge-
re; perditum idololatram per eam oçcasionem facillẽ ad
CHRISTVM posse conuerti; denique sibi non esse iam
integrum, quippe qui conscijs principibus ciuitatis, ho-
mini in primis opulento potentiq;e, filiam enixẽ cupi-
entẽ desponderit: vereri se, vt inimicitias & inuidiam su-
stinerẽ possit, si rem inchoatam, ac parũ confectam, re-
pente reuocare nitatur. quã cum ita sint, tamen quoniã
id matrimonium saluis Christianis legibus cõtrahi ne-
queat, se omnino, quicquid ego velim, esse facturũ. Lau-
dauit pietatem hominis. Ille perturbato in presentia re-
cessit animo: sed mox, vt est vir egregiẽ prudens, Deo du-
ctæ præside, incestas nuptias mira lenitate diseussit. Ne-
que ego interea desisti Monicam salutaribus præceptio-
nibus instituere. quas illa cum & eximia quadam animi
submissione, & magna gratiarum actione semper exci-
peret, præscas illas mihi Virgines reddere videbatur,
quas optimo iure Catholica Ecclesia ob excellentem
vix sanctimoniam in numero cœlestium collocauit.
Est autem puella maiorem in modum solitaria & preca-
tionibus dedita: cubiculum habet remotũ ab omni do-
mestico strepitu, cum signo Crucifixi & spiritalibus li-
bris, quibus, vt est legendi scribendiq;e bene perita, dat
operã. Frater eius est Vincentius nomine, annos circiter
vnde-

vndecim natus. Is, percussanti mihi, quem sibi modum
 statueret amoris in I E S V M Christum Deum suum
 Dominum; vt sanguinem (inquit ille) ipsius causa
 fundam, & quamuis minutissima in frustra dillectus,
 Christianum esse profitear. Interim ego iam firmior
 peram esse. Itaque nostrorum monitu, qui Meaci veni-
 tur, ethnicum quendam adire conficui in Saciani
 finibus eo tempore commorantem, cuius auctoritas
 opes in vrbe Meaco magnæ esse dicuntur. Id iter pe-
 bus conficere me Sanctius nequaquam est passus. nam
 & longius erat, & ego vires nondum planè recepissim.
 Lecticam ab eo sum coactus accipere cū lecticijs duo-
 bus admodum leuem, commodè sedētis hominis dum-
 taxat vnus capacem, quadrata forma, fenestellis ad li-
 tus additis, quæ ab insidente aperiri claudique ad libitum
 possint, quo maximè vehiculi genere videntur nobilibus
 ornatu magnifico, & opere quàm elegantissimo. Sic
 tur ad eum quem dixi dynastam alieno ministro dū-
 ror. Scribam habebat Christianum apud se: cuius be-
 ficio nobis & facilis ad eum patuit aditus, & de rebus di-
 uinis agendi benignè potestas est facta. Comes erat mi-
 hi Iaponius quidam in eo genere in primis exercitatus.
 Is cū de vanitate plurimum Deorum, de Iaponicè sacri-
 stitionis origine, itemque de vno rerum omnium opti-
 ce & cōditore vero Deo disserteret, (auditores autem
 erant præter Dynastam viginti) eosque ipsos stantem
 iudices, vter cultus verior esset existimandus, ingens
 parebat omnium approbatio: scriba verò gaudio com-
 phare, quippe qui Christianam religionem ante habere
 rat. & cū omnes eo sermone commoti, tum tres præci-
 puè nobis aures deinde sapius præbuere, baptizati
 sunt. Sed quia cognoueram eo ipso tempore Galatiam
 Vilelam esse Imoti, quod castrum leucas distat ab vrbe
 Saciano sex, reuersus ad Sactium, dixi, discedere potuisse
 statuisse me. Tum ille, quoniam quidem mihi adus cre-
 tum esset, velle se, ait, nonnulla mihi è suis thesauris ob-
 dere. Ritus est Iaponiorum, qui quidem nobilitate et
 diuitijs præstant, hospitibus paulo honoratiores
 dignitas

digressu benevolentiae causa praebere spectanda, quae apud se pretiosissima sunt. id est, omne instrumentum necessarium ad potionem herbae cuiusdam in pulverem redactae, suavem gustu, nomine Chia. Est autem modus potionis eiusmodi, pulveris eius, quantum vno iuglandis putamine continetur, conijciunt in fictile vas, eorum genere, quae porcellana vulgus appellat. Inde calenti admodum aqua dilutum ebibunt. Habent autem in cosius ollam antiquissimi operis ferream, figlinum, poculum, cochlearia, infundibulum elucido figlino, tripodem, foculum denique potioni calefacienda. Haec igitur lapionum est gaza, nec sane apud eos minoris, quam apud nostros homines annuli, gemae, & carbunculis atque adamante monilia. Sunt etiam periti earum rerum affinatores atque proxenetae. Pulvis autem ipse magno admodum pretio venit, eiusque propinationem solennes praecedunt epulae. Quinetiam certae aedium partes dicantur hisce conuiuijs, quarum est mira mundities, nec in alios patent usus. Postridie igitur me per nuntium accessit Sanctius, cuius est cubiculis per angustam admodum ianuam cum neophytis duobus in xystum edueimur. Inde scaenae nos excipiunt cedrinae, admirabili quodam artificio elaboratae, eademque ita purgatae mundaeque, ut nunquam ad eam diem calcatae pedibus esse viderentur, per eas in atrium ascendimus. inde arcto aditu in coenaculum ducimur conuiuio destinatum, usque adco egregio perfectum opere, ut hominum manu fieri potuisse vix credas, pars erat eius coenaculi armarijs instructa more nostro. Stabat et creta nigerrima forulus vineae ambitu; ipsa nigredine (quod mirere) splendorem aequante lucidissimi speculi; olla tripodi ad modum eleganti superimposita, pulchra ad aspectum, quam dixit mihi vnus est neophytis, optima conditione sexcentis aureis coemptam a Sanctio, sed reuera multo pluris esse. Interea mensa nobis apponitur, non tam ciborum varietate (quos terra ipsa non fert) quam genere ministerij, & munditijs elegans. Eximia est enim gentis in conuiuiorum apparatu solertia. Nullus praeterea

terea quamvis in maxima discumbentium multitudi-
 ne strepitus, vix hiscere famulum cernas. omnia ad mo-
 destiam & gravitatem mirè composita peracto prandii
 nixi omnes genibus (nam hoc apud Iaponios Christi-
 nos in more positum est) Deo gratias egimus. Tum Sa-
 ctius potionem quàm dixi Chia, sua ipse manu missa
 nobis atque porrexit. Deinde suppellectilia, quæ tunc
 erant, exposuit. In ijs ferrum tripodem exiguum, pro-
 lo plus dodrantis circuitu, ad sustinendum olla, cum
 peritur, operculum. Eum ego tripodem artectans man-
 bus, quòd vetustate rimas ageret, ferruminatum duo-
 bus locis offendi. Ac nihilominus aiebat Sanctius eum
 in primis nobilem esse Iaponis totius, sibi quæ
 constituisse mille & triginta, quamvis eum ipse loti-
 pluris faceret. Porro hæc instrumenta sicuti regum
 inuoluta conduntur arculis pretiosis. Alia præter
 minimè vilia dixit mihi Sanctius in præsentia non esse
 dere se, quòd ad manum non essent, verum in reditu pro-
 laturum. Quæ vobis æstimationes minus à vero
 esse videantur, si reputetis id quod res est. Meæ esse
 quendam ex principibus civitatis, qui vasculum fide
 ad vrceoli magnitudinem, in usum eius quam dixi po-
 tionis, aureorum triginta millibus æstimet: omnino
 carius, sed certè multi non deerunt, qui decem mil-
 libus cum eo libenter decidant. Nam quæ
 quatuor, quinque millibus æstimentur, idque frequen-
 ti commercio, alia vasa plurima sunt. Atque cum
 gladijs quibusdam est eadem apud Iaponios dignitas.
 Iamque profectionis instabat hora. Salutata igitur vo-
 tre Sanctij & liberis, in suburbanum quoddam, tenaculo
 de more præparato, deducor ab ipso Sanctio, eiusque fi-
 lio, fratribus, & cognatis, & neophytis aliquot egre-
 corporis cultu, quòd ad honorem meum id pertinet
 bitrarentur. Ab eo comitatu digressus, ad amnem de-
 nio nauigabilem hora post Solis ortum tertia, ab
 Sacaio nouem millia passuum. Præstolabatur ibi me duo-
 nauigia, quæ nobis Christianus vir, Inorensis castri pro-
 marius, factus de profectione mea certior, ad tempus oc-
 cur-

currere iusserat. quorum in altero filius erat ipse, duodecim circiter natus annos, in humero scelopum gerens, virili plane ac militari corporis habitu; in altero large & copiose exstructa cibaria. Is, ut me ad conscendendum iuravit, continuo mihi mandata parentis exposuit. ignoscerem sibi, quod ipsemet obviam mihi non prodisset: se id cupisse vehementer, sed quod recentem hospitem Gasparem Vilelam sibi deserere non liceret, vicarium eius officij misisse filium, qui me domum usque perduceret. Ad montis radices in quo summo castrum est positum, aduerso flumine sub occasum Solis delati, quod arduus admodum & asper ad iugum usque restabat ascensus, descendenti mihi praesto fuit lectica: & quamquam accelerantibus gradum lestiticarijs, circa medium cliuum oppresere nos tenebrae in sylua cedris & pinis ingentibus frequentissima; sed opportunè obviam habuimus è castris, cum accensis funalibus homines: quae res ad itineris difficultatem leuandam non mediocriter profuit. Denique oppidum intrauimus, magna cum Gasparis Vilelae, tum hospitis nostri ac familiaris voluptate. Castrum est totius regionis huiusce munitissimum in Mioxindoni ditione, qui rerum ferme potitur hoc tempore, ibique cum fidelissimis habitant, qui magna ex parte Christiani sunt. Ij postero die cum animarum sordes per Confessionem eluere cuperent, ad rationem, quae bis habebatur quotidie de Sacramento penitentiae, conuenere vestitu serico versicolori, inauris sermè praecincti pugionibus, & quidem tanta nobilium hominum reuerentia, ut eos plerumque matibus humi positos perinde alloqueretur ut reges. Crux ante domi nostrae posita; haec vbi suppliciter adorant, Gaspare magna demissione salutato, aures admodum attentas Dei verbo dedere. Inde multa seiscita quae pertinerent ad refutanda Genxuensium mendacia, quod hominum genus & secta, laponicatum omnino vehementissimè Christianae religioni aduersatur) itaque alij alia percontati, eum Gaspar ad omnia respondisset, ibi digressi sunt. Postridie Confessionum initium est factum.

factum. quo in opere Gaspar hebdomadam positam
 uimus etiam salutandi causa Regem, quod simul
 tannis Gaspar facere consueuerat. Ille uero nos
 poculum modò porrexit (quod summum hœc
 dicium est) sed etiam, quamdiu apud eum fuimus
 æquè ac nos genibus perstitit, ac uerbis humanis
 trunque dimisit. Insula est passuum mille & quing
 rum fermè circuitu ad montis eius radices, quam
 dis ambit fluuius, & in ea templum Christianæ
 consecratum. Hanc possidet præstanti fide nephy
 & miro incensus desiderio nominis Iaponici
 CHRISTVM adiungendi, qui, ut eadem sacra
 be Sacraio ædificandam curarem, non modò me
 rationibus adhortatus est, sed etiam Caxarum
 genus id est) in eos sumptus quinquaginta milia
 liter detulit. eoque subsidio rem aggredi nobis
 nimo. Ad hanc igitur insulam missæ celebrandæ
 Sabbatho sub uesperum uenimus. Templum pro
 tenuitate exornauimus in posterum diem. Tum
 luce Christiani affuere: Gaspar diuina peracta
 trimonij Sacramento sermonem habuit, quod
 cuperent nuptias Ecclesiastico ritu contrahere. B
 ti sunt etiam nobiles ferè octo. Inter que me
 gore tormina corripuere acerbissima. Meacum
 Gasparis hortatu delatus æger decubui mensis
 Exacta dein hyeme, ut cœlû intepuit, recreatus,
 ca Meacum sunt Christianorum loca, quod ita
 Turrianus mihi mandarar, lustrare constitui, de
 ad uos pauca perferbam, quoniam quidem
 res Meacenses è Ludouici Froij epistola cog
 Naram igitur ueni, primum, dici uisus in
 ditionis est Daiondoni inter Meacenses pro
 potentissimi, & apud Mioxindorum atque
 tia & auctoritate summa. Neophytos è
 te duos adij protinus, hortatusque sum, ut
 mi beneficium agnoscerent, & immortales
 no gratias agerent. Illi me ad præfectum
 xere munitissimam, aspectuque pulcherrimam.

erat præcellus è lapide molliori. Eum collem ante quin-
 quennium Daiondonus fabris adhibitis ad iustam pla-
 nitiem ita depressit, vt eadem opera ex ipsomet lapide
 solida turres & propugnacula existerent. In medio au-
 tem complures effodit puteos negotio facili, quippe cū
 ad tertium statim cubitum, aquarum copia scaturiret.
 Tum illuc è popularibus suis ditissimum quemque ac fi-
 delissimum euocauit: solum in areas descriptum illis æ-
 dificandi causa distribuit. Illi porro certatim ædes ex-
 struxere magnificentissimas, contignationibus multis, &
 more nostro specularibus fenestris instructas. Illud ve-
 rò præcipuè delectat intuentium oculos, quod non pri-
 uata solum edificia, sed mœnia etiam ipsa turrestq; tecto-
 no inductæ sunt læuissimo prorsus ac nitidissimo. Nihil
 in orbe nostro tale conspexi. Calcem quippe non arena
 commista, sed candidissimo quodã chartæ genere subi-
 gunt. Nam quid ego de tegulis dicam, quæ duorum dig-
 itorum crassitudine, nigricantes, & varietate figurarū
 oculos retinent, & in quingentesimum annum atque eò
 amplius durare dicuntur? Oeci porro & cubicula cedri-
 na sua gratissimi odoris, pergula omnes ex vna dunta-
 rat eiusdem materiæ tabula, parietes pretiosè eglati pris-
 ta annalium monumentis, quod inter effigies est spatij,
 horum id inauratum est. Columnæ cum epistylijs ac spi-
 ritibus ex aurichalco item inauratæ, calatura magnificæ, qui-
 bus è medijs eminent eiusdem operis rosæ per amplæ, vi-
 que pulcherrimæ. Iam verò lacunaria tum alijs com-
 pennis opificum, quæ dicendo assequi nequeo, admira-
 ta, tum verò tabularum iuncturis adeo artificiosè la-
 ptebus, vt quamuis defixos fallant obtutus. Sed mihi
 hæc cetera mirabile visum est cubiculum vinarū qua-
 tuersus quattuor & semis, è ligno croceo vndatim
 resonante, venustatis eximia, ita polito ac splendido, vt
 speculorum fulgore certet, quamquam ego dotem
 ipsius materiæ fuisse minimè credidi, quod ad eum
 modum sine aliquo artis lenocinio radiare vix posset.
 Hæc ædium dignitati hortorum respondet amœni-
 tibus di ci nihil puto posse iucundius. Multa sunt

Meaci visenda, sed nihil ad hæc. Itaque non immerito
 cus hic confluentibus vndique animi tantum & oblecta
 tionis causa viris principib⁹ celebratur. Nobilissima
 na sunt etiam, quorum vnum Cobucui nomine, post
 cionem ad neophytos habitam a diuimus ipsorum regni
 post idie. Eius propylæa triplici constant arrio cum
 tidem peristylis. In primo aditu egregij sunt opera
 deg sealæ, quib⁹ in summis, ad postes ianua, colossi
 præclare facti cernuntur, clauas, quasi custodiz rudi
 nentes, post tertium deniq; peristylum, templi sese
 es aperit. In id gradibus item lapideis artificiosè factis
 census est. Valvas colossæ leones duo custodiant
 dio templo, sedentium habitu, septenium cubitorum
 signa sunt posita, Xacæ & filiorum, latera ipsius cingunt
 Pavimentum omne est e quadrato lapide. Sed præcipue
 præcipue sunt columnæ septuaginta cedrina, diamet
 & altitudine planè visenda, quatuor singulas castrum
 cies, hoc est aureorum quinq; circiter millibus
 tisse, codices & rationes templi testantur. Eas cum
 quis parietibus valde iucunda miniati operis pictura
 uesit. Tectum eo quo dicebamus tegula genere a
 & variè laqueatum, ad vlnas quattuor porrigitur
 parietes, mirum vt videatur tantæ molis procurres
 dus sustineri ac suspendi posse. Ad templi latus curia
 Bonziorum sanè magnifica, & eadem qua templi
 sum structuræ atque operis firmitate, vlnas in longitu
 nem quadraginta, duodecim in latitudinem emittit.
 Dormitoria porrò cubicula in duos diuisa ordinib⁹
 tum & octoginta numerantur. Multi præterea boziorum
 pli sunt Occi, quorum vnus pensilis, columnis quatuor
 & viginti, vlnæ vnus & dimidiata ambitu super
 situs, bibliothecam continet Bonziorum, tanta quæ
 librorum copia, vt vel fenestras ipsas propemodum ob
 struere videantur. Balnea præterea, & cella in vno do
 mesticos, & promptuaria visuntur artificiosè facta
 rata. Iam verò culinæ quanta mundities, quod e lap
 niorum omnium cōmune est, nihil arinet dicere. Ab
 na quibus aqua ad potandū calefit (frigida enim non
 yrem,

hyeme, neq; æstate bibunt) vlnæ altitudine, duorū digi-
 tum crassitudine, oris ambitu vlnarū triū, stant ex ere pu-
 nissimo. Culinā riuus præterfluit. Tota nocte, vt in ma-
 gnis ædibus (conclauia numerantur minimum quat-
 tuor & viginti) laternæ collucent. Ab huius templi ædi-
 ficatione sexcentessimus iam annus est. Stagnum habet
 ante & vlnarum in omnem partem circiter quinquagin-
 ta plenissimum piscium, graui pœna proposita, si quis
 eos atigerit. Inde ad Calungæ delubrum accessimus di-
 eum idolo, à quo diuitias, honorē, vitæ diuturnitatē;
 & quicquid in hoc seculo est optabile promissum sibi
 cultores inani spe delusi, miserandum in modum aspe-
 ctant. Itaque magna in veneratione & honore apud In-
 dios est. Ad euntibus, præter occurrit primum, aspe-
 ctu gratæ, herba non vltra dimidium palmum exerce-
 scens: præter excipit lucus, isque densissimus; hunc per-
 petua & æquabili ad templum vsque latitudine limes in-
 terlecat, passuum longitudine circiter mille, planus ad i-
 teruque medium: inde in cliuū assurgit lapideis gra-
 tibus vinas binas inter sese distantibus. Vtrinque admi-
 sta pinu cedrus extollitur tantæ proceritatis, vt meridia-
 no diei tempore totus pene limes opacetur: stipitibus ita
 crassis, vt ex ijs mali in vsum cuiusuis quamlibet capa-
 ces onerariæ nauis confici possint. Sanè cedros ex ijs vidi
 complures vlnarum quinque ambitu, rotunditate planè
 rotundati. Loci amœnitatem augebat præterlabens etiā
 vlnulus. Vt propius ventum est, duplex apparuit ordo pi-
 larum è lapide quadrato cum basibus, laterna superim-
 posita lignea nigricante cum emblematis ex aurichalco
 auratis & latisque magnificè, & lapideo tegmine tur-
 nataro ad status arcendos ac pluuias. Aliæ trant later-
 ne è solido metallo, item auro coopertæ, opere admo-
 dum sumptuoso. ex vtraq; parte stant quinquagena, qua-
 singula omnibus ardent noctibus. Media autem pila
 argentea ostentat aureis litteris incisum eius, qui delubro
 benam quamq; dicauerit, annua pecunia in vsum per-
 tinenti luminis attributa. Tum ingēs domus Bonziarum
 assurgit nobiliū fœminarum, quæ annū egressæ quintū
 m 2 & quæ

& quadragesimum, sese delubri ministerio mancipant. Student cultui corporis, ornatu serico, & maxime purpuratorum ex toto lapone religionis causa assidue confluunt, leuandæ sibi dant operam. Ex hac domo porticus admodum pulchra ad visque adyta continet phani, quo nemini pater ingressus, nisi qui ipsi ei antistites sunt, quorum vidimus aliquot intra fœtes togis amplis è serico indutos, tectisque capna plus dodrantem altis. In eam autem porticum sacra iactantur à populo. Aliud est in eadem sylua deditum quod Fachimanum appellant, simile cæteris: nisi quod laternarū est etiam pretiosior cælatura, & aurum inopia. Circa, est atrium candido & nigro stratum lapideis medicis confitū malis, ordine certo dispersis, magnitudine pari, in singulis interuallis vase lapideo circumstante, quod fruteta continet, altitudine haud supra binos dodrantes, iucunda rosarum & florum varietate constantia. Inde, quod redeuntibus domum, minus nullo deuium, phanum inuisimus aliud extra nemora porticus consecratum Idolo Daibut, quæ vox magna sanctum denotat virum. Huius phani frons ianuam habet, & vnâ præcipuam: atrij verò latera singulas, altitudinis atque amplitudinis omnes miræ. Patet autem atrium quadrata forma vnâ omnino sexaginta, quæ omnino iusmodi est apud Iaponios adificiorum & priuata & publicè ratio, vt quanta cuiusque mensura singulis vultum intuitu intelligas. In eius atrij medio est phanum vnâ longum quadraginta, triginta latum. Scæle & parua menta ex ingenti quadrato lapide: vbi portam cælestis formæ, quàm quos antea diximus. Duo præterea ianitores ad latera, truci admodum aspectu, vultuque terrore præclarè conuenientibus: alter Tamondea dicitur, alter Besamondes, quorum singulos vni cælo præferebat opinatur, calcantq; pede singuli dæmones. In medio autem templo tria sedent signa. Canon, & Xixi, parentem locum terlocant. Xacæ statua ex are cyprio in amplâ & pulchra

quiescēs rosa, quatuordecim vlnas latitudinis obtinet:
 reliquæ duæ nouenas, lignæ, sed omnes affabrè admo-
 dum auro intectæ, radiis tanta claritate micantibus, vt
 iuuentis aciem pæne perstringant. post hæc, alia duo si-
 mulacia cernuntur; Homocondis, & Zoiolis (quibus et-
 iam exiorum præfectura vulgo tribuitur) superioribus
 omnino similia. porro ex vtraque templi parte pulpitu
 cernitur, ea est quadriforis mansio, parietibus duarum
 vlnarum altitudine. Interius alia est eiusdem formæ do-
 muacula, in eius medio stat cathedra eximiæ maiestatis.
 Torum verò suggestum parua ambit operis egregij por-
 ticus, trium dodrantium latitudine. Iam verò lacunaria
 templi columnæ cedrinæ sustinent octo & nonaginta,
 mtræ altitudinis, æqualiter teretes, ambitu vlnarum tri-
 um & semis Templi conditi, septingentesimus annus est.
 Annis viginti exstructum perhibetur fuisse. Idem anno
 abhinc quadringentesimo conflagrauit, ac restitutum
 est denuo, sed nequaquam pari magnificentia materiæ
 quæ præstantia, quod ipsum indicant lapideæ columnarum
 bases ex incendio relicte, quarum amplitudo lon-
 ge maiorem columnarum formam postulare liquidò
 cernitur. Iam verò extra peristylum templi, turris lig-
 nea firmo admodum opere ingentibus triginta pilis im-
 posita, tintinnabulum seu campanam sustinet æneam
 tantæ magnitudinis, vt eam dimensus præsentem me neo-
 phytus quidam, vlnarum os duarum, sex ambitum, tri-
 um & semis altitudinem; æris verò ipsius crassitudinem
 dodrantis vnus dimidiatique compererit. suauissimum
 est sonum, exauditurque longissimè. Qua templi pa-
 rtes fines, itemque vrbe tota, & circa urbem passuum
 ei duo circiter millia plurimi cerui & palumbes non
 modo vagantur impune, sed etiam tecta ciuium sub-
 quat, attractante nemine, propterea quia delubro dicati
 sunt. Ac de phanis quidem huius vrbis & monasterijs,
 scilicet longior, hætenus. Quæ postquam rogatu, vt
 huius, neophytorum inuisimus, postridie Nara Tochim
 carum quinque interuallo veni sub vesperam, acce-
 pisseque sum à Christianis incolis ingenti lætitia, credo
 quòd

quod Iaponij cuiusdam opera conuersi ad dominum, cum Gaspar plurimis maximisque occupacionibus impeditus eos adire non posset, nullum adhuc e Sociorum nostra conspexerant. Gens est fere nobilis, perfectum lebum cognatione attingit. Itaque vulgo cum ad cum minem, non nisi celsitudinem ipsius interloquendum appellare mos est. Triduum apud eos fui dumtaxat. Cunctio de fuit nunquam. Multa de quibus ambigerent linguas quaesiere: precationi vero mirum omnes quam deditur fuit. Digredienti autem mihi non modo munuscula quaedam obtulere benevolentiae causa, quae, ne se contentos putarent, recusare non potui, sed etiam equos & exploratores itinerum peramanter dedere. Itaque Sauam, sed a Tochi leucas, iter intendimus. Id castrum in celeberrimo positum iugo, leucas a Meaco viginti distat in orientem, situ amoenissimo, quippe omne circa spatium cum aliarum formosae varij generis arbores, tum cedrus praerima pinusque conuexit: & inde in subiectos agros agrorum me consitos frequenterque adificijs atque cultoribus, ad praesentem suum millia circiter sexaginta prospectus est. Huc equum tendimus, medio ferme itinere, stratos equos ducimus & quidem optimos nullo fessore conspiciamus, sagittas fere quindecim comitantibus, quos nobis Christianus omnes, Christianus ipse dominus loci Franciscus miserat. Igitur Tochianis domum remisit, & gratulante nouo comitatu Sauam magna Christianorum voluptate peruenimus. Franciscus autem ipse, ut praesentius exciperet, simul etiam, ut nobis occurreret in itinere, venatum ex oppido excesserat eo ipso die sed in agro ibi circum non incidit, quod opinione celerius ambulauimus. Sauam porro diuertimus ad eadem Christianorum societatem, cui coniuncta domus est Socijs nostris eximie comites dederunt, e crediditina fere materia opere egregio fabricata. Hanc etiam porticus ambiunt, longissimo, ut dixi, gratissimoque prospectu. Sub noctem Franciscus affuit magna cum domesticorum & clientum manu, apertum ingentem afferens, non sine magno quidem labore

quæsitum & impendio, quippe non canes modò, sed etiam quosdam homines fera malè multauerat. Pictam in templo Christi resurgentis imaginem, quam è nostro effingendam exemplari Franciscus egregij artificis manu curauerat, nixi omnes genibus pia cum prece venerantur primùm venatorio nondum ornatu deposito: deinde me perbenignè salutat Franciscus, agitque gratias quod ad se tam longè contenderim; tum, veritus credo ne mihi fessio de via molestus esset, magna cum amoris humilitatisque significatione se domum recepit. Vir est inter populares suos corpore simul & animo eminèntissimus: nam & statura Iaponijs quotquot vidi ad hanc diem omnibus antecellit: & eximia humanitate atque animi magnitudine præditus est. Accedit summa cum in armorum vsu dexteritas agilitasque membrorum; tum Iaponicæ superstitionis legumque peritia: quod ille studiùm cum ad veritatem religionis Christianæ transfulerit, tantos breui tempore processus effecit, vt Dei magnitudinem assiduè prædicare, cæterosque ad virtutem exemplo vitæ, plenisque pietate sermonibus incitare non desinat. Sanè ego eum ex abdito quodam loco exaudiui cum ad domesticos aliquot, quorum erant ethnici nonnulli, de fide Christiana disliceret, docerètque quantum inter patria Idola Deumque verum interesset. Qua in disputatione, elatus ardore animi, eò deuenit, vt diceret, nò modò fidelis ministris, sed ne hominis quidem loco, qui Christianus non esset, posthac neminem apud se futurum. Atque hæc viri fides religioque eò admirabilior est, quòd vix ante annum ad Christum adiunctus est, eumque semel tantum à Baptismo Gaspar inuisit. Castrum est Sauæ finitimum, cuius qui potitur à Daiondono reges desciuerat. Hunc quamquam magno proposito periculo nò dubitauit adire Franciscus, nobis qui Sauæ remanseramus, enixè Dominum pro ipsius incolumitate precantibus: tantaque prudentia tractauit ingenium rebellis, vt quocumque voluerit flexerit hominem, eumque Daiondono, cuius in ditione sunt ambo, reconciliauerit. Magnam Sauanis læticiam attulit ea res, pacem

optantibus. Nec modò secularia procurauit. Franciscus, sed etiam nactus occasionem, Euangelio promulgato & Iaponicarum opinionum vanitate detecta, priores quosque eius loci viros desiderio Christianæ religionis accendit. Paulo post, aliam dynastiam cepit ethnicum, eumque cum familia tota conuenit paucis ante diebus Baptismi Sacramento Ecclesiæ iuncti sunt. Postea legatus ad Mini regem, duos egregios ad Christum eadem felicitate traxit, quo ego cum exclusus temporibus baptizatus. Itaque nonnulli ad Gasparem scripsi Meacum, ut aliquem eius in causam ad illos mitteret, quod eorum Baptismus ad Christianam religionem augendam non mediocriter periret. Atque hæc & alia id genus multa Franciscus Norontem Saux & conciones, & priuata colloquia de rebus uinis habuimus, & varia sciscitantibus in oculis facta est satis. Baptizati præterea nouem: in ijs clarus admodum loco natus adolefens, qui de Christianæ religionis mysterijs à populari quodam neophyto edoctus ad Sauiam usque leucarum decem interuallo Baptismi causa venerat. Dum hæc geruntur, affertur ad nos nauis in portu Sacaiano stare paratam: quam ego ne occurrere amitterem, quamquam inærentibus digressus in conuicinis, inde discessi. Et quia Sacaium petentibus præterita quædam loca erant prætereunda, Franciscus non modò necessaria nobis ad perfectionem omnia, sed etiam telis alijsq; telis armatos quattuor & viginti cubos contribuit, nec omnino quicquam est passus nos impendere. Compenset Dominus egregiam hanc in nos uiri benignitatem. Vos uero carissimi fratres pro salute Dominum assidue deprecamini. Sacaium uero ingenti gratulatione me Sanctius eiusque domus excipiunt. Triduum subisti dum nauis solueret, nec interea neophytos confirmare, officijsque potere destitimus. Cognoui etiã Monicæ uirginis in hoc consilio constantiam: quæ ab alio quodam Meaceni proceri non mediocriter expetita, oēs conditiones animo ex toto repudiarat. Sed cum iam hora perfectionis infaret,

Imorensis oppidi Princeps, qui magna virorum nobilitate manu Sacaium ad me salutatim accesserat, itemque e Sacaiano grege Christiani primarij nos viatico instructos, honoris causa ad nauem vsque deducunt, nauarchoque commendant diligentissimè. Comes verò navigationis nobis magno Dei beneficio accessit Sacaianus medicus eximia eruditione atque existimatione vir, qui à superstitionibus patrijs conuersus ad Dominum, non modo communis officij laudem, verum etiam Euangelice perfectionis culmen expetijt; seculoque plane relicto, se ad nostram Societatem aggregare decreuit. Itaque vt profus exiret de terra sua, & de cognatione sua, rogauit me, vt in Bungum, aliove se mecum adducerem. Celsi facillè hominis precibus, iussumque omni patrimonio cedere filio item medico, pretiosum dumtaxat organum corporis retinere, quò facilius nobis ea ratione ad Iaponios principes, qui externa fere specie ducuntur, aditus patefieret; ad Cosmum Turrianum inde perueni, cuius mandato, ingenti neophytorum approbatione concionari iam de rebus diuinis instituit. Idemque super in vrbe Sacaiò tam sumptuosè indui, & tanto comitatu incedere solitus, mirum quanta nunc humilitate, quanta mansuetudine versetur in domesticis ministris apud nos. Verum ad rem redeo. Sacaij conscendimus circa Idus Maias, & Funaium die tertio decimo secunda navigatione peruenimus. Lecti sunt nuntijs de re Meaensi, Ecclesia illa tota valde gauisa est. Quarto post die Iosiquim pertexi, vt regem inuiserem, à quo humanissime acceptus, petijt acophyris id in primis optantibus, eorum templo ibidem exstruendo: ille verò non aream modo nobis ad mare secus arcem optimo situ, verum etiam fabros ad ædificationem libenter attribuit, quam speramus ad Christianæ religionis incrementum magno opere profuturam. His peractis Funaium redij: Funaiò perueni octauo die Ximabaram, quò Cosmus Turrianus trigesimo circiter ante die Cochinoense transfulerat. Magnos ibi concursus offendi ethnicorum ad verbum Dei audiendum. Christiani facti paucis it-

eis illis diebus ad centum & octoginta. Tonus enim
 se, itemque separatim vxor stipata grege cognouit
 & ciuium, Cosmum Turrianum adire, & concionem
 cum aures praeuissent, magis etiam quam antea pro-
 so ac beneuolo in nos animo recessere. Tum con-
 nibus omnium Christianorum auditis, nauem
 duobus per amplius ipsorum opera comparatis, Co-
 nocum magna nos turba longè prosequente remig-
 mus. Et quoniam allatum erat, Ioannis Petri Lul-
 onerariam nauem appulsam esse ad portum humani-
 gni Facundam, leucas à Cochino quinque circiter
 & viginti; misit eò me Cosmus ad Lusitanos uisum
 eodemque Melchior Ficeredius quintodecimo post
 ad eorum confessiones audiendas, & sacrum missa-
 endum è Bungo peruenit. Hic dum utroque morante
 me Barptolemaeus rex Omuram ad se per nauem uen-
 cat. Ego approbante Ficeredio me in uiam delecta-
 nio comite viro sectarum Iaponicarum in prima
 ro, nec Christianae religionis ignaro. Aduentum
 Barptolemaeus, qui neminem ex nostris benedictio-
 differt, valde laetatus est, multa deinde percontatus,
 yereri se, ne familiares sui, & ij quidem quibus
 fidat, inter diuturnas bellorum occupationes Christi-
 doctrinae rudimenta de discant, itaque reuocata
 tione opus esse. A coena igitur è domesticis suis
 rios euocat, iuberque arrectis auribus, nostrum ser-
 nem excipere. Non omitam hoc loco quaedam
 huius Regis Christianam humilitatem & pietatem
 clarandam magnopere pertinentia. primum ad
 diu renitente ac repugnante me, peruenit de nocte
 eo superiore quamuis inuitus accumbere. Sabbata
 sa, familiariter se inter me & Iaponum eorum
 locat, & studiosè docet hominem (to eum
 interprete) quam potissimum: in sententiam
 rum optime norit ingenia, uerba facere oportet
 to deinde sermone, idem in inferiorem locum
 ac demissè in famulorum turbam eo sese con-
 pit, ut et ipsa exemplo suo demonstrat,

Euangelio, quantus Euangelij præconibus debeat. Ac
prima quidem illa disputatione ex ipsis creatis naturis
vnam esse omnium creatorem euidenter ostendimus.
Tum declaratum est, quæ Japoniorum numina, quis Chris-
tianorum Deus esset infinita bonitate, potentia, sapien-
tia præditus. Quæ illi cum stupentes audirent, magnopere
videlicet lætabantur, sese ab inanum Deorum vene-
ratione ad talis tantique Domini cultum esse traductos.
Reliquis verò diebus actum de cœlesti beatitudine, pœ-
nis inferorum, aliisque rebus eiusmodi, quas maxime
neophytis initio proponere consueuimus. Et sanè tali-
bus egeret monitis visa est mihi Barptolemai familia:
nam ipsius quidem Regis in fide constantia planè vicit
expectationem meam. Quæ viri laus eò maior est, quòd
necita pridem Christiana sacra suscepit, & eo ipso nomi-
ne à popularibus suis per summum scelus atque perfidiã
regno spoliatus, finibusque suis exactus est, vix vno sibi
relicto puero victus quotidiani administro. quanquam
deinde in regnum est diuinitus restitutus, rebellibus par-
tim supplicio affectis, partim, cum ad sanitatem redi-
rent, veniamque supplices percerent, in fidem receptis.
Ego dies aliquot apud eum commoratus, Facundam ad
Luhanos reuerti. Ibi redduntur mihi à Cosmo litteræ
ut ad se primo quoque tempore veniam, inde mihi ne-
cessario in Bungum esse proficiscendum. Cochino cum
ego traieci minimè tuta navigatione, etenim nocte de-
terum quendam ad portum appulso duo piratarum
masere myoparones, qui tamen præclare instructo
auxilio nostro, propugnatoribus acriter dimicanti-
bus reiecti sunt. Cosmus interea in febrim inciderat:
in simulatque leuatus est, in Bungum ab eo discessi,
in aliarum rerum causa, tum verò vt Ioanni Bap-
tiste nostro in eius Ecclesiæ procuratore succurre-
rem. Primo post profectionem die Ximabaram de-
cessit, Ariam Sanctium ibidem reperio in erudiendis
catechumenis occupatum. Et quoniam neophyti
magno concionum desiderio tenebantur, dies ali-
quot rogati ipsorum in eo munere posui. Candidatos
etiam

etiam aliquot Christianis præceptionibus probè infra-
 tos, sacro fonte abluimus. Tonum ego præterea, & de
 me vicissim inuisit, audijsque cum suis peratente des-
 bus spiritualibus differentem. Quin etiã cœmeterio Chri-
 stianorum, quod illi mirum in modum expectabam
 cum idoneum, itemque nouo templo exstruendo, in
 alios etiam vsus, infulas tres excelsa confitas pinu boni
 nè largitus est. porro grex ille neophytorum in primis
 flagrat studio rerum diuinarum, quod cum alijs vobis
 plurimis clarè perspeximus, tum illa præferim. In his
 bant anniuersaria quædam ethnicorum festa ludos
 celebritatis eximia, ad quæ, vt apud nos ad Cosopos
 Christi solennia, omnes omnium ordinum homines
 ritu patrio conuenire consueuerant. Cum se Christiani
 affuturos negarent, enimuero Bonzijs ceterisque magi-
 num facinus visum. Itaque Tonum aduentum, inuicem
 Christianorum queruntur, obsecrant etiam arguunt
 ne patrijs dijs & ciuitati vniuersæ, sibi denique ipsi
 tam inuri contumeliam sinat. Permotus hæc oratione
 Tonus, vocatos ad se Christianorum primarios dilige-
 ter hortatur, ludos ne deserant. Aiunt illi, se Christiani
 legibus prohiberi, spectaculis interesse, quæ idcirco
 tribuantur honoribus: proinde nequaquam assensum
 Ad ea Tonus, si minus idolis, mihi certe melius
 hoc date. Illi verò in proposito omnes obfirmant. Quæ-
 quid volueris, inquit, nobis facito, leges nolimus
 quaquam violare decreuimus. atque ita ab Tonum
 gressi, in templum sese vniuersi recipiunt, magnam
 fortiter expectantes. Et sanè (vt acri sunt & veterum
 Iaponij ferme dynastæ natura & ingenio) mirum est To-
 ni imperio cunctos non illicò fuisse mastratos. Sed
 fortalsè multitudine terretus, iussit illis renouit, quo-
 niam in sua religione tam obstinati persisterent, quod
 attinet ad ludos, agerent quod probarent, se illos
 non cogere. Quare neophyti magnopere in fide peratente
 que cõfirmati sunt. E principibus ciuitatis Christianus
 quidam Leo nomine, Toni propinquus, nuper est ma-
 tratus. Is, quod ære suo templum additis liberalioribus

his extruxerat, & Christianam religionem non modò
 contra cæteros ethnicos, sed etiam contra ipsum Tonù,
 ubi opus esset, egregiè tuebatur, Bonziorum scelere cre-
 ditur veneno fuisse sublatus. Hunc neophyti, vt mutuã
 inter se Christianorum caritatem publicè ostenderent,
 quam magnificentissimè extulère: feretrum cum Lita-
 nijs & precibus magnaque cereorum ardentium mul-
 titudine septingenti ferè neophyti sequebãtur. arca ves-
 pere condita est circumfusa serico. postridie lapideum
 additum est monumentum, & lignei circumquaque
 cancelli, Crucibus duabus, altera ad ostium septi, latera
 ad monumenti caput, impositis opere politissimo. Ita-
 que vulgò locus quotidie celebratur ac visitur. Verùm
 de Amabaranis hæctenus. Ego inde Funaium, mox ve-
 ni Facundam: ibi hæc scribebam ad vos septimo Cal.
 Nouembr. MDLXV.

LVDOVICI FROII AD
 Socios in Indiam.

NNO superiore, fratres carissimi, ad
 vos scripsi Firando, constituisse Col-
 mum Turrianum, vt Meacum suble-
 uandi Gasparis Vilelæ causa proficis-
 ceret, quod multa esset ibi messis, ope-
 rarij pauci; mihiq; comitem itineris
 ab eò assignatum fuisse Ludouicum
 Almeida. Nunc mihi, tam longa peregrinatione Dei
 beneficio peracta, visum est faciendum, vt ea potissi-
 mam per litteras vobis exponerem, quæ vobis cognitu-
 randissima putarem fore. Et quoniam totum hoc
 muneris ita inter nos ego & Almeida initio
 distribuimus, vt ille iter ipsum quæque in itinere gesta-
 uit, ego res Meacæses, & alia nonnulla de Iaponiorum
 moribusque probè comperta persecerem; omnia
 peregrinatione, ego quòd mearum est partium hisce
 scribabo litteris: vos autè maior videlicet huiusce gen-
 tis mi-

tis miseratio capiet, reputantes quanto artificio, quanta
 solertia sagacissim^o ille humani generis aduersarius, pro
 speciem religionis, cæremonijs plurimis inibusque
 ceptas Iaponiorum mentes ad interitum perducere
 pertrahat. Ac primùm in eorum animis proflus error
 est notitia omnis, non modò CHRISTI liberum
 nostri, verùm etiam vniuersi Dei rerum omnium opit.
 Superstitionum verò permultæ sunt sectæ, quarum ex
 quisque voluerit liberum est sequi; sed præcipue dua
 quæ ab Amida & Xaca denominantur. Itaque complu-
 ra visuntur cœnobia non modò Bonziorum, sed Bon-
 ziarum etiam vario corporis habitu, quippe alijs iro-
 nis tunicis albis, extimis nigris vtuntur, alios cinctur
 distinguit color, quorum idolum est nomine Dent.
 ab ijs Amidani magnopere dissident. Bonziorum porro
 omnes magnificè habitant, habentque perampla vasa
 galia. Iisdem cœlibatus indicitur, nuptias contraxisse
 capitale est. In phano medio aram excitant: in ea lignum
 Amidæ ligneum, corpore supra lumbos nudo, multo
 brem in modum auribus perforatis, in rosa vitem lignum
 confidet præclara ad aspectum. Ingentes habent bulbo-
 thecas, cœnationes ad cibum vnâ lumendum, aram
 ta seu tintinnabula, quibus ad preces horarias con-
 rantur. Vespere præfectus certum vnicuique argumen-
 tum ad meditandum proponit. à media nocte ante
 templi, alternantibus choris quasi matutinas recitant
 preces è Xacæ libro nouissimo: prima luce horam vnâ
 singuli meditando consumunt. mento capiteque
 raso. amplissima peristylia cõstruunt, & in ijs Fouo-
 rum (hoc nomine Iaponij quidam sancti appellatur)
 sacella. dies per annum festos agitant multos. Sunt au-
 tem Bonziorum claro vt plurimum genere: namque Iapo-
 nij proceres multiplici prole onerati, quibus sine am-
 plum satis patrimonium relinquere se posse ducunt.
 hos ferè ad Bonziorum numerum aggregant. Insigni-
 eorundem sacrificulorum est auaritia: omnes conuul-
 da pecuniæ norunt vias. Vendunt artificio suo multo
 ta chirographa, quorum præsidio sese tutum à dæmoni-
 bus

bus fore vulgus putat. Mutuantur etiam nummos, quos in altera vita multiplicato reddant scœnore, dantque cautionis causa syngraphas creditori, quas è vita discedens secum ad inferos deferat.

Alia est familia sanè frequens eorum, quos Janambaxos vocitant, crispante ac vibrato capillo. ij res vel amillas, vel furto sublatas ita comperiunt. Statuunt ante sese pœctum, hunc dæmon certis euocatus carminibus occupat: ex eo deinde puero: quod auent cognoscere, sciscitantur. Horum preces in vtranque partem multum valere creduntur. Itaque preces eorum faustas æque dirasque pretio populus comparat. Huius ordinis candidati, antequam admittantur, bis terue mille in simul montem quendam editissimum petunt. Ibi sexagesimum diem pœnitentiæ nomine, vbi sese voluntario supplicio macerauerint (quo ipso tempore sese illis eam omnia varia specie visendum offert) quasi iam laurea donati, & in cæteram adscripti familiam, floccis quibusdam albis ornantur è collo pendentibus, atrisque pœctolis qui non nisi summum capitis verticem tegant: atque his tanquam insignibus inde Iaponis prouincias peragant, seque operamque suam vbique vendunt, aduentum suum in oppida significantes pulsantilli, quem secum circumferre singuli soliti sunt. Non defunt alio nomine Genguis, qui res item furto surreptas, furesque ipsos per diuinationem demonstrant. Ij in excelso montis iugo sibi domicilium collocarunt: atque atro colore ob assiduum solis, pluriæ, venti, gæque patientiam. Vxores ducunt, sed non nisi ex suo genere ac stirpe. Ijsdem (vt fertur) è capite quasi corniculum quoddam extuberat. Editissimas rupes atque acutissima subeunt, fluuios traieciunt maximos vnius dæmonis, qui vt infelices magis in errorem inducit, iubet illos montem quendam altissimum ascendere. Hic cum miseri ad præfinitum vsque tempus magnum desiderio præstolantur. Tum illis denique circa meridiem, aut sub vespërâ sese offert dæmon, quem sub Iapidæ nomine venerantur, transiitque per mediū eorum

eorum

eorum. ex eo viso tanta in hominum pectoribus arde-
 dullis insidet superstitio, ut nullis deinde rationibus
 sit euelli. Confueuerat etiam diabolus in alio quodam
 monte sese Iaponijs visendum præbere. Quisquis mo-
 re beatarum sedium ac paradisi desiderio tenebatur,
 ferebat eo sese, eamque visionem expectabat: deum
 oblatum sibi visum, eiusdem suasu, in interioribus
 que sequebatur recessus ad foueam profundissimam
 in hanc dæmon desiliens, cultorem vna secum ad ma-
 ritum detrahebat, patuit in hunc modum fraus. Sæpe
 ea superstitione captum filius ab euim odi consilio
 uocare frustra conatus, sumpto arcu & sagitta, ad
 cum vsque occulte profecit. Comparati uti dæmon
 humana specie non sine splendore quodam. Hæc
 nex dum venerabundus adorat, adducit arcum, pro-
 re filius, emissaque in spectrum sagitta, pro-
 pem immutata repente figura confixit. Inde fugam
 cruorem bestiarum persecutus, ad præcipitium illud, quod
 dixi, peruenit, quo in imo per multa ossa reperiuntur
 rum, quos dæmon per eam speciem ante deceperat,
 que ira & à præsentem parentem interitum, & carere
 pinione vsque adeo pestifera liberauit. Ad hæc
 est frequentibus Bonziorum cœnobijs admodum
 lebris (Coiam appellant) quorum princeps auctoritas
 perhibetur fuisse Combendaxis veterarum cathedra
 que dicendi famam sanctimoniarum consecutus: com-
 men diabolica planè iura legesque descripsit, in
 tor etiam fuisse dicitur literarum, quibus nunc in
 Japonij viuunt. Is cum ad senectutem peruenisset,
 vltro defodit serobe profunda quadrata forma, in
 torum circiter quattuor, eamque deinde seculo
 aperiri omnino vetuit, neque enim in præterita
 se; post aliquot millies millena annorum transacta
 quandam doctrinæ laude præstantissimam in
 regna venturum, nomine Mirozu: tum se quædam
 mum è fouea proditurum: interea sellam ducunt
 boribus corpus quiete velle reficere. Circa ipsius
 etrum lampades ardent multæ & varijs eò mulla

ciji; persuasum est enim genti, quicumque in id monu-
 mentum exornandum largi ac benefeci fuerint, eos non
 in hac modò vita diuitijs auctum iri, sed etiam in altera
 opius Combendaxis patrociniò futuros incolumes.
 Eius porò cultui qui sese mancipant, intra ea cœnobìa
 quali claustra concluduntur, capillo in speciem abdicat
 vitæ secularis abrafo, cum tamen ibi deinde, prout
 eos egulibido, in omni flagitiorum genere volutantur.
 in illis ædibus, quæ (vt dixi) per multas sunt, præter mag-
 nam laicorum turbam, Bonziorum sex circiter millia
 numerantur. Mulieribus aditus eò non est, capitali si
 excelleriat pœna proposita. Fatonochaiti præterea
 domicilium est Bonziorum. Hi magnam puerorum
 turbam varijs artibus ad omne doli furtique genus e-
 rodiunt. Si quos eximia nacti sunt indole, hos de regum
 singulorum edoctos profapia ac stirpe, & procerum ri-
 gibus, armorum etiam vsu, dicendique arte exercitatos,
 rego ornatu in alias prouincias dimittunt eo consilio,
 vt sese regum filios euenti, per commendationem
 speciemque nobilitatis conciliata mutui nomine pecu-
 niæ, bene nummati ad se reuertantur. Itaque locus is
 raris est apud Iaponios infamia, vt si quem ex ea disci-
 plina fortè deprehenderit, confestim interimant; nec
 tamen impostores idcirco ab improbitate malitiaque
 abscedunt. Iaponiæ terra in Septentrionem adiacet am-
 plissima syluestrium hominum regio, leucas ab vrbe
 trecentas. Bestiarum pellibus induuntur, toto
 corpore, ingenti barba, mystacibus maximis,
 paxillo subrigunt potantur. Vini gens auida in pri-
 us ad bella ferox, formidulosa Iaponijs. In prælio lau-
 dat, salitis aquis abluunt vulnera. id vnum genti reme-
 dium est. speculum gestare dicuntur in pectore; ad ca-
 pite gladios alligant sic, vt in humeros manubrium des-
 cendunt. Aquita per ampla est vrbs in regno Iaponis Ge-
 nio. illuc frequentes comitant mercimonij causa, i-
 que vicissim ad eos Aquitani, sed rarius, quòd illuc
 veni, ferè perimantur ab incolis. Multa erant præterea
 in hoc

In hoc genere que scriberent: sed ne sim loquor, ad lapidum infamias redeo; qui ad memoriam sui nemini propiti-
dam illud vel maxime pertinere arbitrat, inanis glori-
cupidissimi, ut quanto maximo apparatu pompam
functi se peliatur. Funerum autem & exsequiarum
Meaco ritus eiusmodi est. Hora circiter ante equum
mo effertur cadaver, amicorum turba velum
optimo ad rogam anteit, mox propinqua ac notata
licet progrediuntur amictu candido (colorum fuscus
est) versicolori velo caput obducta, familia cum pro-
quaq; facultatibus ducunt, albo tunc ornatu tuberoso
vero dignitate atq; opibus præcellunt, et dicitur
magnifico apparatu & artis eximie lectica velatur
do loco incedunt pedibus vini peritiam sumptu
fitu. Longo deinde intervallo Bonzias carum
stitionum antistes auro sericoque resurgens lectica
statur ampla & præcella pretiosi operis, Bonzias
tus ferè triginta parasatis lineatisque, auro super
tis pallio textu pertenui tum cineraceo quidam
colore (nam is quoque functus est) accedat præ-
pinea face, demortuo (ne offendant erecte ignis
rum) iter monstrat ad pyram. Huic Bonzias
ti succedunt, nomen concinentes damonis eius
defunctus in vita præcipue coluit: simul etiam
catus ad rogam usque tintinnabuli vice pullarum
chartacei duo perâpla & expansa figura caudilla
hastilibus, chartaceæ item rosa varij coloris copiosè
nient: quos qui gestant, tardiori procedenti
sic hastilia subinde concurunt, ut flores illi
in speciem pluuia decidant, ventoque flante
tur: cum videlicet imbrem argumento esse autem
tui animam ad paradisi gaudia penetrasse, per
autem, octo prima lanugine Bonzias diuina
prælongas arundines cum vexillis cubitalibus, qu-
bus item idoli nomen inscriptum est, per
uersa trahunt cuspide. Tum iidem indigenis
ardenti inclusa candela decem laterne
ductis velo pertenui lateribus. Ad hæc

daeris vestimentis pineas preferunt faculas, dodranti-
 um trium longitudine, haud tamen accensas, quibus de-
 inde rogo flammam iniiciant. Eodem vestimenti colore
 permulti sequuntur, verticem capitis adoperti exiguis
 admodum pileolis mento subligatis, è nigro fulgente
 torio forma triquetra (quod apud eos honoris indicium
 est) ipsam schedula insignes, capiti affixa, in qua nomen
 eius, quem dixi, daemones legitur: quod ipsum quò ma-
 gis celebretur, pone certus homo tabellam ostendat cu-
 bitum longitudine, dodrantis latitudine, albo velo tenuis-
 simo tectam, inscripto ex utraque parte eodem illo no-
 mine litteris aureis. Tum demum à quattuor viris, lectica
 sedens magnifica defunctus ipse gestatur in veste candi-
 da, demisso capite, iunctisque precatis habitu manibus,
 ad caeterum amictum extrema toga papyracea superadditur
 libro exarata, quem Deus ille suus, cum in terris ageret,
 scriptum reliquisse perhibetur, cuius praesidio mentisq;
 vultu se compotes fore salutis existimant. Cadaver filij
 subsequuntur, quam elegantissimo cultu corporis: quo-
 rum oratu minimus pineam item fert satem ad ignem
 pyrae inferendum. Extremum agmen est magnae homi-
 num multitudinis ipsidem quae modo dixi pileorum
 insignibus. Ut ad locum exsequiarum peruentum est,
 Bonzj vniuersi & caetera simul turba cum strepitu æ-
 namentorum catinorumque horæ spatio daemones il-
 lus nomen magnis clamoribus inuocant. Deinde hoc
 maxime modo fit bustum. Area quadrata satis ampla,
 cellis eminentibus, & velo crassiore ita praecincta
 est, ut singulis in quattuor caeli plagas ianuis introitus
 habeat. In medio fouea referta lignis, tecto eleganti
 opere ex vndulata materia super eam excitato, duas ha-
 bet in regione mensas vario ciborum genere (piscibus
 tamen exceptis & carnibus) praesertim vero carycis,
 medicis malis, placentis affatum instructas. Stat etiam in
 eorum altera vaporarium vasculum suffimenti causa
 panis impositum, & lignum aquilanum in disco. Ut igitur
 procedentem est, lecticae vinculum iniicitur è fune
 pylonico, quem, qui adsunt, certatim manu apprehen-
 den-

dentes vociferantur, vt diximus: postea totam sepulchri
 introrsus terna lustratione circumcunt. Deinde scilicet
 pyrae superimposita Bonzius earum caeremoniarum
 stes, carmen effarus, quod circūfusa turba nequaquam
 telligat, accensam faculam ter supra caput in orbem
 circo circummagit, vt eo significet gyro, defuncti
 nec originem habuisse, nec verò finem aliquando
 turam esse. Rotam inde faculam abijcit hinc duo ob
 functi filijs cognatisue arreptam stantes ad se hinc
 ra ad Solis ortum alter, alter ad Occalum, super caeteros
 ipsum mutuo sibi quasi honoris & officij causa ter
 porrexerint, deinde in lignorum struem iniiciunt. Super
 infunditur oleum statim, cum aquilano ligno & alijs
 doramentis, prout copiae superunt, magnoque in
 dio corpus in cinerem vertitur. Interea filij ad mensam
 accedunt, & aquilano ligno in vaporarium indro, sed
 ni suffitu parentem quasi iam ad caelestium numen
 adscriptum supplices venerantur. Adoratione peracta
 merces laborum Bonzijs pro dignitate perhibetur. Ad
 stiti quinque vel decem vel etiam viginti auri vnum
 caeteris vel argentei deni viritim, vel certus carorum
 merus: prandium verò paratum (amicorum ac Bonzi-
 rum turba dimissa) vel busti ministris, vel pauperibus
 vlcerosisque relinquitur. Postridie liberi cum amantibus
 & amicis ad rogum reuersi, cineres, ossa, dentes, & reliqua
 tui in vas inauratum imposita, domum r. ferunt, quae
 que vas veste contactum in medijs adibus locant. In
 quentes adsunt iterum Bonziji ad priuatas exsequas
 demque septimo die denuò repetuntur. Deinde cineres
 certum in locum cineres terrae mandantur, quibus
 imposito lapide, in quo ductis à summo ad imum
 maioribus litteris, nomen describitur de monte, per
 que demortuus in vita coluerit. inde cōtinus ad hunc ad
 sepulcrum se filij conferunt, ibi spargunt rosas, & caetera
 dam apponunt, vt habeat defunctus, vnde semel
 nec solum die, sed mense etiam & anno septimo
 tos intra parietes eadem funebria iusta recurrunt, quos
 ti videlicet Bonziorum sagina, crebrisque
 viderentur
 Omnia

Omnino in hæc funera impensa fit à locupletioribus aureorum trium circiter millium, à tenuioribus ducentorum trecentorumque, nam quorum tanta est inopia, ut funeri sumptus desit, eos per noctem ac tenebras nullo apparatu vel pompa in sterquiliniū abiectos humi defodiunt. Aliud est etiā genus funeris, quod virtutibus in ora præcipue maritima ducitur. Ij cum Amidæ sese eximio quodam cultu deuouerint, eius visendi cupiditate flagrantes, mortem vltro sibi metipsi consciscunt. Ac primum emendicata per dies aliquot stipe, & in manicas induta, publicè concionantur ad populum, totamque consilij sui rationem exponunt, magna omnium approbatione; tantam quippe sanctimoniam cuncti suspiciunt: deinde sumptis faleibus ad vepres ac sentes, qui ad bratorum sedes iter impediunt; præcidendos, nauigium conscendunt nouum, saxisque ad collum, brachia, renes, crura, pedesque religatis, in altum prouecti, vel perforato de industria merguntur alueo, vel etiam deinceps in mare singuli sese præcipitant. Alueo vacuo confestim ignis ab amicis ac propinquis officij causa proprio separatim nauigio prolecutis iniicitur, nefas purantibus nauem tantis religionibus consecratam, ab illo prorsus in posterum attingi mortalium. Sanè, dum nos peteremus Meacum, octo diebus antequam ad Insulam Hiu peruenimus, viri sex, sceminae duæ simul eo genere lethi perierant ad oppidum Fore. His deinde populus ædiculam vniuersis, columnam pinumque singulis perpetui honoris causa prope litus crexerant, & imposita baculis complura chartæ sgmenta, ædiculæ toto recto defixerant, carminibus plurimis intra parietes propositis, quæ beati illius cœtus egregias laudes celebrarent. Itaque visebatur locus die nocteque superstitiosissimè. Ac fortè per eos dies dum ad quendam insantem Baptismo lustrandum ego & Ludouicus Alarida tendimus, illac nobis iter facere contigit: atque eo ipso tempore prodeuntes è sacrario quinque circiter vetulæ cum globulis prelatoris, quæ vulgò rosaria dicimus, (adeo Christianos mores Lucifer æmulatur)

parum ludibrio nostram ridere dementiam, patris
 uero vultu nobis impietatem exprobrare, sacrum illud
 monumentum nulla veneratione honorisue signifi-
 catione praterentibus. Restat ut de Bonziorum con-
 cionibus pauca perstringam. Eæ si minus crebre quam
 pud nos, certe quam apparatissima. In templo per-
 no cum serica superne ymbella suggestus amollitur
 eo stat ornatu sumptuoso cathedra: ante cathedram
 sa cum tintinnabulo & libro. Vbi concionis tempus
 aduenerit, ad suum quæque doctorem in varia compo-
 sitione frequentes laponiorum sectæ conueniunt. Ille suggestum
 ascendens, & in sella confidens, magnifice se
 circumspicit: deinde indicto campana silentio, prout
 eo quem diximus, recitat libro, quæ mox idem libellus
 explicat. Sunt autem hi concionatores viii sectæ cele-
 sti, atque ad flectendos animos auditorum idonei
 quoniam hiæ semper auaritia Bonziorum, eo portu-
 mum omnis spectat eorum oratio, ut populum in-
 cant specie pietatis ad sua locupletanda carobia, or-
 tio beatiorum in altera vita fore quemque affirmant
 quanto, quæ ad sacra vel exsequias pertinent, quanto
 pompa & impensa curarit. Cumque ita multæ aspectu
 inter se pugnantur numerentur superstitiones atque in-
 milia; in eo tamen vel maxime laborant magis in
 sua quisque mendacia & fabulas ita discipulis pro-
 bent, nihil ut præterea verum, nihil ad æternam salutem
 tutum, nihil dignum quod audiat, existiment. Accer-
 dunt alia quoque artificia, incessus grauitas, ornatusque
 habitus dignitas, denique species omnis exterior, quibus
 rebus laponiorum pectora tantis opinionum per-
 uersitatibus imbuuntur, tantamque ex ijs fiducia ac
 spem salutis æternæ concipiunt, non solum ut domos
 sticos intra parietes, verum etiam in publico, necnon
 vrbe rosaria ferè semper manu percurrant, ad Amida
 Xacæque diuitias, honores, bonam valetudinem, sempiterna
 gaudia suppliciter postulantes.

Quæ cum ita sint, carissimi fratres, existimate pœnitentia
 ipsi, quanto Dei auxilio indigeant, non modo qui in hys
 locis

loca Euangelium afferunt, sed etiam qui allatum accipiunt, sequere licetis idolis ad Christum adiungunt: quip perora diabolo machinis oppugnantur, ita sollicitantur affiduis Bonziorum dissuasionibus, postremò ab affinis amicisque adeo contumeliosè, molestè, acerbèque vexantur, ut nisi diuina gratia sacrificijs ac precationibus Ecclesiæ Catholice conciliata subueniat, multorū vel potius ferè omnium fidem atque constantiam his certe nascentium Ecclesiarum inijs valde periclitari necesse sit. Quò magis vobis, qui salutem animarum tam vehementer expetitis, Iaponicos hosce greges præcipuè in Domino commendatos esse par est. Nos Sacaium ex itinere venimus quinto Calen. Februarias Ludouicus Almeida quibusdam negotijs primùm, deinde etiam valetudine aduersa impeditus, ibi diutius substitit: ego diei non amplius mora facta, profectus inde, Meacum leucarum tredecim interuallo perueni pridie Calend. Februarias. Aduentu meo cum cæteri Christiani, tum Galpar Vilela præcipuè, qui neminem è nostris Meacito ferè sexennio viderat, mirum in modum recreatus est. Is quadragesimum nondum ætatis annum excedit, sed cani septuagenarium indicant, frigorum vi vehementer affecto consumptoque corpusculo. Meacensi lingua, quæ, ut celeberrimi populi regiæque vrbs ferè elegantissima, iam nunc vitur ita peritè, non modò vt confessiones intelligat, sed habeat etiam conciones. Quosdam in super libellos ad pietatem vtilis in eadem vitit linguam, aliosque deinceps non intermittit subsecuis operis vertere. Quod reliquum est, nos omnes Dominus pro sua bonitate perpetuò tueatur, operumque nobis ad voluntatem ipsius & rectè interpretandam, & ritè exsequendam impetrat. Meaco. II. Calend. Martias, MDLXV.

D 4

EIVS

EIVSDEM AD SOCIOS.

X ijs litteris, quas ad vos dedi meo
 bruario, multa de laponicis emere
 que superstitionibus cognoscenda
 arbitror: alia nunc de rebus per
 Meacensibus addam hac epistola
 outo vobis fore non inuicidam. Et
 vt scripsi ad vos antea, Meacum
 magna Christianorum lætitia pridie Calendas Febru
 rias: incidit meus aduentus in ipsum noui anni
 um, quod hac hyeme laponij à Calendis Februarijs
 spicati sunt: varius enim est in his regionibus anni
 sus; longè alia atque apud nos ratio temporum,
 que descriptio. Vetus est autem gentis mos, vt
 no incunte, ab die nono Lunæ adusque vige
 regni proceres, & Bonziorum principes ad Regem
 que suum salutandum non sine donis accedant. Et
 ferè magnus chartæ numerus, aurea stabella
 bre facta, & alia eiusmodi atque hæc con
 inde ab antiquis ducta temporibus, cum in alijs
 bus regnis, tum verò in hoc Meacensi tanto diligentius
 retinetur, quanto Cubus, honore atque
 cæteris omnibus laponis Regibus antecellit: quod
 dem honos vxori quoque ipsius, matricque tribuitur.
 Hos autem salutatores Cubus longo cubiculo
 dine admittit ille quidem in penetralia, operum
 peristromatis aureis adornata; sed ad eorum
 lutationesque (ea loci & personæ maiestas est)
 minò respondet: insignibus tantum Bonziorum
 dam id habet honoris, vt stabellum quod tenent
 bus, paululum inclinet; atque in hunc modum
 nobilitatis viti inducuntur: nam inferiorum
 hominibus, quamquam locupletissimis, &
 tiosissima dona ferentibus, nullo pacto ad eum
 Et quoniam ad viam Euangelio muniendam, &
 mationem apud rudem ignarumque veram
 gloriæ populum colligendam pertinere magis

visum est, ut Evangelij præcones nequaquam exclusos inde fuisse constaret; dedit operam Gaspar, ut illum ipse quoque per idem anni tempus inuiseret. ac superioribus quidem annis aulici cuiusdam beneficio potētis viri, ad Christianam religionem propensi, aliquoties introductus est: nunc verò mihi quoque eiusdem opera patuit aditus. Cubum ergo primum, deinde vxorem, postremò separatis in ædibus matrem inuisimus, honesto comitatu ad regiam vsque deducti: & cum benignè accepti sumus ab omnibus: tum verò à matre humanissime, quippe quæ non modò potionem nobis misceri iussit à famulis, verùm etiam Zacanam (salsamenti genus id est oliuatum instar) de more paxillis insertam; suis ipsa manibus honoris causa porrexit. Eam inuenimus in cœtu nobilium fœminarum sedentem ante sacellum ornatum, in quo erat Amidæ puerilis effigies egregiè picta cum diademate, aureis è capite radijs emicantibus. mirum ibi silentium, mira modestia, mira denique domestica disciplina: vehementer dolendum ut sit, tantam indolem tantis diaboli fraudibus opprimi; orandusq; sit etiam atque etiam Dominus, ut hæc tenebras, Evangelij splendore pro sua infinita bonitate disijciat.

Ut eo functi sumus officio, postridie Gaspar ad neophytos reuiscendos abiit Imorim; ego Meacensibus prædicare Evangelium institi, cum alijs, tum verò quibusdã e Cubi familia viris illustribus, qui ad nos ventitare cœperunt: ex ijs tres audito iam aliquoties verbo Domini, baptismum à nobis vehementer efflagitans sed idcirco differtur, ut interea melius Christiana rudimenta atque instituta percipiant. Auditores habemus mirum in modum curiosos; nullum quærendi finem faciunt, præsertim qui sunt è Ienxuana familia, quæ omni sublato numinis metu, corporis voluptates pecudū more persequuntur, si nihil in animum inducunt credere, nisi quod certant oculis, manibusque contrectant: quamobrem expugnantur difficillimè, nec nisi euidentibus planè demonstrationibus cedunt. Obijciunt autem nobis inter alia: si quidem est Deus, ut dicimus, idemque adeo bo-

nus est: cur ad hoc vsque tempus celauit bonitatem suam
 eamque tam serò Iaponijs declarauit: respondere autem
 ad hæc omnia sic, vt contradicere nequeant: sed tam
 tam densæ illis tenebræ sunt, vt insolitam Euangelii
 eam vix pauci admittant: qui tamē eo sunt ingenio
 indole præditi, vt vbi verbum Dei quasi terra temerè
 ceperint, quò tardius acceptum, eò diligentius amplexi
 tur ac foueant. In vniuersum autem, Iaponiis ingenio
 ad Christianam religionem in primis idonea sunt, præ
 stantque non solum in cognoscenda veritate soliditate
 ac studium, sed etiam in retinenda fide ac constantia
 riam. tres quidem ij quos modò diximus, antea præter
 eo genere diligentia sunt, non modò vt Christianæ do
 ctrinæ præceptiones ac formulas suo descriptis christo
 pho deinceps memoriæ mandet, idq; celeritè sed et
 quæ ex concionibus nostris audire, domum regressi
 commentarios referant, præsertim quæ de mundi crea
 tione, de immortalitate varijsq; viribus ac facultatibus
 anime discernuntur. Eos deinde cōmentarios cōscribit
 cio nostro Damiano recognoscendos idem. Et eius
 eiusmodi gentis natura, tum illud quoque, vel maxime
 Christianam causam adiuuat, quòd multa sunt Iaponi
 tionum sectæ, non solum diuersæ ac variæ, sed etiam
 ter se pugnant: quòd facilius est, diabolica mēdaci
 desque conuincere. Circa Meacū in parentibus corpore
 plurima sunt idolorum phana, è quibus adij Christiani
 tū ductu nonnulla: in ijs quoddam est Amida, in
 vrbe quattuor serè passuum millibus, à patris Iaponi
 ribus conditum ac subinde renouatum. longioribus
 narum centum circiter & quadraginta. ingens
 valuas in medio, ingredientibus obijcit sic fuggens
 in quo Brachmanis habitu, perforatis auribus, manibus
 & capite raso ingens Amida statua considerat, supra
 am quasi pro vmbraulo pendent excepta carum
 magna que tintinnabula: circa, ludentiū spera ingens
 cernuntur milites strictis telis armati, salutes Achillex
 anus venefica, dæmonesq; terribili: emittunt autem
 ta quadam imagine ventus, horrificosq; aspectu
 aliaq;

ad hæc septeni gradus ad templi totius longitudinē por-
tinguntur: in ijs ordine certo dispositæ vnius Canonis A-
midæ filij imagines omnino mille, hinc inde quingentæ,
eadem omnes forma, ore venusto, egregiè factæ, tricena
brachia totidemque manus ostentant: e quibus duo tan-
tum ad reliqui corporis magnitudinē apta proportione
conueniunt, cætera parua sunt, duo etiam lumbos præ-
cingunt. Singulæ porro statuæ bina tenent iacula, pectus
insignitæ septenis hominum vulticulis, corona capiti im-
posita cum diademate radiante. Sunt autem cuncta eius
templi non modò simulacra, sed etiam quæ diximus tin-
tinabula, & ipsæ catenæ magna obryzi auri copia scitè
admodum ab imo ad summum vsque verticem intecta
sunt, ut fulgorem intuentes oculi ferre vix possint: locus
est celeberrimus, multiq; eò longinquis è regionibus
regionis causa confluunt.

Inde passuum interuallo duùm circiter millium,
collis atollitur, ad cuius radices veterem quandam aca-
demiã multis distinctam cœnobijs tenui fluens aqua
rimis circueit amœnissimus: multa ibi delubra, quorum
iam quibus magno cultu adoratur statuæ cacodæmo-
ni, facie magis etiã quàm apud nos pingitur, scæda &
& horribili. in summo autem colle ingentia tria lignea
templa, lignis item columnis mira crassitudine suspen-
duntur, infimo pavimento strato laterculis lauigatis. In
eorum vno colossæum immanis magnitudinis Xacæ si-
gnum, singulas habet ad dextram laeuamque statuas pau-
lo minores: à tergo autem quoddam quasi folium ex-
surgit, ex quo sigillorum vnius palmi duo circiter millia
prominent, infantesq; præterea bini ferè quadraginta.
denique latus vtrumque templi, sparis armati dæmones
hæc custodiunt: hæc autem aurata sunt omnia. Alterum
est templum probandis, & laurea donandis veteri acade-
miarum more scholasticis destinatum. In eo pulpitem,
vni illis compluribus è superiori parte pendentibus, emi-
net ligneum, in quod scalis tribus ascenditur est ibi mē-
sa cum cathedra parata magistro, qui actibus eiusmodi

præ-

praesidet, itemque ad inum suggestum altera in-
sum discipuli, qui eo iudicio probandus, insignibus
que doctrinae publicè decorandus est. templum autem
ipsum lacertae, seu stellioni dicatum est, quem vulgare
um & praesidem litterarum & eruditionis excelsam
huic nulla neque ara, nec statua, vt caeteris Dis en-
tur. in summo tantum laqueari, multiplicem conuul-
tus in spiram ingenti orbiculari depingitur forma,
scholastici dum eum supplices venerantur, oculis
mentemque simul ad superna cogantur attolent. Tes-
tium phanum altitudine duo proxima superant, cas-
sum offendimus. è regione sunt aedes per amplam, athen-
ra magnifica; scholasticorum id domicilium est, ubi
erant praeterea ibidem visenda, sed imminente iam no-
ste reuertimus.

Haec habui quae ad vos in praesentia scriberem, et
si minus laeta videbuntur, quod parum videlicet ad
rei Christianae amplificationem attineant; eo diligenti-
tius orandus erit vobis Dominus, vt de Ecclesiarum
incrementis, & rei Christianae progressibus magna vo-
bis in posterum ad vos, maiore cum animi nostrae
strique fructu, spiritalique solatio scribere liceat.
Quamquam post nostrum ab urbe Firando discessum
non pessime posita est opera: Deo quippe adiutus
te laponij sexaginta ad Christianorum numero
rum adiuncti sunt. Quod reliquum est, nos
omnes pro sua clementia Dominus
perpetuo tueatur, ac protegat. Me-
aco, pridie nonas Martias.

MDLXV.

EIVSDEM AD SOCIOS.

VOD vos velle maximè intelligo, id hisce litteris agam, vt Ecclesiastica primùm, tum cætera persequar. Quadragesima diebus Dominicis omnibus Gaspar Vilela Euangelium declarauit. quarta quaque feria Damianus noster de Pœnitentiæ Sacramento copiosè disseruit. sexta, sacro missæ peracto, non destitit Iaponius puer ex ijs quos educamus, de Passione Domini verba facere: quam in sententiam, conuenientibus nocte neophytis, Vilela denuò disputabat, ijs præcipuè locis insistens, quibus auditores ad pietatem excitari maximè possent. Dominica in Palmis quoad eius fieri potuit in tanta ædium angustia) Catholico more cæremonijsque transacta est. inde ex oppidis finitimis atque etiam remotioribus neophyti ad indulgentias (quas à summo Pontifice datas Catholico ritu proponimus) Paschatisque solennia frequentes venire ceperunt. in ijs quidam cum vxoribus liberisque nobiles viri, quamquam lecticis aut equis vsi, tamen assidua pluuia valde vexati, pietatis laudem cumulare patientiæ meritis. Vilela ducentorū fere & quinquaginta confessionibus auditis, quinta feria in corna Domini mandatum Euangelicum de mutua dilectione publicè docuit. postea cum de Eucharistia suauissimè perorasset, cælestem panem Christianis circiter sexaginta distribuit: qui cum ex intimo sensu, & gaudio spirituali, copiam funderent lacrymarum, sanè quam ingenti nos affectu solatio. in sacello intimo Iudouicus Almeida sepulcrum crexerat ornatisimum. in eo Corpus Domini conditum est, armatique custodes adhibiti. Vespere, solennibus officijs perolutis, puer Iaponius in exponenda Passione Domini serie collecta è quattuor Euangelistarum historijs, horas duas fermè consumpsit. quæ deinde expiratione potissimum indigere sunt

vifa,

visa, in ijs Vilela ex instituto declarãdis immemorãdis
 suadēs auditorib⁹ pœnitentiã; sed calcar videlicet cœn-
 tibus: nã cùm sãpe aliãs, tũ eo maximè anni tẽpore ven-
 tarias ab sese pœnas, easq̃ue adeo acerbas exogere hinc
 sunt, summo opere gratulandũ vt sit, in vltimis hinc en-
 rũ finibus, inter tot idolorũ cultores, in iplo denique
 ita dicam) regno diaboli, sacratissimæ Crucis tropha
 salutaremq; humano generi mortem Christi Domini
 tam incitatis hominum studijs, tanta religione, tam ge-
 ta memoria celebrari. Maioris hebdomadæ Iustitiae
 tristitiam, ingens gaudiũ Dominicæ Resurrectionis ex-
 cepit. à media nocte, domus Christianis completa est,
 turgiam & supplicationem matutinam expectantibus
 ea peracta, simul etiam Christianis aliquot Eucharistia
 Sacramento refectis, concio habita est de Resurrectione
 Domini Paschalibusq̃ue mysterijs, inde conuulso ex-
 ti sunt, quod Natali die & Paschate Domini solenne Ga-
 par instituit eo consilio, vt quàm arctissimis Christiã-
 rum animi caritatis ac beneuolentiæ vinculis inter se
 iungantur. simul etiam per eam occasionem colloqui-
 de rebus cœlestibus habita, ductaq̃ue præ dilectione
 vesperam. quãdam præterea è diuinis laudibus dicta
 ta. quo strepitu exaudito gentiles, præsertim quod in-
 nihil de apparatu ædiculæ nostræ cognouerant, ita
 vehementer vt fores aperirentur: obisti non potuit
 troiẽre permulti, plerq̃ue verò mulieres diuino quocumq;
 instinctu nixæ ante aram genibus, manibusq̃ue hinc
 effigiem Christi Domini supplices adorant. Postea
 neophyti, qui ex oppidis vicinis ad festa conuenerunt,
 Gaspare officiosissimè salutato digressi sunt, nunc autem
 id Gaspar agebat, vt sibi diuersorũ conduceret propo-
 giam in superiore vrbis parte, quod toto iam festinatio-
 nio frustra conatus est; vt ibi quoque posset Euan-
 ge commodius. Verũm fatigiam de rebus Ecclesiasticis
 ad alia veniamus. Ante discessum Almeida, cum v-
 pus eius reuersionis adesset, perducti sumus vicius ad
 insignia quãdam vrbis ædificia ac templa, quorum
 ta est religionis ac magnificentia.

ex alijs omnibus regnis peregrini Meacum fere assidue
 confluunt. Ex ijs nonnulla perstringā: infinitum est enim
 singula persequi. Aedes igitur qualdā Cubi primum ad
 unius eximio quodā artificio atq; elegantia exstructas
 oblectationis & animi causa. nihil ego nec in Europa,
 nec in tota India tale conspexi. ijs horti subiecti sunt cū
 alijs arboribus ignotis in orbe nostro, tum cedro, cupres-
 so, pinu, malis medicis confiti: que omnes arbores, varias
 in figuras artificio manu coacta, cameras, tintinnabula,
 turris, aliaque id genus plurima refertunt. iam lilij, cya-
 ni, rosa, florumque tanta est copia, tanta colorum o-
 dorumque varietas, non solum vt aduenas ac pere-
 grinos, verum etiam domesticos ipsos atque cultores
 cum voluptate atque admiratione retineant. neque
 horti modo, sed vrbis ipsa quoque pulcherrima. via lata
 ac directa, foribus arcium instar (quæ res surta & la-
 trocinia maximè prohibet) occluduntur. in ijs va-
 riarum mercium institores, opifices, ac sellularij, cum
 alia in usus deliciasque mortalium, tum præsertim au-
 rea stabella conficiunt, sericamque cuiuslibet operis
 texturam exercent. in medio celeberrimum Amidæ
 phanum cum omnibus horis diei, tum verò sub no-
 ctam clausis iam tabernis frequentissimè visitur, iactan-
 tur à populo nummi cum precibus, & simulacrum ado-
 rantur. nos eò ex hortis Cubi via longa lataque perducti,
 inde sumptuosissimas præfecti Meacensis nuper in staa-
 raris aedes adiimus: quibus item horti coniuncti, non
 modo arborum multitudine artificiosisque figuris de-
 lectant oculos, verum etiam aqua limpidissima co-
 pia, quæ à nouem crater passuum milibus excisa
 rupe, regali sumptu perducta, lacum in hortis me-
 cis efficit, in quo complures variae magnitudinis in-
 sulæ, ligneis lapideisque peruisæ pontibus, vsquequa-
 que latissimis arboribus opacantur. Inde quanquam
 stillos iam, ac reditum cogitantes, ne ophyrnos longius
 pertraxerit, multa igitur prætereuntes phana, ingenient
 ingredimur lucum, in quo Bonziorum cœnobija quin-
 quaginta miræ amplitudinis, à regum & principum
 libe-

liberis qui sacris addicti sunt, magnificè & sumptuosè
 coluntur: facitq; ipsa vicinitas, vt eorum præstiti
 uicem elegantia munditijsq; superare contendant. At
 ijs aliquot inspeximus obiter. Cuiusdam est ianua
 nea egregio quodam artificio, longeq; alia atque
 Europæos forma hæc nos in xystum induxit. Stratis
 drato lapide nigro, parietibus vtrinque excurrere
 opere rectorio læuoris atque candoris eximij. Xysto
 uum quoddam genus hortorum præterditur, in quibus
 manu facti colles è faxis ad eam rem è longinquo
 petis, frutetis consiti, pontibusq; coniuncti cernuntur. Sol
 lum partim arena crassiore admodum candida, partim
 etiam atris lapillis obducitur, è quibus passim elan
 ris formæ lapides, ex imo leucoia, violas, ac flores emi
 tunt adeo artificiosè commistos atque dispositos,
 cum in orbem singulis anni temporibus florant, vt
 perpetuum esse videatur. Multa præterea, tum or
 gior sim, tum quod ea verbis assequi me posse distul
 sed illud non omitta, quod in reditu vidimus. In me
 phano quodam, machina lignea sculptilis variorum
 èta coloribus, multis forulis collocatos continet. In
 ab vno Xaca conscriptos. eademq; vt est veritas,
 quem quisque voluerit librum offert proximus. At
 dem tanta est voluminum copia; vt incredibile sit, in
 na ætate à multis auctoribus, vel multis ætibus ab
 auctore confici potuisse. eorum autè vsus est maxime
 non in Iapone modò, sed etiam in Sionis regionibus
 de omnis Iaponica fabulositas & superstitiones præ
 exstitisse, atque inde paulatim oram Sinarum, Indi
 am, Bengalanam, totumq; eum tractum in Bilagias
 vsque peruagata dicuntur. Aliud etiam phanum
 tu vidimus inferorum regi dicatù, cuius præcedit
 rifico truciq; adpectu simulacrum regio serpens
 signitum, duobus hinc inde ingentis item stature
 monibus cingitur, quorum alter calamo delectat
 num noxas, alter descriptas in tabula recitat. præter
 èti, varias inferorum ostentant pœnas, quibus præ
 flexus vtriusque mortales dæmonum ministris
 anur.
 fere ad
 timore
 prece
 ni cui
 con
 vior
 vitor
 rio sup
 nam id
 interro
 peniti,
 per, in
 vno co
 nisq;
 pratun
 idus a
 ligion
 concil
 tinere
 tegrant
 lac vsq
 mo Gio
 superst
 itaculis
 riam i
 specie
 oncio
 amus
 nas ad
 ed inti
 moro
 A negl
 ra spaci
 buli mi
 rous, co
 periste
 Hoc est

antur. Celebratur autem eades hæc, augeturque pecunijs
sere assidue: nunquam enim desunt, qui ad regis effigie
timore persusi, ea ab sese tormenta atque supplicia de-
precantur. Atque hæc illo die. Postero autem, Christiani
cuiusdam principis inuitatu ad audiendas Bonziorum
conciones in suburbana cœnobio (sunt autem exitus ex
vede spariandi causa gratissimi) venimus. egressi, turbam
vitorum æque ac fœminarum cum suo quemque rosario
supplices adspicimus. percõrati à neophytis, quid
nam id esset, dimissam tum concionem esse respondet.
interrogati de numero, aiunt homines earum rerum
peni, capitum esse quinque circiter millia. addunt insu-
per, in eo templo quotannis centum diebus cõtinuis ab
vno eodemque Bonzio conciones haberi, multis mag-
nisque indulgentijs auditori perseveranti propositis. O-
portum erat nobis omnino aliquem ex ijs concionato-
ribus audire, cognoscendi maxime studio, saluaque re-
ligione & officio transferendi ad vsu nostrum, que ad
conciliandos permouendosque lapiosiorum animos per-
tinere viderentur. & quoniam allatum est, rem adhuc in-
tegram esse in alio quodam cœnobio, pergere porrò il-
lic & sic decreuimus. eò tendentibus igitur nobis pri-
mo Guiani phanum occurrit, quod ingenti frequentia,
superstitione, anniuersarijs mimorum ludis varijsque spe-
tacularis magnopere celebratur & colitur. Inde exeuntes,
viam ingredimur pitis vtrinque iucunda admodum
specie cõsitam: simul adspicimus populi concursum, ad
concionem citato gressu tendentis. nos vt ad locum perue-
nimus, moniti à Christianis periculum esse, ne Bonziji si-
nos adesse sentirent, cõcionari desisterent, occulto loco
ad inicitium vsque concionis non sine magna quidẽ vel ad-
miratione, vel pudore subtrimus è conscientia teporis
& negligentia nostræ concepto, cum interim vnus ho-
re spatio auditores illi omnes ad parui pulsus tintinna
balli nixi genibus, incredibili quadam significatione pie-
tatis, rosaria manusque tollentes in cœlum, in oratione
peristerent, vociferantes assidue: Namu Amida Ambut.
hoc est: Da salutem Amida: quod ipsum nomen etiam
domi

domi forisque, seu emant aliquid, seu vendant, mobilata quadam pronuntiatione gessientes ac liberissimè sapius inuocant. quin etiam pauperes ipsi inter cunctandicandum, ijs à quibus eleemosynam petunt, postquam precantur Amidam. Bonzj verò ac legisperam illa plebi inculcare non desinunt: Ichinem, Amidam, Sucumet, Murioo, Zai: id est, quisquis Amidæ sancti nomen ex animo inuocauerit, procul dubio saluus est. Imperato deinde maiore campana silentio, ut concionator suggestum ascendit, tum nos quoque sentim. Interimus. phanum erat ad fores vsque ac porticus referentibus viris ac fœminis. in ipsis autem aræ gradibus multi Bonzj considerebant manibus intra togam abditis, oculis demissis. Porro concionator claro, ut aiebant, genere decoraque in primis facie, aspectuq; gratissimo, in excelso vnde ab omnibus cõspici posset sedens cathedra fericeis ad talos vsque perquam splendide vestitus, indutus, interiore candido, exteriori purpureo, stola etiam aureum; ex libro quem habebat in mensa propositum, quædam institit subinde recitare, tum fultus recitare, tanta non solum actionis venustate, sed etiam Gaspar Vilela affirmabat, eius lingua bene perita, uti teri qui nobiscum aderant) orationis elegantia et purificatio, ut mirum videri non debeat, eiusmodi hominibus tanto in honore ac veneratione esse apud veritatis ieros. Mihi quidem hæc apud animum meum reperitur venit in mentem, non sine Sancti Spiritus vehementer quædam instinctu Franciscum olim Xaucrum tam non longe tam longinquam hanc peregrinationem exprobrat, Iaponicam. profectò enim hæc gentes, natura bonitate ingenijque præstantia multis Europæ nostræ quodlibet rum pace dictum sit) nationibus antecellunt. Quod si minus magnificè de Iaponijs vel sentiunt negotiarios Iaponiani, vel prædicant; id nimirum idcirco fit, quod non nisi cum populis maritimis negotia contrahunt, qui ab interioribus tantum absunt vitæ cultu, morumque elegantia, ut præ ijs rustici videri propemodum possint. Itaque per contemptum syluestres etiã vulgò à Mercatoribus

pellantur, cum tamen alioquin ab humanitate ipsi quoque maris accolæ nequaquam abhorreant. Sed iam finis epistolæ sit. plura propediem: atque vti nam cuiusmodi omnes optamus. Meaco v. Calend. April. MDLXV.

EIVSDEM AD SOCIOS.

DE statu rerum Meacensium, & religionis Christianæ processibus ad Paschatis vsq; peracta solennia, superioribus litteris ad vos fusè perferri p̄si. at textâ nunc fratres carissimi reliqua, è quibus facile iudicare possitis, quàm assiduis vestrum omnium sacrificijs pijsque deprecationibus egeamus.

Postquam à Paschali conuentu neophyti in suas domos & vicina castella digressi sunt, nos Meacensibus Euangelij prædicare perreximus. auditores minimè deerant. multi etiâ diabolicis fraudibus, & taponicæ superstitionis prauitate conuicta, sic immutabatur afflari diuinitus, vt constantissimè crederent, in vno Christo Domino ac Redemptore nostro omne salutis humanæ perfugium esse repositum. Veritabat etiam ad nos cum alijs principibus ciuitatis, quidâ Regis Mini cognatus, vir sanè perspicax: is cû à nobis multa subinde perquireret, litterisq; responsa mandaret cõmentandi causa; tantus illi paulatim veritatis illuxerat splendor, non modò vt ipse in voluntatem Christianæ suscipiendæ religionis vehementer inueneret, sed etiam spem nobis adferret fore, vt Mini regiam vniuersum ipsius opera atque auctoritate sacrosanctum acciperet Euangelij lumen. Ad hæc, Iobeleum summo Pontifice datum, ad felicè euentû Tridentini Concilij precibus ac ieiunijs impetrandum, in hac vrbe propositum est octauo ante Pentecosten die. cuius rei ratio in pagos & castella perlato, magno studio ac pietate sese comparauere neophyti ad tam insigne Christi Domini beneficiû: & quâquam per eos dies Gaspar in festum incidit, & ego non optima sum vsus valetudine, tamen concursu ad nos Christianorum facto, Dominica

Pentecoste, imbecillitatem nostram Domino liberante, per occasionem tam amplæ consequendæ integritatæ, multos & verbo Dei, & sacratissimo CHRISTO, in corpore pauimus, quod illi nimirum, ut solent, vimiofletu crebrisq; suspirijs percepere. is erat Christianus, cuius cursus, ut in tantis gentium tenebris, tantaque adteriorum potentia, sat secundus: iamque parabat. Vnde totam hanc Meacensem obire prouinciã, & prout festulisset occasio, per ethnicorum pagos & oppida circumferre Euangelium; cum captis interuenit atrocissimus, & post hominum memoriam inauditus facinus, quod non modo conatus nostros omnino impediret, sed et nos ipsos in extremum vitæ discrimen adduceret. Nunc Regulus Imorensium (de quo scripsi ad vos antea) Meaxindonus, deuictis à se gentibus quibusdam potentia, & que opibus auctus, ipsum quoq; Cubi, in pace, & securum, & imparatum à rebus omnibus, recte nihil eius modi metuentem, imperio quod magna cum auctoritate regebat, per summum scelus atque perfidiam deuictum ac tyrannidem occupare constituit: neque apud indomatum dominandi libidine animum, vel Cubi virtutem & probitas, vel plurima eaq; maxima ab eodem in se profusa beneficia valuere. Igitur assumptis latrocinijs, & alio quodam duobus, Narensium tyranno Daiondono, & alio quodam dynasta; cum delectis armatorum duodecim milibus, & pente Meacum iter intendit eò certiore spe rei perituræ, quod & ipse Cubi nomine vniuersæ rei bellæ paratus, & plurimos habebat in vrbe Meaco satellites & circumcopijs ergo prope urbem iussis opportuno loco latere, ipse cum fidelium manu speire officij Meacum inuadens, mirum ut quibusdam recentibus honoris insignibus Cubo decoratus, ei gratias agat, atque ut quodammodo quam maxime sine tumultu transigaret, ad alia rectoris officia illud etiam addit, ut Cubi in suburbana quadam Bonziorum cenobium blandis precibus ad excedendum inuiter. namque ibi circumuentum aditum placet, sed cum res parum procederet, quod Cubi de confidete prope Meacum exercitu factus deniq; cecidit, & suspicatus

us id quod erat; non modò se Mioxindono minimè
 crederet, sed etiam fugam pararet (ex qua deinde impru-
 denti comitum suorum consilio reuocatus est) Mioxin-
 donus apertè ratus agendum, copias omnes ad regiam
 propius ad mouet: ac ne inexpressibili in suum Imperato-
 rem ac Regem odio accensus esse videretur, dum inops
 consili) Cubus cum familiaribus trepidat, præmittit ad
 Regiam qui palam denuntiet, se Cubi ipsius caput mini-
 me potere, certis tantum eius cognatis amicisq; grauius
 infensum, corum potentiam vltra ferre non posse: itaq; tu-
 demum rem conuenturam, seq; inde cum pace abiturum,
 si complures proceres, quos nominatim in scheda de-
 scripserat, quamprimum interfici iubear. ad hæc tam in-
 iurgis impudentiæ postulata, ira percitus is qui ad ea
 cognoscenda Cubi iussu prodierat, grandis natu aulicus
 illic ipse qui nos ad Cubum introducere consueuerat,
 vincta quam legerat scheda, verbisq; grauisimis in-
 puenidas inuectus, ad extremum addit, rebus iam despe-
 rato quoniam quidam alia ratione non possit, certè volun-
 taria morte sese officio fideiq; suæ satis esse facturum. His
 dictis regressus in regiam, coram ipso Cubo strictum pu-
 gnam gentis more sibi condit in viscera, & moribun-
 dus occumbit. eodè ipso leto quattuor alij, cum præ ti-
 moro oclusis ianuis non admitterentur, mox in ipso
 apperire vestibulo. Senis verò demortui filius, vt pa-
 trem conspexit exanimem, præceps dolore atq; iracun-
 dia fertur in coniuratos infestus, pugnantq; perimitur:
 cum illi pluribus locis palatio flammam iniiciunt, quod
 ab eis ubi sensit, certus prælio potius quam incendio
 morte oppetere, ex honestissimæ grauisimæq; scæminæ
 amplexu se proripit, vaditque cum suis armatus in
 hostium aciem: ibi quam acerrimè dimicans,
 hastili, caput sagitta confixus, duobus præterea
 ictibus acceptis in facie, cõcidit: super eum præliantes
 egregie centum circiter aulici primæ nobilitatis viri ster-
 tuar: quorum cum animi magnitudo ac fidelitas om-
 nium præsertim adolescentuli cuiusdam quartū deci-
 mum annu ægetis enituit: qui cum in certamine hostes

pane obstupefecisset audacia miraculo, cum quorundam
 sublato vndiq; clamore conarentur exciperent. Cubi
 defunctum intuitus, sibiq; turpissimum rarus se hoc
 Dominoque superstitem esse; gladio confestim impo-
 sicam arripuit, abscissoque sibimet gutture eandem
 adegit in viscera. Inter hæc hostes, qua per incendia
 tuit aditus, in regiam frequentes irrumpunt. Fratrem
 bi Bonzium vnâ cum matre, nequaquam vel huius
 nectutem, vel illius adolescentiam miserati, accerbissimi
 contrucidant: regia gaza diripitur: cuncta ferro flamma-
 que miscentur: honoraria puellæ ac pedisq; regula-
 rum fere ac principum filia & clarissimis ortæ famulæ
 omnia miserabiliter eiulatu gemitibusque complacent,
 inter obsessos armatis exitus conantur sibi fuga conse-
 lere; quarum aliqua vestimentis etiam in illa ipsa imma-
 nitate petulâter atq; procaciter à militibus exuuntur: fi-
 lia verò ad viginti, dū ancipiti metu distrahitur, hæc michi
 tes horrent gladios, inde sæuienti perterrentur incedunt
 in conclaue quoddam abdita, quo rōndū hōmīe pē-
 uaferant, igne deinde grassante opinione ceteris, ho-
 dem oppressæ, atq; ad vnâ omnes absumptæ sunt. Quo-
 rō Cubi ipsius filia duæ ad pedes hostium prosternuntur
 pliciter, Christiani cuiusdam beneficio, in ædes propa-
 quas amicorum, incolumes euasere. at mater ipsam
 regina, inter ancillarum greges tum quidem elapsa. So-
 citer, in quoddam sese cœnobium recepit, palisibus mi-
 le circiter & quingentis ab vrbe disunctum; sed paulo
 post à conquistōribus deprehensa, vbi sese Dairōndoni
 & Mioxindoni iussu morti destinaram esse cognouit,
 chartam atque atramentum poposcit, scripsitq; sua ma-
 nu multis verbis ad filiam vtramque litteras, quarum e-
 rat clausula, viro suo per summam iniuriam à rebelli-
 bus interempto, se quoque nullo suo merito ad necem
 rapi: verum tamen equissimo animo sese mortem obire,
 nec dubitare quin hoc totum pro sua infinita clementia
 de se statuisset. Amida, quò citius ad paradisi gaudia per-
 uenire, ibiq; Cubo suo in perpetuū perfruī sibi liceret.
 Deinde ob signata epistola, cum Bōzijs apud quos deli-
 tuerat

merat gratias egisset, ad arā Amida perrexit: ibi mani-
 bus sublatis in cœlum, obtinendæ indulgentiæ causâ A-
 midam bis inuocat nominatim, & simul cœnobiarcha
 ad absolutionis indicium manus capiti supplicantis im-
 ponit. inde regressa in cubiculum, elatis manibus Ami-
 dam rursus appellans, à militibus iugulata est. Iam verò
 qui Cabo in extremo certamine affuerant, eorum ædes
 diruta, suburbana ædificia solo æquata, corpora simul
 cum ipso palatio concremata sunt. Cubi tantum cada-
 uer, hostiū permissu, à Bonzijs ad rogū ac sepulturam e-
 ratum est in cœnobium, quod ille ad eam ipsam rem in-
 genitū sumptu construxerat. primarius autem quidā è Cu-
 bi familiaribus peregre proficiscens, cum rem gestam in-
 cinere cognouisset, Meacum rediit illic: atque vbi re-
 gnam deletam, & omnia versa vidit in cineres; sepulturæ
 locum rectā petijt, ibique dissecto sibi met ventre super
 Cubi tumulum corruit. Sorores Cubi duæ sunt Bonzię,
 quas, quamuis inclusas cœnobio, nihilo minus aiunt pe-
 tu conuictijs atque ludibrijs hostium: atque ob id ipsum à
 sodalibus perpetuò custodiri, vigilijs distributis, ne sibi
 met necem ex desperatione consciscant. Nos interea ci-
 uitate ad acerbum adeo spectaculum ingenti pauore per-
 cussa, cum domum nostram neophyti confugissent, ad
 quæ ac Litanias conuersi videlicet, mortem expecta-
 bamus in singula panè momenta. nec sanè, quod Bon-
 ziorum in nos odium est, quæque corundem apud Mio-
 xindonum atque Daiondonum gratia & auctoritas,
 multū ab extremo periculo abfuit. sed cum ad nos clā
 venisset pro amicitia scriba Mioxindoni, pectus feriens,
 & impietate Domini sui grauissimè detestās increpāsque
 multis deinceps nuntijs atque interpretibus vtrò citroque
 missis, magno vix tandē labore impetratum est, sacra iā
 rethe cæteroque instrumento in pacata loca præmissa,
 exsulatū nobis abire liceret. Itaque Gaspar Imorim ad
 Christianos profectus est, ego paruam sum relegatus in
 insulam nomine Cangam. Atque vt intelligatis, nisi hæc tā
 atrox repente procella existisset, quæ latos Domini vi-
 cea fructus ostēderet, quo die discessimus (is fuit sanctæ

Maria Magdalena facer) eo ipso die, quamquam magna trepidatione ac tumultu, Bonzius vnus, laici vero Mioxindoni familia Baptismi Sacramento renouatur. Quod superest patres fratresque carissimi, votorandus est etiam atque etiam Deus, vt afflictas res sua bonitate sapientiaque restituat: ne stultis rationatoribus, & occulta iudicia Domini parum equa iudicantibus, plus diabolus ad euersionem Ecclesie Metensis, quam Christus ad eiusdem tutelam defensionem que valuisse videatur. Ex Iaponis insula Canga mensis Augusto. MDLXV.

ORGANTINI BRIXIENSIS
ad Socios Romam.

NON eram nescius (fratres mihi carissimi) quam grata vestris auribus accideret, si vestris solent ea, quae de nostrorum hominum laboribus atque periculis ex India perferuntur ad vos. Quae tamen permittere nolui, quin ex ipso quo hoc anno praecipue contigerunt, nonnulla perferiberem, praesertim vero felicem Francisci Lapij obitum, qui vna cum fratribus nostris duobus, ante vnum mensem, pro constanti Catholicae fidei confessione a Mahometanis interfectus est: vt simul intelligatis & quantopere diuino subsidio vestrisque deprecationibus egeamus; & quae maxime requirantur, ut qui Indicam hanc expeditionem atque prouinciam expetat.

Illud igitur primum: Patres duos, Ramirum & Aluatum, qui a vita migrasse (quos ignota quapiam in regione iaceant) putabamus) hoc anno denique pro certo cognouimus. Ij ante biennium Iaponis regna petiuri, onerantem quendam in vrbe Cocino conscenderat, sane inuicem, vel quod nauicularius vir potens, nimia lucri cupiditate, mercatores in suam vnus nauem merces imponere per vim & iniuriam cogeret: vel quod ob id ipsum nauis inuito potere pra-

prægrauata pressaque interitum haud obscure denun-
 tiaret. Verum, ut æquè clemens ac iustus est Dominus,
 sacerdotes hosce duos permittit in eodem versari discrimi-
 ne, quorum officium ac pia sedulitas tot mortalibus
 per confessionem sacram expiandis confirmandisque
 in extremo spiritu non deesset. Secunda nauigatione
 Malacam vsque delati, atque inde prora in Sinas directa,
 cum iam in Sionis peruenissent sinum, atrox repete pro-
 cella cooritur, eo vento excitata quem Typhonem ap-
 pellant. Is, ex Occidentali ferme plagâ violentus erum-
 pent, & rapida vortigine circa orizontem rotatus, assi-
 duis incrementis horarum circiter viginti spatio circu-
 lum conficit: impetu horribili sævisque turbinibus va-
 sta illa æquora vehementissimè cōmouens agitantque:
 decumanis vndique fluctibus insurgentibus, qui inter
 sese velut arietantes atque collisi, omnem salutis spem
 nauigantibus adimunt. Ad hanc igitur tempestatem a-
 deo periculosam, cum ingens etiam oneris iniqui pon-
 dus accederet, solutis carinæ compagibus totam na-
 uem ætus absorpsit, sic, ut nullæ planè reliquæ super-
 fuerint. Erat in eodem cursu iuncus (onerariæ Sinensis
 est genus) qui singulari Dei beneficio portum tenuit. ex
 coeicade cognitum est, nauem, cum imminentis exitij
 signum æneo tormento frustra dedisset Sinis, proprio
 metu laborantibus atque sollicitis, paulo post haustam
 fluctibus apparere desisse.

Perculit casus is vehementer Indiæ colonos: nam &
 mercorum quadringentorum millium, & permultorum
 hominum damnum est factum, complures etiam vidue
 atque inopes relictæ mulieres. Neque verò, humana ra-
 tione rem æstimantibus, eius incommodi pars minima
 peruenisse videtur ad nos: duobus è Societate nostra vi-
 ramissis, quorum opera magno rei Christianæ vsui in
 hæc regionibus esse procul dubio potuit, quamquam
 speramus illos eò migrasse, vbi vel maiori esse nobis au-
 ilio suis apud Deum suffragationibus possint: neque e-
 um parui ducendum est, in eiusmodi causâ pro Christo
 laborantes, è vita excessisse.

Periculo simili perfuncti sunt etiam Andreus
 dus, & Ioannes Capralis: alter Sinas, alter è Sini no-
 nem petens: quorum vterque assueerat pro miraculo
 beri, si quis Thyponis violentiam effugiat, præsum-
 yerò, si totam noctem sauire perseverauerit: itaque
 li re, nauas, desperata salute corporis, ad vora por-
 quam ad armamenta; ad expianda peccata, quam ad lu-
 mana remedia solere conuertit: quippe non modo ve-
 vis venti dilacerat, disstringitq; malos, & quicquid exiit
 ex aqua dissoluit; sed etiam ipsa nauigia præsertim si ma-
 nus onusta sint) arrepta, & in terras vsque longo nauis
 contorta affigere dicitur. Occupat autem ventus hic ma-
 rium quicquid est Malacam inter & Iaponem, frequens
 à mense Maio vsque ad Septembrem, quo maxime anni
 tempore hæc maria nauigantur. Vos itaque, fratres cari-
 simi, qui Sinensem hanc & Iaponicam expeditionem
 Christianæ fidei propugnandæ gratia optatis, compara-
 te vos ad mortem in itinere obitidam, sicut obire deo
 illi priores: & contra, putate vos iter incolumis posse
 conficere, quemadmodum posteriores hi duo, quos dis-
 ximus, confecerunt. qui in hisce versatur orbis tempera-
 tibus, huic nihil minus quam de tuendo corpore ab-
 randum est: ea quotidie vitæ pericula occurrunt, & sine
 ita constitutum & affectum animo quemque esse expo-
 tet, mortem vt omnino contemnat: nimis quippe co-
 tus, & cura corporis, spiritalem & nostrum & altorum
 profectum haud mediocriter impedit: quod in se quis-
 que re ipsa experiri & cognoscere facile poterit.

Anno proximo, Franciscus Viera Goam è Malacca
 veniens, cum paululum processisset, nauis in strata & ho-
 pulos incidit, factoque naufragio, mari sese commisit
 imperitus homo natandi: & bis ad ima demersus ab ve-
 rinatoribus denique semiuiuus ad litus extrahitur: quod
 cum cæteri quoque comites fere omnes, alios etiam
 parte com meatus tormentorumque recepta, se con-
 tulissent; nouum eos periculum confestim excepit.
 cum enim incolæ Mahometani à Lusitanis hostilitate
 dilide-

diffident, magna eorum manus ad eos trucidandos accurrunt: sed nostri in locum natura munitum sese receperunt, cuius opportunitate, itemque tormentorum usu, ab hostium incurfibus tam diu se defenderunt, quoad navis alia Molucensis ereptos eo periculo Malacam abduxit. Multa Franciscus capitis pericula narrat, quæ nostræ Societatis homines in Molucis insulis fere quotidie subeunt: mira etiam de neophytis prædicat, qui eo præcipue anno Christianæ fidei causâ crudeliter oppugnati, magna etiâ ex parte varijs cruciatibus interfecti sunt: cum quidem mulieres ipsæ filiolos partim sinu complexæ, partim manu trahentes, opulentis instructisque domibus consultò relictis, per sylvas errarēt, ne susceptam recens Christianam religionē eiurare aut deserere cogerentur: aliæ verò vnâ cum liberis, in IESU Christi confessione fideliter persistentes, gladijs impiorum occumberent: multi præterea adolescentuli, eiusdem fidei tenendæ causâ, ingentia maris spatia trajicerent, ex insula tranantes in insulam. Atque etiam illud, idē Franciscus addebat: quo tempore Mahometanorum metu, post naufragium sese munito illo quem diximus, continebant loco, eodem contendisse pueros, non plus decimum aut duodecimum agentes annum, qui noctu natantes, veriti ne per imprudentiam iaculis peterentur, clamarent: Ne librate, ne librate, Christiani sumus: quorum constantia nostri ad lacrymas vsque permoti, & cæterorum quibus opem ferre non poterant calamitatem miserati, eos in comitatum suum gratulantes acciperent. Quin petitis, fratres, vt vitam vobis in hisce regionibus ponere liceat, quoniam quidem ipsæ mulierculæ puerique ad mortem pro CHRISTO obedam exemplo suo nos prouocant?

Qui è nostris in ora Comorinensi rem Christianam procurant, ijs grauissima impendent pericula tum à Mahometanis, tum à Narfinganis, quos Badagas vocant, repporum fermè vectigalium exactoribus. Est etiam in primis importunum & contumax genus hominum militarium, qui Naires vulgo dicuntur. Ex ijs quidam iuri dicundo

dicundo præpositus, cum in templo nostro foras
 ret, Andreas Fernandus (qui Romano in isto coepto
 quondam versatus est) indignitatem rei non ferens
 homeranum inde amouere omnino cõstituit: ad eum
 conuersus: An tu facile patiaris (inquit) eiusmodi mu-
 ra in vestris phanis exercere Christianos: respondit illi
 nequaquam. Rursus Andreas: ita ne verò: de lubrica ve-
 stra dæmoni dedicata, nulli functioni quæ vobis minus
 decora videatur, patere permittitis: nos nostra templa
 vero Deo ac Domino consecrata per summum scelus
 profanari ac pollui negligemus: tum actiori etiam spi-
 ritu: Apage, inquit, apage te. Atque hac in reparatione per-
 motus barbarus in præsentia excessit ille quidem, sed
 paulo post, vt erat animo elato ac superbo, dolens im-
 patiens, armatorum plus centum coacta manu rediit, vt
 Andream occideret: quasi verò non vnus in id facinus
 foret satis. Andreas aut, cognita re, neophytorum comitè
 suum, ne quid primo illo impetu caperet detinere, ma-
 gna festinatione in templo conclusit: ipse pro foribus,
 innixus arundine constitit, mortem expectans & Maho-
 metani quidem arcibus & sclopis instructi cum adole-
 sent, hortati se inuicem ad manus Andree inferentes,
 ibidemque satis diu morati (ex quo diuinam providen-
 tiam in Andrea tuendo facile intelligas) denique resiste-
 cta, nullo planè resistente, discedunt, hominem profusè
 intactum atque illaefum relinquunt: ille verò, cum in-
 di euentu erectus, & in ea sententia confirmatus elapsus
 cere Deo, vt improba illa ethnicorum iuris dicendi
 consuetudo è sacris ædibus tolleretur. itaque rem magno
 conatu aggressus, quod voluit ea tota regione perfici.
 Idem cum neophytum, qui à baptismo sese Mahometana
 nis ritibus contaminare non dubitauerat, in cubilem
 tradi iussisset; pagani ij apud quos neophytus pariter
 illud admiserat, publicis nuntijs ab Andrea petens: vobis
 minem eximat è custodia, liberumq; dimittat: quæ es-
 se negat Andreas. Illi iterum ac tertio repetunt, mortem
 in superminitantes, cum nihilo magis flecterent, facta
 manu in hominè ire constituunt. certior fit ea de re An-
 dreas

deas à quibusdã Christianis monentibus vt nescio quò se recipiat: verum ipse recusat, vtrumque locum inquit hostibus æquè esse obnoxium. Tum è Christianis quidam: Vis ne, ait, pro tua defensione populus ad arma concurrat? Nequaquam, respondit. nauigiũ vos mihi dumtaxat in fugam, si opus erit, instruite. Hæc verba dum fiunt, ecce tibi repente magna hostium multitudo superuenit; qui cum Andream aliquandiu circumsteterint (mirum dictu) ne a superioribus quidem verbis eo compellato, nedum occiso digressi sunt.

Pagus est alius Mahometanorũ, qui, cum acre incensumque Andream studium Christianæ fidei propagandæ ferre nõ possent; communi consilio cum primum illac citransire contingeret, ipsum è medio tollere decreuerunt. verum simulatque eò peruenit, tanto eos terrore Dominus percudit, vt quasi cum ingenti exercitu in oppidum iturpisset Andreas, ita sese abderent omnes, nec apparere quisquam auderet in publico.

Hæc, vt dixi, atque alia huiusmodi pericula in eo tractu sunt pæne assidua: vt nostri imminentibus hostibus, loca sæpe mutare, sæpe etiam lintres conscendere, atque in mari pernõctare cogantur. Mahometana est natio Malabarica. ij ferè piraticam exercent, Christianis maximè infesti, quod multi iam è Societate nostra senserunt. Petrus Vaës vnà cum Socio missus Damanum, pæne iam absoluta nauigatione, quinque Malabarium biremes obuias cum vidisset; quam celerrimè ad littus appulso nauigio, cum reliqua nauali turba vectoribusque descendit: nec tamen ita maturare licitum est, quin Malabares extremum agmè assequuti, viros aliquot feminasque perimerent. Nostri duo non tam pernicitate corporis, aut robore (triduana præsertim inedia & valitudine prope confecti) quàm singulari quodam Dei beneficio præsentique ope, ex hostium elapsi manibus, imminente iam nocte sese ignotis inuisque itineribus ac silibus commiserunt. Augebant metum hinc indagantes præter, inde incolæ Christianis infensi cumq; totam fere noctem errassent, deniq; labore ac defatigatione victus

Alfon-

Alfonfus in itinere substitit, sociumque compellit. Hi quidem, inquit, harum gentium feritatem (quam sic placet Deo) diutius euitare non licet. Tu ubi, ipse consulto. Interea se dies aperit, armatorum altantium manipulum adspiciunt: haud dubiam rati in eadem imminere, ad preces, vt in re tali, cōfugiant, abo se se victimas offerunt Deo. Sed res contra quā ptauerāt, cecidit; nam Brachmanes quidam eius regionis in primis opulentus, descensione piratarum audita, ad nostros conquirendos periculoque eximendos, armatorum manum vltro dimiserat, ij sublatum in homeros Alfonso, pone sequente socio, ad Brachmanem perduxerunt, qui eos liberalissimè exceptos, cibo somnoque refectos, datis etiam praesidij causa comitibus, liberos Damanum abire permisit. Eximiam huic Brachmanis (in tanta praesertim barbaria) humanitatem beneficentiam Dominus pro sua benignitate compenset. Idem Alfonso Damano Goam reuertens, in pirata denuò incidit, verum euentu meliore, quippe Christianis praelio commisso, biremi vna, ceclocibus duabus praedones exuti sunt.

Petrus quoque Martinius hoc anno Bazainum ex obedientia nauigans, in hosce Malabares incidit: a quibus proculdubio captus esset, nisi egregie instructum, quo uehebatur actuarium, medios hostes felici conatu in impetu perripisset: quae tamen res, haud omnino impunè: etenim nauarchus noster in ipso transitu gaudet a praedonibus ictus est.

P. verò Dionysius hoc item anno tendens Cocinam cum ex itinere Mangalorem attigisset, vbi tum castris positis Lusitani urbem obsidebant Regina cuiusdam Christiani nominis inimica (quam urbem deinde captam euerterunt) rogatus vt descenderet ad milites confessionem audiendam periculoso vulnere laborantis, cum iam esset in littore, barbari nec opinantes Lusitanos magna vi repente adorti, nonnullos etiam qui erant cum Dionysio occidunt: ipse vt se ad actuarium reciperet, non minori periculo in mare se proicit, natandi pericula

petitia nulla, mortique præfenti quorundam ope sub-
tractus est.

In eodem exercitu versabatur cum Socio vno Ioan-
nes Franciscus Stephanonius. is præter quàm quod mili-
tum confessionibus audiendis, cum res exigeret, operam
dabat, sæpe etiam hostium telis caput obiciebat suum.
quippe qui, quotiescunq; certandum esset, in primis or-
dibus imaginẽ præferens Crucifixi, militibus cohortã
disinlaret, circa quem pugnantes cum caderent plures,
incolumem semper eum diuina prouidentia præstitit.

Naves Christianorum duæ cum ab Armuzia solui-
sent, in Malabares inciderunt, quarum altera capta est:
altera Dei beneficio effugit, quam Petrus Touarius cum
Socio item vno conscenderat.

Iam verò tres alij è nostris, in ijs Melchior Non-
nius, Goa Cocinum versus profecti, circa mediam nauig-
ationem Malabaribus hisce piratis occurrunt, qui ce-
lebribus aliquot, & hippagine equis onusta, quam de
Christianis antea ceperant, onerariam nostram aggredi
non dubitarunt, in primis totius Indiæ grandem ac va-
lidam. Sed non paruo ipsis ea stetit audacia: victi quip-
pe fugique sunt, multis ipsorum in prælio cæsis: hippagi-
ne etiam à nostris recepta. Nimis longum faciam, si cum
cæcorum insidias persequar, quas nemo nostrorum
hoc anno expertus non est, cui quidem hæc maria nauig-
are contigerit.

Salsetanæ insule in proximo sunt, in quibus ethnico-
rum ducenta, Christianorum duo circiter millia nume-
rantur, in ecclesias quinque descripta, quibus in singu-
lis hinc è Societate rem Christianam administrant. Has
paruo insulas euripus bene longus à continenti disiu-
nat. euripi littore statio quædam est, vbi à prætercun-
tibus etiam viatoribus Salsetani barbari vestigal per
summam iniuriam exigunt. eò cum peruenisset vnus
vobiscum ijs, quos in ea diocesi versari diximus, pau-
perum acophytis custodiæ causâ comitantibus, vt è Socijs
pendam inuiferet, Mahometanorum actuariolis per-
cussis, breui temporis spatio circumuentus est. Ac
primò

primò quidem fat molli brachio de nostris commin-
 cipiunt, quod in transitu ad portorium soluentem ap-
 pellere negligant: deinde, cum sacerdos mercatum se
 negaret esse, nec huiusmodi oneribus obnoxio, ian-
 uigiola sensim applicant, neophytorum arma nomi-
 la surripiunt, sacerdotem ipsum iniectis manibus syn-
 nantur abducere: quod ubi minus e sententia cessat,
 niuersam denique feritatem ac malitiã expromunt: ce-
 tis, iaculis, lapidibus hominem petunt, ingenti arrepto
 parma se protegentem, neophytis etiam egregie propo-
 gnantibus: quorum vnus, cum iam eius loci præfectus
 grauem ictum in caput sacerdotis libraret, aliam nullam
 cernens defendendi rationem, ex arcu quem habebat ad-
 ductum, emissã repente sagitta Mahometanum transiit:
 is continuò moribundus in mare delabitur, tum carceres
 se recipiunt, sacerdote ex altera parte (cuius relicta
 parma (cuius munimento seruatus est) locus complu-
 b^o perforata. Eo casu cognito vicini Brachmanes in sub-
 sidium frequentes accurrunt, & quadam quali lectica
 lignis ac linteis raptim exstructa, exceptum huiusmo-
 cerdotem admirabili quadam humanitate, quibus pos-
 sunt medicamentis curant, deinde vehiculo satis con-
 modo impositum, ad ipsius ædem, vt inde Goam trans-
 ueheretur, deportant: Goam demum delatus ex vulnere
 bus æger, dies amplius quadraginta decubuit. Atque
 antea ille ipse præfectus alios tres e nostris ibidem in-
 ceptos domumque suam abreptos, multis precibus, an-
 tumelijsque vexauerat.

Nondum vigesimus agitur dies, cum ibidem Balha-
 far Gagus est captus: ac Pondam perductus, a Mahome-
 tanis Præfecto regio sistitur. Expostulanti quod ven-
 gal sibi non solueret, & quædam alia querenti, Balhafa-
 fatisscicit egregiè. Tum ad Christianos quosdam iussus
 diuertere, incolumis ad nostros postero die remissus
 est: nimirum propterea quod Prætor India cognita
 re, statim omnes huius insulæ exitus custodios occupa-
 rat, edicto proposito ne cui prorsus Mahometano exce-
 dere liceret: multo etiam vehementius aditus arce-
 seve-

fructus, ni Gagus tam propere dimissus fuisset.
 In eadem Salsetana regione Gagus in latrones cum
 incidisset, summo Dei beneficio manus eorum effagit:
 quod scilicet iam in ipsum intentus, flammam e fomi-
 tu non arripuit. Hoc verò tempore ea loca Mahometan-
 nis aliisque grassatoribus admodum infesta nuntiaban-
 tur, magno utique nostrorum periculo: quos tamen (ut
 speramus) Dominus pro sua clementia proteget. Præ-
 toriam, quo die hæc scripsi, militum cohortem ad eos
 suscitandos miserat.

Iam verò de Francisco Lupio nostro quid dicam fra-
 tres de cuius obitu è Melchioris Nonnij epistola, regio-
 nis illis pro Societate præpositi, sic accepimus. Idone-
 am nactus nauem, & cum cæteris rebus, tum verò epiba-
 nis nautisque plus centum instructam, vnâ cum fratri-
 bus, eiusdem Melchioris iussu conscenderat, iter vnus
 cum pronecti, postredie in Malabarium celoces quindecim
 incidunt, pugna committitur, quam nostra nauis, ut
 erat egregie ornata, ad vespera vsq; fortiter sustinet ad ex-
 tremum, intentis in prælium Christianis, tormentario pul-
 ueri calu quodam ignis admotus adeo vehemens excita-
 tur incendium, ut primo impetu, superiore nauis parte
 diruta, homines aliquot in mare proiecerit, quo vi-
 so hostes nauigia propius admovent, partim ut natan-
 tes excipiant: partim etiam ut aliquid, si possint, ex oner-
 a reliquijs rapiant. Sauebat ignis interea, multisque
 partibus comprehensis, oneraria instar fornacis ar-
 debat. Vectores ac nauis, prout ad quemq; ignis acce-
 dit, ita se quisque e nauis præcipites dare: cum vita fer-
 uentem pacisci nostri quatuor, etiamnum in angulo,
 non dum flamma peruaserat, continere sese, & præ-
 ces ad Dominum fundere, incerti quod potissimum op-
 erent exitij genus: quippe, si eodem loco persisterent, iam
 deflagrandum: sin mari se crederent, vel aquarum
 horrendum sibi esse cernebāt, vel hostium certe iacu-
 ras vellent in ipsorum potestatem venire, quos à Socie-
 tate nostra præsertim, capitali odio dissidere non igno-
 rabant.

rabāt. cū diutius deliberassent, rem totam deinde Dei
bonitati committere, ac ceteros imitari cōstituerunt. dicitur
igitur in alto iactantur, Franciscum ē tonitruū omniū
pro sacerdote cognitum illic Mahometani in caecos
accipiunt, certi hominem aut vita priuare, aut a Chri-
STO disungere. quārūt ex eo proinde, veline, Chri-
STO deserto, Mahometem sectari: ego vero nō
quam, ait egregius CHRISTI miles, in hanc illi ac-
us, eademque, nō pareat, stricis intentare mucronem.
at ipse fortioribus etiam oculis, eadem illa responsa
qua viri constantia ad rabiem concitati ac furiosi bar-
bari crudeliter hominem contrucidant. Ille praclaro co-
bis verā virtutis documento relicto, ex omnibus vicis
migravit ad Dominum. Huiusmodi triumpho ad sacro-
sanctae fidei amplificationem vtiā Dei benigne
quam plurimis nobis obtingant.

De reliquis, duo, vel eundem exitum sortiti, vel in
natandum lanceis confossi putantur. ad aut ex eo con-
citur, quōd omnium captiuorū indicem, seu catalogum
accepimus, in quibus vna duntaxat numeratur. et
stris: quo circa duos, vt dixi, mortuos arbitramur. Mel-
chior ab eodem loco abest propius. is totum euentum
clarius fortasse cognouerit, Romanque perscripserit.

Restat quartus, Antonius Dionysius nominat. hoc
ad terram enatantem praedones cur diutius perseque-
tur, non fuit: alij quippe iam in litore ad praedam par-
ti constitentia: a quibus Antonius, quae genus est impo-
dentia & immanitas, omnibus etiam interioribus velle-
mentis exutus, in oppidum quoddam abrupit est.
Hunc Mahometani incolae adhuc ignari quousum sit in
vincula catenasque coniectum ita benigne tractare do-
cuntur, vt nudus humi cubet stragulo culcitraye nulli
non plus teutellam oryzae quotidie in cibum accipiat
sed eum Goae propediem affiore sperabant, quando
quidem in redemptionem est iam curata pecunia.

Nunc, quoniam tum ex hisce difficultatibus & incogni-
tis, tum ex alijs, quae ad vos e Iaponae fortasse per-
scripta sunt, satis vt arbitror intelligitis, in hac India
regione

regiones venite, aliud esse nihil, nisi doloribus mortis
 que, Christi Domini causa vltro offerre sese; modum
 epistolæ faciam, & alia pericula silentio prætermittam,
 quæ maiorem etiam animi virtutem roburque deside-
 rant. Illud vos tantum rogo, & per commune omnibus
 nobis beneficium huiusmodi nostræ vocationis obte-
 stor: vti quædam abdicatione rerum omnium non o-
 miffis interim aut neglectis ijs, quæ vestræ fidei curæque
 commissa sunt) exoptatis ardentem, Deumque assidue de-
 precemini, vt liceat vobis ad animas vestras & corpora
 eorum immolanda, in hæc loca contendere, vti que ad
 idipsum in primis accommodata. Quod vt impetrent
 paci, non parum tamen omnes ea petitione profecce-
 rit. cœcum si Dei thronum atq; præsentiam frequētare,
 caput vitamque vestrā pro salute animarum ei deuoue-
 re non desieritis: profectō vestra ille studia non modō
 pro sua bonitate approbabit, sed etiā pro merito cuiusq;
 remunerabitur. Præterea, fieri non potest ad mortem ve-
 le quisquam cōparet, quin idem ab hac vita misera sese
 diuellat ac separet. Dicam planius: quisquis pro Christi
 Domini gloria mortem verē & ex animo exoptat, idem
 nullo negotio prauas animi cupiditates coercet, quæ res
 ad Deum & sanctē colandū & facile, valet plurimum. Ita
 que sic habetote fratres mihi carissimi: eos impetus ani-
 mi eaque desideria, quæ fundamentis huiusmodi non
 arantur, assidua precandi exercitatione coniuncta, ne-
 quaquam esse huic Indicæ legationi atque oneri paria:
 quippe, quō min⁹ fundata sunt, eō facilius varijs & quo-
 tidianis incommodis labefactata subsidunt paulatim &
 succidunt. contra, si matura stabiliq; virtute subnixā
 sustinentur, ingruentibus laboribus atque periculis non
 modo non quatiantur, aut corruunt, sed etiam magis
 confirmantur & corroborantur in dies. Quo-
 tidiana obseruet etiam atq; etiam vnusquisque se, videat
 que quæ admodum ambulet: omnibus autem nobis ad
 gloriam ipsius voluntatem ac placita ritē exsequenda,
 optatum Deus ipse, viresque suppeditet. Amen. Goa V.
 Gal. Ianuarij. M D L X V I I I.

Vperioris anni res gestas in vinde-
mini scripsi ad te antea fultus nunc
sint deinceps acta narrabo. In dicitur
Barptolemaei dynastiae veritas ad-
est Ficeredius, vbi Christiani subiecti
facti complures, in ijs nobiles aliquos.
Cætera ex ipsiusmet Ficeredi literis
cognoscentur. Porro in hac vrbe Cochitoco, vbi tunc
agit Balthasar Lupius, multæ confessiones per interpos-
itam sanè magno cum animarum fructu ab eodem ex-
ceptæ. Complures etiam insigni ante id tempus pertinacia,
flexère tandem animos, & præter omnium spem se
se ad Christum adiunxere. Præterea, cum græue iudicium
huic neophytorum gregi periculum parum ab ipsomet
regulo, qui à Christiana religione vehementer abhor-
ret; partim etiam à quorundam leuitate, qui nondum
erant in fide fundati; diuinitus factum est, nec opor-
tibus nobis, vt multi primum ad verbum Dei accede-
rent; & hoc ipso tempore numerus augetur in dies.
Quo de genere toto quoniam ad vos puto Balthasarem
ipsum plura scripturum; hæc strictim annigile con-
tus, veniam ad res Amagusanas, qua in vrbe ego, & Lo-
douicus frater, & Laurentius Iaponius hycenus
hoc anno, ipsius Amagusani Toni rogatu; qui tunc E-
uangelij audiendi causa crebris me literis inuocauit,
nec mihi, nec ijs quos ea de re consului, vilo pacto in-
tenda visa est ad eò præclara Christianæ propagandæ
religionis occasio. Fudum igitur venimus primam quo-
nomine oppidum in primis munitionem adire, quæ
dam ex Toni popularibus obtinet. Hic, vbi è nauis de-
dimus, obuiam nobis è nobilitate prodire perualis no-
sine lectica, qua trium circiter millium interuallum ad op-
pidum vsque deueheret. neque tamen ea sum vius, qua-
quam id illis admodum egrè ferreturibus. Balthasarem de
ia de

inde cenobio excepti sumus, unde ipsi cum suis idolis
 Toni iussu paulo ante migrauerant. Huc ille nobis cum
 xenia protinus misisset, paulo post ipsemet nos gratula-
 bundus inuisit. Affuere mox magistratus etiam, publicè
 gratias agentes nobis, quod ad legem Dei prædican-
 dam uenisset ad se. Paucis dehinc diebus in aduendis
 officij causa principibus, & ciuium beneuolentia con-
 cilianda consumptis; conciones in eodem cenobio ha-
 bendæ: ad quas præter ceteram turbam Tonus quo-
 que cum arcis præfecto & alijs proceribus uentitabat,
 eoque animi sensu, ut ex ijs aliquot ipso statim iui-
 tio baptismum exoptarent. Sed enim Diabolus in huma-
 ni generis perniciem intentus, cum futuræ messis co-
 piam cerneret, conatus nostro sese uehementer obiecit.
 Dynasta Xichiensis est Amagusano finitimus, cuius in
 diuina nonnullas habemus Ecclesias, Michael Vafæo
 præfideis ad Lusitanorum allicienda nauigia, tantisper
 dum eos falleret, suscepta Christiana religione, deinde
 per summum scelus perfidiamque deserta; dæmonis in-
 finitum (quem sibi apparentem aspectabili forma & a-
 dorare coram & alloqui dicitur) nec non Bonziorum
 laia, quos plerumq; graues aduersarios experimur, co-
 gnata propensione Amagusani populi ad fidem Euan-
 gelicam; tam multiplices adhibuit machinas ad Tonum
 ceterosque ab ea mente auertendos; ut res tota frigere
 continuo cæperit. Quod ego magno meo dolore cum
 uisidisset; ne in ijs locis operam diutius perderem; parum
 absuit quin re infecta redirem. sed ne nullum omnino
 cessaret operæ pretium, placuit experiri ecquid in oppi-
 do vicino profici posset, cum alijs nominibus celebri, tū
 quod illic Tonus maiorem ferè partem temporis habi-
 taret, sed ibi quoque desertoris eiusdem, & aliorum Dia-
 boli satellitum scelere aditus nobis omnes ad anima-
 rum salutem obstructos offendimus. itaque trium circi-
 ter mensium ibidem spatio per ingentes labores, sum-
 mamque hyemis asperitatem exacto, cum nulla iam su-
 peresset rei bene gerendæ spes; ecce tibi repente immu-
 tata diuinæ ius voluntate Amagusanus Tonus baptismum
 efflagi-

efflagitat, idq; cum multis, quos imitati deinceps
 quoq; vicis, & oppidis plurimi sese ad Christiani-
 tatem aggregarunt. in ijs etiam (quod mirere) Roma-
 tionator insignis, idemq; princeps, Icoxuanæ famæq;
 in his locis hominū secta Lutherianæ videlicet
 pa respōdet: siquidē ad beatitudinē requiri aliud nihil
 firmant, præter vnus nomē Amida: cuiusque præfinito-
 nis & salutaribus humano generi meritis inuictā firmā
 quis opera virtutis, & suam cuiusq; industriam illi præ-
 terea necessariā ducat. Cōuersus ad Christū ceterū To-
 ni filius adoptiuus, eximia spe summæ virtutis adoles-
 cēs: huic ante baptismum magna fuit cū Bonis & Ca-
 misama Toni vxore certamina. sed omnes diuinitas
 Deo adiuuante. prupit amor cognitæ veritatis, & mira
 quædam animi inuicti constantia, idemq; duodecim
 quam renatus est die, cū audisset nos professionē præ-
 re, voluit omnino vel minima quæq; delicta sacra-
 confessionis eluere. ac mihi negati opus esse, quod e recē-
 ti baptismo emerisset ab omni labe purasque iudicium
 in se sit nihilominus ille, cū diceret ignorare se quibus
 sibi euenturū esset absente me. Cessit igitur deniq; inces-
 sis officio precibus, & aures neophyto præbui, ut scire-
 ter, tā dispositē singula recensenti, vt non sine fruore
 ego quidē oblata ei animo lucem, & imperitiam di-
 nitus charismata recognoscerem. Atque hæc antequam
 ego discessi. postea verō (quemamodū ad me delatū)
 Camisama accersitum adolescentem interrogatam
 Christiana sacra suscepit, quāquam inuita ac suppeti-
 te se. Ille verō quod erat fateatur ingenuē. Tū indiguit
 mulier, & sua in eū beneficia, & illius ingratum in se
 mum exprobrans, iubet illum vultu seuro confite-
 sua domo faeessere, neque suum in conspectum veniat
 post hæc. qua denuntiatione adolescens non modo non
 exterritus est, sed etiam diserte respōdit: ingenuē se gau-
 dio exsilij ignominiam, & incommoda pro Camisam no-
 mine subiturū. sed cū ad templum à nepotibus neper-
 exstructū venisset, reiq; totius mansisset oppido ramor,
 adfuit Tonus ipse continuō, & Bonzio quodā nobili se-
 cu

cum adhibito, qui adolescentem à teneris educat; mul-
 tis precibus mitigata Camisama, in eius gratiã innoxii
 filium incolumi Christiana fide restituit. Cum his ergo
 manipulis Dei beneficio Būgum versus inde profectus;
 Fundum ex itinere attingi denuo: prolatisque Toni litte-
 ris, quibus ad audiendum verbum Dei cunctos adhorta-
 batur, ea fuit rerum cōuersio, is ardor animorum, vt qui
 paulo ante nefario conatu prædicationē Euangelij vel
 maxime distulerant, in ijs etiã quidam è numero Bon-
 zorum, immutati subito sese ad nos adiuuandos enixe
 conferrent. Itaq; diebus octo decemve quibus ibi substi-
 tuas, præter aliam turbam, plus viginti è principibus
 ad Christum adiuncti sunt. ex edificandi præterea tēpli
 curã mandata certis hominibus, tantus denique omni-
 um exiit motus, vt cum primùm huc redirē, sese Chri-
 stianos fore vniuersi promitterent. ipse verò dynasta
 Fidanus cur. nomen Christo dare superfederet, id caus-
 se asserbat, quod è patrijs legibus necesse foret sibi, dū
 gens tota prophanos ritus abijciat, publicis eorum ludis
 atque celebratibus interesse. itaque baptismo in proxi-
 mum annum dilato, precandi formulas interim è cate-
 chismo ediscebat. Qui in Amagusanis finibus baptiza-
 ti sunt, eorum numerus in vniuersum est duum circiter
 millium. In Bongensi autem diuione conuersi aliquoti:
 quidam etiam languentes creēti. Iam verò in ipsa quo-
 que Xichi regione, quamuis desertore illo dynasta fu-
 erunt minaciter, cum aliqua facta est ad Christi gre-
 gem accessio, tum insuper edita nonnulla sunt veræ fi-
 dei ac pietatis illustria documēta. Cum enim è neophy-
 tis quidam proposita capitis poena perterritus, quæ hu-
 mana fragilitas est, à Christi nomine defecisset; id vxor
 eius ita indignè tulit, vt vnã cum filio sese à viri conui-
 uio & cōsortio protinus remoueret, fortiter increpās: A-
 uertat à me Dominus, vt cū eo viuam, qui mortis metu
 Christum eiurauerit: quo facto miser ille compunctus
 animis sensibus, & culpã agnosces, noctu clã ad Michae-
 lem Vasum accessit: & effusè flens, ducensque ex alto
 corde suspiria, locum pœnitentiæ suppliciter petijt, pa-

ratus tanti peccati quodlibet subire supplicium, quod iam certum sibi esse affirmans, relicta patria, & que omnibus in Christianorum loca migrare, religionem susceptam liberius colere sibi liceret. non sit fidem. nocte intempesta ipse cum fratre ac doctore præterea consilij eiusdem socijs, abiit. qui omnes in miliari & agris, facta iam semente, neglectis, vagi & gentes Christo seruire potius, quam domi dures, & apud Principem gratiosi ac potentes idola colere, maluerunt. Nec minor in cæteris illius terræ neophytis, quam quam numero paucis tenerisque virtus erant. Quibus enim edictis contra Christi cultores a tyranno propositis, tantum abfuit, ut illi ab instituto recederent, etiam in exsilium voluntarium Christianorum oppida patrijs focis bonisque relictis abire; vel si res ita fecerit, vitam pro Christo profundere communi consensu de creuerint. Qua cognita re, dynasta damnatum simul & inuidiam veritus, reuocauit edicta: & accito ad Michiam li nostro multa promissit.

Facata est vrbis in primis celebris, quæ hostili caute cum alijs oppidis nuper incensa & euersa, ac demum propter loci opportunitatem exstrui cæpta, pauca prospectum veteris frequentia recepit: numeratque iam vnde ædificiorum ad tria millia, cum decem millibus antea censeretur. hic ego & Ludouicus in transiitibus quatuor vel quinque morati, Christianos aliquos fecimus multo plures utique facturi, si mensem vnum ibi perire licuisset, is erat hominum vndique concursus. Aedificabat ibidem hoc tempore templum suo sumptibus neophytus quidam. totus verò grex aliquem sacerdotem magnopere postulabat: sed nemo erat quem duxerit magno sanè meo dolore: nam & illius populi tractatio ad fidem, & ingens nationum varietas eodem commercij causa confluentium, præclaram ostendit copiosam materiam frugis. Nuper etiam dynasta quendam decem circiter à Cochino co leucis, & locum nouum templo excitando, & in parochi sumptus vestigijs annuum detulit. Alijs item locis nostri ob idiplum tale exper-

petuntur: sed tanta paucitas est, ut nedum alia querere, sed ne parca quidem tueri possimus: perit enim non vno loco Christiana res operarum inopia: quanto animi non sui more non dico, magna tamen eramus in spe fore, ut Dominus pro sua clementia ac bonitate subsidium nobis aliquod tam necessario tempore mitteret: praesagiebatque nescio quo modo mens, te quoque affuturum. sperabam quidem certè vel maxime: non solum ut amicissimi viri congressu & colloquio fruerer: sed etiam ut exemplo tuo monitus ipse me recolligerem, quippe iam pade varijs curis & occupationibus valde distractus. Nos Deus vberem gratiam & sui nominis caritatem cunctis infundat, ut omnibus in rebus ei quàm diligentissimè seruiamus. Amen. Cochinoi. ix. Calend. Octobris. MDLXXI.

LVDOVICI FROII
ad Antonium Quadrium in
Indiam.

V A mentis humanae peruersitate fieri dicendum est, Pater, ut quæ nobis Deus bona largitus est, ea carendo fere magis quàm fruendo sentiamus: Id adeò ex obitu Varandoni Comidoni clarissimi atque optimi viri quotidie certius ego quidem experior. cuius de incredibili studio erga nos notaque Christianum vniuersum, licet sæpius te per litteras docuerim ante hæc, tamen hoc tempore, cum ille argenti more bonorum omnium in bello ceciderit, sic edum mihi existimaui, ut paulo fusus ad te perscriberem, nam & grati memorisque animi officium id vti que postulat, & ipsa commemoratio laudum ipsius, leuare aliqua ex parte dolorem meum; & ad celebritatē & gloriam Diuinæ prouidentia pertingere videtur, intelligi nobis, in tam remotis regionibus inter Bonziorū Indias, & intenta in nos barbarorum tela versantibus, nō

deesse ne ex ipsis quidem principibus ethniconum
 nostræ salutis, tum Christianæ religionis ac fidei propa-
 gnatores acerrimos. Ac quò res tota clarius pate-
 tam paulo altius initia ipsa & originè eius aucturitate
 nobis cum illo intercessit. Christianus est quidam sine
 Meacensi tractu nò modò generis claritate conspicuum,
 verùm etiam propter egregiam virtutem ac probitatem
 summa apud oes gratia, nomine Darius Tacuma Fe-
 danus. Is cum pro sua in Deum pietate, proque necessi-
 tudine, quæ sibi erat cum Vatandono, de rebus divini-
 nis, deque instituto nostræ Societatis esset aliquantis cu-
 eo familiariter collocutus, hominem denique propale,
 vt concionis audiendæ causa ad templum nostrum ac-
 cederet. Cum igitur ad Gasparem Vilelam viceque re-
 nisset, ex ipso Catechismi exordio disputatum à nobis
 est horè amplius spatium, vnum esse Deum fontem soci-
 etatem rerum omnium; qui quæ videntur quæque non
 videntur, ex nihilo cuncta creauerit; ac simul peruenire
 & amentia sectarum Iaponicarum multis rationibus re-
 futata est. Quæ omnia Vatandonus homo ingenio
 cum & patienter ad finem usque audisset, & tamquam
 rationi rerumque naturæ consentanea valde probare
 git in præsentia Gaspari gratias, operamque tuam in be-
 nigne admodum detulit, & quoniam certis de causis
 rat ei confestim in regnum Vomi (quæ ipsius sunt pa-
 tria) recedendum; ad extremum ad iunx, vbi vacante
 ad audiendum Dei verbum esse rediturum. Sequenti
 inde Cubi caedes est, cumque ab iisdem conuulsis, qui
 Cubum oppræsserant, crudelissimis hominibus, & Chi-
 stianæ fidei inimicissimis, nos quoque ad necem impu-
 remur; fuga nobis coacti consulere, multos peregrinos
 cis, ad urbem Sacaium denique venimus, vt ibi moram
 co, & Meacensi ditioni finitimo, bellorum curam, & oc-
 casionem aliquam redeundi Meacum expectamus.
 Interea Vatandonus, cuius animo altius infuditur
 de vno cæli, terræque Domino ac Deo nuper audieram
 sabili ter audis plura discendi, petijt à Dario Tacuma
 per litteras, vt à Gaspare Vilela Iaponium aliquant
 na lo

re legis interpretem suo nomine postulare, quod ubi
 Gaspar cognouit; misit ad eum protinus Damianum, in
 erudicendis Iaponijs popularibus suis in primis exercita-
 tum, qui dum magna spe rei bene gerendę concepta, Vo-
 mimitur intendit; eo ipso tempore demortui Cubi fra-
 ter Vatandonus Voiacata, clapsus ę coniuuratorum custo-
 dia, ad Vatandonum opis implorandę causa confugit
 supplex; quem ille non modò benignè exceptum ingru-
 sumptu & munificentia plus annum in arce sua Coca
 tenuit, sed etiam, ut in fratrum imperium restitueret;
 summos Reges nationesque circumire, atque omni ra-
 tione sollicitare non desijt, quoad Nubunanga Rex Voa-
 catarum quinquaginta millium exercitu cõpara-
 to; & Mioxindoni & Daiondoni, qui coniurationis prin-
 cipes fuerat, repressa audacia, quem dixi exulem, in fra-
 trum opibus & gradu honoris amplissimi collocauit. Id
 fuit causa, cur Vatandonum absentem patria, & rebus
 grauissimis occupatum Damianus inuenire, ac per oriũ
 (ut praueerat) religionis Christianę mysteria docere
 acquireret. Venit deinde Sacaium Vatandonus vnã cũ
 principibus exercitus Nubunangę; cumque apud
 eum esset etiam Darius Tacaiama, tempus opportunum
 ratus Meacensis Ecclesię subleuandę; Vatandonum do-
 cet, occiso priore Cubo; nos etiam factione Bonziorum
 per summam iniuriam pulsos Meaco, nunquam postea
 redeundi potestatem impetrare potuisset; neophytorum
 regem paulo ante ab idolorum seruitute ad cultum v-
 ritatis veriq; Dei traductum; orbem pastoribus in luctu &
 equalore iacere, de nostra magis, quàm de sua salute at-
 que incolumitate sollicitum. orat, & obsecrat, ut dignum
 se suisque rebus gestis patrocinium nostri suscipiat, seq;
 pro equitate ac iustitia peccatorum hominum scelere fu-
 raque opponat; id si fecerit, magnam non à Christia-
 nis modò, sed etiã ab ipso Christo Deo gratiã initurum.
 Que ubi Vatandonus audiit; salacritate mirabili delatam
 ad se causam recepit illicò: meque confestim (nã Gaspar
 in Bungũ iam pridẽ euocatus abierat) ad se nocte eadem
 accit.

accesit, ad quem cum adijsseranta sum ab eorum
 co comitate, sed veneratione acceptus, vni
 principum (quod Europæi nostri vix credant) illa
 mihi quamvis enixè renitenti discesserit, aliaque
 patrio signa summi cuiusdam honoris habuerit. Ita
 ego Laurentium nostrum adduxeram: quem vbi Van-
 donus Iaponium cognouit esse, conuersus ad eum: Quis
 inquit, nisi incommodum est, mihi, & procerbus illa
 de Christiana lege, deque vno rerum omnium conditu
 re aliqua exponis: Tum ille, qua est facundia præditi,
 in eam sententiam ita copiose tanta cum auditorum at-
 tentione differuit, vt in mediam vsque nocte sermo pro-
 tractus sit. cum perorasset, eius orationem, & argumeta
 magnis laudibus Vatandonus extulit, & simul nostram
 causam principibus qui aderant, ex animo commenda-
 uit: quos ego cum officij causa postridie conuenissent,
 non modo me perhonorificè accepere singulè etiam
 suum omnibus in rebus mihi studium operamque bene-
 gnè polliciti sunt. Ad hæc Vatandonus, qui Saciani po-
 puli tumorem & superbiam nosset, nec ignoraret, nos
 ex quo tempore Meaco sumus exacti, quam probe nos
 abiectos homines vulgo cõtemnis; ad conciliandum
 bis authoritatem & gratiam; semel iterumque hanc
 causa domum nostram non dubitauit venire, tam le-
 patus grege amicorum, vt multitudinem via ipsa non
 caperet. Quinetiam Fabium Reoquerium in diadem Culo-
 stianum primarium virum, quod nos in eo exilio de-
 gnè fouisset, accessitum ad se non modo magister
 laudauit gratiasque egit illi mirificas, verum eum ho-
 minem de suo liberaliter admodum muneratum ab-
 dens insuper, quicquid in nos officij ac beneuolentia
 contulisset vel conferret in posterum, id se perinde gra-
 tum esse habiturum, ac si totum in semetipsum colla-
 tum fuisset.

Post hæc Meacum reuertit: pauci sive diebus inter-
 ctis fecit me per litteras cortiorem, se de reditu nostro ex
 Nubunanga, & nouo Cubo transegitte: itaque Duram
 propediem ad me reducendum esse venturum, neque fa-
 ctum

dum est, quāto neophytorū gaudio, tu ipse existimabis,
 cum id propter aduersariorū summā gratiam atque po-
 sitam sperare vix iam vllus auderet. Tandē igitur veni
 Meacum, & quoniam aedes nostras quidam tribunus mā-
 lum occuparat: diuersi ad Christianum ciuem Meacē-
 sem, Anonium nomine, virtum in primis honoratum,
 ac noblem: statim que nos Vatandonus ter dieinceps in
 vlti hospitiū nostro item vt Sacaij fecerat, dedit mu-
 nera ac petij, nos ad aliquod tempus habere domi ne
 gauretur: intellecturos breui Christianos quanta cum
 fide coraque Vatandonus patrum negotia transgesset.
 eorum tanta significatio beneuolentiæ dici vix potest, quā-
 tum nobis apud illos existimationem attulerit. Nec ita
 multo post (sanē præter opinionem infidelium) quæsi-
 tum ipse me magno comitatu deduxit in regiam, fe-
 cique & effecit omni artificio, vt inspectantibus, & ta-
 lantibus Bonzijs, in magna principum frequentia,
 cum à Nubunanga, tum à Cubo quā honorificentissi-
 me admitteret. Ad hæc, nostræ non modò mansioni, &
 incoluntati, sed commodis etiam & ornamentis pec-
 literas regias diligenter cauit: quæ quoniam ab ipsis et-
 iam ducibus, atque à principibus Bonziorum, non nisi
 magno auri argentiue pondere comparantur; cum id-
 circo Vatandonus insciente me ad Nubunangam de-
 ceret auri laminas iustæ magnitudinis attulisset; negauit
 ille se bridens, in tali causa opus esse muneribus: decre-
 tum ipse met, qua maximè vellet formula scriberet: se id
 non fessim suo chirographo muniturum. Tum ille tanta
 regis in nos prope ratione animaduersa, scripsit non mo-
 dum vt nobis iuro Meaci habitare liceret; graui pœna pro-
 missa, si quis nobis negotium facesseret; sed etiam vt æ-
 ras nostræ ab hospitiū militum (qui fere in templa, & ce-
 tera diuiduntur) ac præterea vñ vicinias nostra, tota
 regijs obeundis, præbendis ad munitionem operis,
 que id genus oneribus esset immunis. quæ omnia
 cum à Nubunanga, & Cubo, quamuis contra nitentibus
 Meacis, impetrasset; subscripta diplomata (quorum
 vñ in suo tabulario exemplum retinuit) magna sui ani-

mi voluptate vocato ad se Laurentio tradidit, post-
 tus insuper, se daturum operam, vt Tribunus de qui
 nostras occupauerat ædes, iam pridem à Chittius
 desertas, excederet: idque multis adhibitis immo-
 tijs tam diligenter curauit, vt ille denique in in-
 riorem vrbis partem ingenti populi admiratione
 grauerit.

Multo deinde post, cum Rex Micauæ inuicendi Co-
 bi causa Meacum ingeni comitatu venisset, exceptus
 est non ita remoto ab æde nostra diuersorio. comiti ad
 accipiendos amicos eius, quotquot erant propinqua Bō-
 ziorum ædificia occuparentur; veritus Varandonus, ne
 quid nobis quoque molestiæ exhiberetur, scribam su-
 um, & aliquot præterea è familiaribus misit ad ædes no-
 stras, qui speciem præberent occupati iam ab se boluntati-
 quæ res vniue nos ab omni eiusmodi incommodis de-
 ros præstitit. neque verò, id ipsum egregie beneuolenti-
 commentum ille significauit nobis; scriba de male cogi-
 nouimus ipsius conscio secretorum. & sane tam hinc,
 tum alijs in rebus, quæ vel ad commodum, vel ad digni-
 tatem nostri ordinis pertinerent, ita sua sunt eius diligen-
 tia, & amor in nos; non modo vt preces nostras, sed
 etiam voluntates suis ipsemet fidelissimis consilio, con-
 cijs, benignitate præterueteret.

Quandiu Nubunanga Meaci commotus est; in-
 eum ego de Varandoni sententia aliquoties accessi, in
 facili mihi ex illius commendatione adiu ad regem, vt
 multis interdum dynastijs, & principibus Bonzoniam ad
 limina præstolantibus, ego extra ordinem introitu-
 rer. Sed cum proximè ad regem sub eius protectionem
 adijsssem; longa illa disputatio, de qua scripsi ad te ad-
 te; de immortalitate animorum incidit mihi cum Bo-
 chioxine Bonzio, viro in primis disertio, & propter e-
 gregiam rei militaris peritiam (neque enim hoc sacer-
 dotum genus abhorret à bellicis artibus) magna apud
 regem auctoritate. ex quo certamine cum ille turpi-
 ter victus abiisset; in eam exarsit rabiem, vt nunquam ex-
 so die perniciem nobis moliri desisset, cuius furor
 & athen.

& amentia: cum locis omnibus aperte sese Vatandonus
 non modò consilio, sed etiam armis opponeret, nec
 illum vsquam consistere pateretur; superatus ille viri cõ
 stantia, vbi se viribus imparera sensit; omni deinceps do
 lo & insidijs grassati constituit. Dissimulata igitur in
 tempus iracundia, falsis criminationibus circumuen
 tum Vatandonum eo tempore egrotantem, adeo artifi
 ciosè & callidè apud Nubunangam accusauit, multis
 duboli fatellitibus in eius flagitij societatem adscitis;
 vt Rex mendacijs oneratus, ad euntem ad se valetudine
 recuperata Vatandonum, non modò aditu congestu
 que per summam ignominiam arcuerit, sed etiam au
 rorum viginti millium annuo redditu, & nobili in pri
 mis arce multarit. quo ille tam insigni accepto incom
 modo, tantum abest, vt quicquam idcirco de suscepta
 in nos beneuolentia, studioque remitteret; vt etiam pa
 lam dicitaret, venientibus ad se consolandi gratia prin
 cipibus, præclare verò secum actum esse, cui nostra caus
 sam tantam calamitatem incidere contigisset: acque
 adeo, quò illustrior esset amor ipsius erga nos, quam
 quàm tanta facta & rei familiaris, & dignitatis immi
 nutione; tamen diligentius etiam quam antea, vbicun
 que opus foret, nobis omni ope cura que affururum. In
 tem ex altera parte Nichioxines, & ceteri Bonziorum
 antillites, oppressa innocentia impune volitare; nobis
 ferunt, flammam que minitari; de templo nostro fun
 ditus euertendo, serendoque ibidem sale per ignomini
 am perduellibus constitutã, in suis cœtibus multa iacta
 re; nec tamen cessit illis ea res e sententia: nam & Nubu
 nanga, Cubusque nos nulla nostra culpa aut domo, aut
 urbe pelli passi nõ sunt; & machinationis eius artifex
 Nichioxines, iusto Dei iudicio compluribus eiusdem
 flagitijs ac facinoribus patefactis, haud ita multo post à
 Nubunanga multis verbis male acceptus, & omni dig
 nitate spoliatus est: & anno vertente Vatandonus cum
 ad Nubunangam, qui tum fortè Meacum redierat, for
 didatus venisset; Diuino prorsus beneficio, amicos
 tum deprecationibus ad causam dicendam admissus,
 tā.

tantam suæ cladis misericordiam exciuit, ut illum iter, viri meritis & probitate perspecta, in pristinum suum locum restituerit, & in super-dena aureorum milia ad viginti quibus antea fruebatur, addiderit.

Iam, qui apud alios causam nostram tam diligenter agere solitus fuerit, qui ad potentissimos Reges ad nos tam studiosè munierit, qui denique pro rebus fortunarum & capitis discrimen adierit; in eum aliorum explicare quàm benignè, quamque honorificè nos accipere consueuerit ipse venientes ad se vel Meaci valde remoto à nobis loco, vel in suis extra urbem oppidis, aut arcibus habitantem. Qua ille cura cauebat exceptus hospitio, ne quid nobis omnino deesset, quàm familiariter nos in ipsis ædium penetralibus, quo paucissimi & familia patebat introitus, vnà cum vxore, liberisque adhibebat ad mensam! quoties, rei Christianæ causa iter habentibus per infecta latronibus loca nobis equos & corporis custodes attribuit! quàm saepe venis mille barmanissimè! quàm suauiter si quid vicissim ad illum nos allatum ex Europa, vel ex India mitteremus, quod Dabunangæ, vel Cubo gratum fore intelligeret, remissum id ipsum ad nos, monuit ut illis potius opportunè tempore largiremur! Neque verò nobis faucebat ille tam modò: sed etiam Christianam rem tanto erat ardore circumplexus, ut de Diuinæ legis præstatiâ, de sempiternis post mortem præmijs atque supplicijs, de virtutibus Christianis in cœtibus principum sereret ipsemet ex occasione sermones. Quinetiam multos, dum esset Meaci, præcausam inspiciendi horologij, ignoratæ in his regionibus machina, domum nostram adductos, eadem opera sacras concionibus admochebat; atque vbi peroratu esset, summam totius doctrinæ iterabat ipsemet, præcipuis locis insistens, & Bonziorum fraudes & errata redarguens.

Iam verò neophytorum, quos omnes fratrum numero suscepisset; cum alijs plurimis rebus ostendit, quare ego, ne longior sim, consulto prætereo; tum vero insigni quodam pietatis & iustitiæ documento, ad fac. eius modi

modi. Vtula quædam erat de grege neophytorum, Do-
 minica nomine, cuius filius in templo nostro ministra-
 re confucuerat, hanc ethnicus nescio quis potens cum
 de quarundam ædium possessione deturbare per vim &
 iniuriã conaretur; confugit illa supplex ad Vatandoni fi-
 dem, cuius deinde beneficio quicquid cupiebat, obtri-
 nuit, sed prima luce ad eum profecta, dum expectat ad-
 fores, pueri quidam è Vatandoni familia, rosariũ, quod
 de more muliercula percurrerebat, interea per ludibrium,
 ut fit, vellicare; stanneam icunculam è rosario penden-
 tem abripere, tum illa indignari, & impietatem facti mu-
 lteriter accusare. contra pueri quò magis irritatam vi-
 dent, eò instare acrius, & illudere. cum strepitus inuale-
 sceret, exaudit è cubiculo Vatandonus foeminam quiri-
 rantem, quærit continuò, quid sit rei proteruitate puero-
 rum, cognita, iubet ex ijs tres protinus comprehendi, se-
 uerè admodum increpans declaraturum se, quantum opere
 vult Christianos omnes ab omni contumelia tutos, do-
 mi sui præsertim, cumque dubiũ esset nemini, quin gra-
 uiter esset in eos animaduersurus, muliercula primum
 pro illorum salute deprecari: cum nihil ipsa proficeret;
 monitus ego statim ad eum mitto Laurentium: qui cū
 nihil magis hominem placare potuisset; ego ipse deni-
 que ad illũ accessi: multisq; rationibus iracundiã mitiga-
 re conatus sum. sed nec vetulæ preces, nec Laurẽtij lega-
 tio, nec nostra contentio flectere animũ hominis value-
 rit, quominus vnũ ex ijs, quippe notiore petulantia ado-
 lescensculũ, in arcem suã ab vrbe amandatũ, capite plecte-
 rit, tantã ille venerationem rerũ diuinarum, tantum cul-
 tum religionis imbiberat. Denique, vt finem faciã, Chri-
 stianos omnes omnibus minimis maximisque rebus fo-
 uet, sicuti liberos indulgentissimus parens. Miretur
 quomodo quispiam, quæ res catechumenum eò pietatis ac-
 tibusque prouexerit. Primum, vt ego quidem arbitror,
 tanta illi constantia, & bonitas tam insignis, vt fortes
 permulti relicto vberiore stipendio, ad ipsius du-
 ctum & imperium sese vltro conferrent: deinde, ac mul-
 tius magis, frequens auditio, & cogitatio verbi Dei,
 q
 cui

cui quoties per bellicas aliasque grauissimas occurrer-
 nes licebat, aures dabat quàm studiosissimè. cuius oratio
 quippe vehementer honesti pulchritudine, & Constantine
 fidei veritatem & excellentiam magis admiranda
 dies. & sanè, cum primum ei Laurentius æternam
 nimæ, & varias ac multiplices eiusdè vires exposu-
 pore propemodum attonitus Vatandonus, qui ad un-
 diem in hæresi fuisset lenxuanorum, qui nihil omnino
 post mortem superesse opinatur; palam excimauit
 tum demum ex quo ea didicisset, hominem se videri
 antea quidem in tantis errorù tenebris, infra ipsas pec-
 des iacuisse miserimum, atque etià Tacacum (id est
 ei nomen) eundem Laurentium ad se magnis precibus
 euocauerat, quò commodius catechismo vacaret: eos
 probè peractò; Christianæ militiæ obligare se hospiti-
 mi sacramento decreuerat, sed hæc paratem, & aliquid
 meditantem oppressit mors illi immanis, Christianam
 omnibus luctuosa; quem tibi casum exposco, vt poterò.
 Iquenda est regio finitima ditiori Vatandoni: quam
 regionem bellicosi admodum incolunt populi, in eius
 limite cum Vatandonus castella duo excitalle: quorum
 factū Iquenda regulus, exercitu repente coacto, primum
 omnium præmia pronitiavit aureos annos M.D. in quo
 ad se caput Vatandoni retulisset; deinde vero pedes
 ad vnus è castellis oppugnationē tetendit infusus. Quod
 vbi sensit præfectus præsidij Darius Tacacum, cuius
 quo misit protinus nuntium ad Vatandonū in auxilio
 na Tacacum morantem: is cognita re, quas habebat co-
 tempore copias, præcipiti agmine ducit obuiā bellicos-
 ducenti eius latera stipabant lectissimi viri: cum haud
 pidus antecessit, reliquos opinione sua pauciores (haud
 plus quingenti fuere) cum filio subsequi iussit. Haud
 perta paucitate nostrorum, veritus ne si Vatandonus ob-
 ipsum resciret; omnia pugna se in castella recipere
 iorem partē exercitus iubet occultè confidete ad mon-
 radices: cæteris imperat, Vatandonum ad certamen elu-
 ant. Vt propius ventum est, Vatandonus paucos infig-
 nis galero, quem dono à Lusitanis acceperat, aduersus
 pidi-
 horre-
 lapo-
 lit, ne-
 dique
 a-
 egre-
 quo-
 laue-
 fectis
 Vaz-
 si. Qu-
 fuga
 quin
 h, vall-
 ego qu-
 ipis i-
 drem.
 nant
 ei cog-
 nus B-
 taton-
 dum cu-
 rem au-
 Lauren-
 vas mi-
 quaque
 culus, a-
 me im-
 fuerant
 in fol-
 lina-
 aur-
 tur

piditate pugnandi, non exspectato subsidio, cum sua co-
 horre dumtaxat, ex equo desiliens (neq; enim equites in
 Iapone pugnare mos est) sese in aduersos ferociter intulit,
 neque ante prouidit insidias, quàm confurgente vni-
 dique multitudine circumfusus est. Pugnatum vtrinque
 acriter: quo ad Vatandonum multis acceptis vulneribus
 egregie dimicantem obrunçauit ex hostibus quidã, cū
 quo gradum fortè contulerat; verum is quoque letaliter
 laeuis, dum certa præmij spe caput asportat, paucis cō-
 fectis passibus moribundus occubuit. reliqui stipatores
 Vatandoni ex præcipua nobilitate ad vnum omnes eg-
 se. Qui erant in subsidijs, cū se lōgè impares cernerent,
 fuga repente dilapsi. Vatandoni filius in arcem Tacacu-
 quum cum admodum paucis confugit. hostes victoria v-
 li, vastatis agris, villis incensis ad arcem castra posuere.
 ego quo die male pugnatum est, eram in insula Sāga ijs
 illis locis ita propinqua, vt fragorem tormentorū exau-
 direm. Sed nihil tale suspicanti mihi tristis adest repente
 nauis, Vatandonum cæsum esse cum suis, id vbi Mea-
 cognum est, Organtinus Italus, & Laurentius Iapo-
 nus Bonziorum insolentiam venit, neophytorum hor-
 rum omnem apparatus sacrorum in tutum asportan-
 dum curarunt. ego ne quid aduersarij contra Christianā
 rem audacius molirentur; quo ipso die hæc scripsi, manè
 Laurentiū ad Nubunangā, & amicos ipsius cum munerū
 bus miseram. omnino turbulentæ erant res: multi circū-
 queque inimici: neophytorū grex metu ac mærore per-
 tuitus, auxerat inuidiam obitus ipse Vatandoni, & rū-
 mor improborum scelere dissipatus: oēs quicunque nos
 turbant, tandem iratis Dijs funditus interire. Nos in tan-
 ti solitudine periculisque vna scilicet fiducia bonitatis
 diuine sustentat: quam quò magis magisque demeretur
 in dies: tuas pater optime, fratrumque nostro-
 rum omnium pias pro nobis deprecationes, &
 sacrificia vehementer expetimus. Mea-

co. I V. Calendas Octobris.

MDLXXI.

q 2

EIVS.

EIVSDEM AD ANTONIUM
Quadrium in Indiam.

VANTA esset rerum perturbatio, nihil Christianorum dolor ex obitu Varniani dynastæ viri fortissimi nostri cuiusdam cissimi; nuper ad te fuscè petiti plurimè. Ex eo die, insperata quedam, et demum cum ad muniendam Evangelio vitam tum ad leuandum mœrorem nostrum in primis accessit data existere, quos ego euentus hac epistola perfectum.

Quod ipsemet nostrum iam pridem, Frenciam excolit in primis est mons, nouè circiter millibus passuum ab vrbē Meaco situs ad orientem. In eo monte Rex quidam Iaponis, patriæ superstitioni apprimè deditus, ante nos octingentos templis cōstruxit ad tria milia & octogenta, edibus adiunctis dumtaxat in vrbem Bonzijs, quæ legū ac disciplinarū in studio versatè ut quod vel in vrbē la interpellatione quàm commodissimè faceret, non modò turbas, ac strepitus oēs agricolarū inderant, sed etiā vicos duos, vnde omnia necessaria petunt, ad montis radices adificauit, superū inferumque. Sicut enim (id locis nomen) iisdemque Bonzijs insuper, tertiam parte partem vectigaliū Regni Vomenis attribuit. Quæ opus ab illo Rege fundatum, posteri eò impensius auerunt; quod vniuersæ Academia summo cum impendio præponi solitus est aliquis vel ex filijs regis, vel ex ceteris certè cū rege affinitate coniunctus. Itaque tantā amplitudinem excreuerat olim Academia, quæ illi honoris, & auctoritatis accesserat, non solum in hoc centis omnis iurisdictione illorū hominum superstitio retur, sed etiā vt omnes fermè Iaponicarum superstitionū interpretes, ducesq; sectarum, inde tanquā ex petenti fonte, vel seminario quodam existerent, sed immensata paulatim regia potestate, rebusque (vt fit) bellorum iniuria ac vetustate labentibus, ingens ille templarum numerus, quæ sexdecim dispersa conuallibus, antea vrbem

mare ad octingenta vel paulo amplius redijt. ac simul Bō-
 norum illa qualiscunque disciplina sensim ita soluta est;
 ut omni abiecto pudore sese turpissimis voluptatibus fla-
 gitijsq; dederint; atque ad armorū vsū ac latrocinia
 studio doctrinæ religionisq; conuerso; cū alia multa per
 vim nefasq; patrarent; tum verò annis ab hinc septem
 & triginta Meacum urbem, ingenti facta hominum ca-
 de pæne totam incenderint. Verum iusto Dei iudicio,
 cum præsertim allatum ad se CHRISTI Euangelium
 oblitata respuerent mente; contigit anno superiore, vt
 gauri bello inter Nechienis Regem, & Nubunangā ex-
 ercis; illius copias Bonziji tecto & com meatibus iuue-
 rino; Nubunangam verò præter cæteras iniurias etiam
 transitu prohibuerint. Qua re ille maiorem in modum
 offensus fremensq; pactis cū hoste inducijs, in regnum
 Voaris redijt; ac primū Bonzios eius regionis Icoxos
 (qui dicuntur) castellis omnib⁹ exiit; & quotquot viuos
 vel ex ipsis, vel etiam ex corū popularibus capere potuit,
 omnes cruci suffixit: deinde aucto exercitu, victricia sig-
 na repente ad Frenoiānam, ira stimulante conuertit.
 Tum primū temerarios Academicos, & omnia sibi fe-
 cunda pollicitos, verus belli terror inuasit, pœnituitque
 læcessit Nubunangæ; cumque se viribus longè inferio-
 res tenerent; missis legatis, magno primū auri ponde-
 re, deinde loci religione, metuque numinum placare
 conati sunt Regem: quibus ille cū respondisset; nec se
 pecuniæ cupidum, sed vindicem scelerum, & vltorem in-
 iuriarum adesse: nec inanium Deorum vlla terri for-
 midine; tum illi vt in re trepida, cōtra hostium impetus
 omni ratione se cōparant. Erat in ipso montis vertice tē-
 plum Quaroni dicarum, quem deum vel dæmonē po-
 tas miro cultu veneratur. Iapone toto cæca gentilitas,
 plerūque mortales votiua peregrinatione suscepta eorū
 assidue cōfluebant, quod persuasum habent ab il-
 lo Deo longioris vitæ spatia, bonam valetudinē, diuiti-
 as impetrari: Frenoiamani verò Bonziji sacra quotānis
 eodē ac ludos ingēti apparatu sumptuq; persolvere soliti
 sunt, quibus continuo in vrbe Meaco Gibonis solennia-
 succe-

succedebant eo pompæ ordine, hominū frequentia, & mentis artificum, vt satis appareat æmulam vniuersæ gloriæ Sathanam, in ijs locis, anniuersariam apud corpus Christi celebritatem effingere voluisse. Illud igitur montis cacumen & Bonzj, & è proximis gis promiscua turba sese recipiunt: stationibusque dispositis, hostem ex eo loco prohibere cōstituerunt. At Nubunanga Sacomoto & Catara vicis cum incensarum interuentione incensibus euerfisque, montem ipsam frenatam, ne quis è numero Bonziorum elaberetur, circumdedit. deinde instructū exercitum in eos aduocato cliuo submisit: restitēre aliquamdiu è superiore loco Bonzj: vrgente dein multitudine hostiū, effraictisque claustris, & superata munitione, trucidati fere omnes ac simul, micētis maximo ac nobilissimo templo facibus, & tora moles horribili prorsus incendio conflagrante: que id ipso die festo Michaelis Archangeli Cal. Octob. vt ad hostes Christi delendos, tollendaque: profus illa nequima cubilia, & scelerum officinam, princeps militiæ cœlestis præsentī ope affuisse videatur. Post hæc rō, qui dies fuit natalis Beati Hieronymi, Nubunanga circummisso milite, latitantes ferarum instar Bonzj qui prælio superfuerant, protractos è dumetis cui operibus interemit. sub hæc domus eorum pariter concommata, ingens omnibus circa nationibus terrore incussit. Meacum dein Octobri mense incunte victor Nubunanga se contulit. Hic ego & Orgatinus ad eum officio salutis cum adijsemus; non modo comiter ambos accepit, verum etiam (quod vix credat quispiam) sese in nos pro amanter effudit. Quod superest, te Pater etiam obsecramur, vt nos totumque Iaponicum gregem huic rōi & sociorum pijs deprecationibus & sacrificijs a diuina te desinas. Meaci. Natali die Sancti Francisci. M. DLXXI.

Scriptis iamdiu litteris needum datis, alia quaerenda interim euenēre; quæ ego ad Diuinæ iustitiæ ac pietatis fidem gloriamque deesse nolui, quin adferberem.

Germani duo fratres erant in vrbe Meaco, non gene-

rum diuitijs clari: ijdemque Xacæ cultores egregij. quorum vierque sese religioni Christianæ in primis acriorem aduersarium assidue præbuit, ijdeque superioribus annis antesignani fuere factionis eius, cuius scelere nostri Meaco semel iterumque per summam iniuriam exacti sunt. Anno deinde post fere sexto, cum ego Varadoni opera ac studio restitutus ad Cubum, salutandi causa de more venissem, die quodam accidit vt ex his fratribus orator maior adesset, nomine Taquenus Vchisamidonus. Is, quo erat in nomen Christianum odio ac rabie, non potuit sese continere, quominus coram ipso Cubo, me sociosque maledictis incesseret; nobisque cum aliis calumnias, tum præsertim esum humanæ carnis obijceret; quæ tamen crimina ab ira cuncta ac furore profecta, apud Cubum cæterosque qui aderant, minimè valuerunt. Idem nuper, Euangelij progressum, & collabentem Deorum suorum existimationem incredibili quodam animi dolore cum cerneret; fretus tamen suis opibus, tum gratia principum, nouam Xacæ sectam condere aggressus; est. iamque repudiata coniuge, mentoque & capite raso, Boniorum habitum & cultum induerat; cum ad illum adiungere se demonis instinctu capere cõplures: quibus ille magno sumptu amplum cœnobium extrucebat (numerus enim discipulorum ad C. D. asceaderat) concionibusque præ quodammodo populum contra Christiana sacra legesque mitis artibus incitabat. sed cum illum tantis debita sceleribus ultio Diuina maneret; accidit aliquando vt intemperantia linguæ prouectus præseente Cubo Nabunangam Regem dictis amaris haud obscure pertingeret, affirmans illum iam ad summam potentiam euectum, diuitiis in eo fastigio stare non posse quin ruere, vel certe quasi maturavel potiùs vieta ex arbore bacca tenderet. quibus remere iactis; non defuere cõfestim, qui ad Nabunangam cuncta deferret. quibus ille auditis, vniuerso Boniorum generi multis iam ante nominibus infensus, vt diximus, ad eum excaudit; vt in regnum suum Voas Meaco decedens, cõprehensum nouum hèresiarcham, a quo impositum, quamuis magnopere deprecante

Cubo alijsque proceribus; quindecim à Meaceni in ipso itinere securi percussit. ad hæc, liberi, cum à solo æquatis domibus eorum, & coenobio nuper ablati capto, in exilium acti sunt. tri duo autem postquam in Meaceni (frater ipsius æque æcerbus C. H. STI inimicus, in vrbe Sacai in fixa pedi spina dolore confectus, ac miserabili genere leti defunctus est: in in vtroque euidenti significatione cœlestis in vindicta fati appareat.

Franciscus Capralis ad nostrorum lustranda in Meaci partibus domicilia non ita pridem accessit. ecce ego deinde in regna Mini, Ccunoquani, Cauachij, deduxi. Paschalia verò festa Sangæ peregrinatus: quo fructu, ex alijs litteris (vt spero) cognosces. Te Pater optime Dominus tuatur incolumem, Meaci, iv. Idus Augusti. MDLXXII.

EIVSDEM AD FRANCISCUM Capralem.

NVLAM puto regionem ex his, que Christianorum navigatione, vel armis aperta sunt, in tanta rerum varietate ac varietate velsari, quam alibi patitur hæc terra Iaponica. Mino cetera quæ tibi nota sunt. Postquam à nobis digressum, quot caedes, populationes, euerfiones urbium, & incendia consecuta. Cubo enim (vt nosti) Nubunangæ opibus restituta, cum res Meacensis utcumque pacata videretur esse, propter quibusdam interpositis offensionibus (vt sunt incommensurabiles animi Regum, & omnis imperij suspiciosa communitio) periculosum & graue bellum inter eosdem exarsit, cuius belli initio cum se Cubus, euocatis vicedique militibus, in arcem munitissimam recepisset, & cum hostibus Nubunangæ inita societate (qui multi potentissime sunt) tantum virum collegisset, vt Nubunangæ nequaquam è suis finibus egressurus in partem

pederetur; tum ille nihil hoc apparatu perterritus, præ-
 ter omnium expectationem cum robustis legionibus
 affuit: captusque misericordia populi, cum frustra per
 interpretes de conditionibus pacis egisset, malo cogen-
 dum ratus, qui monitis non pareret; quamquam inuitus,
 acque adeo illa crymans tantæ cladi (ut affirmant) omni-
 bus passim tectis agrorum, multisque præterea idolorum
 fans, Bonziorumque cœnobijs, ad hæc vicis frequenti-
 bus vno die centum exustis, prædaque ingenti rerum non
 modo agrestium, sed etiam vrbicularum abacta (quod ci-
 uis tumultus initio, veriti ne Meacum recta contederet,
 preciosam suppellectilem cum liberis vxoribusque in ca-
 loca raptim auexerant; rursus Cubum insilit ad pacem
 inuitare. At ille fœderatorum copias propediem expec-
 tans, cum interim omni ope resistere, & vltima experiri
 decreveret; tum verò Nubunanga vehementius irritatus
 urbem ipsam euertere statuit. Est autem pro situ loci diui-
 sa bisariam, sic ut altera pars Meaci, superior; altera infe-
 nor nominetur. Superiorem longè celeberrimam totius
 Iaponis, præcipua nobilitas incolebat. ij direptionis &
 incendiij metum ingenti pecunia conati redimere, nihil
 profecerunt inferioris vrbis exitus felicior fuit: siquidem
 cives, & in ijs Christiani permulti, non tam argenti pon-
 dere, quam precibus infimis & humilitate veniam & pa-
 cem à Nubunanga impetrarunt: itaque totis castris gra-
 ui pena proposita iussit edici, ne quis inferiori Meaco
 damni quicquam inferret. Interim in superiori parte cõ-
 federati aliquot, ne in patriæ direptione & exitio nulla
 ad ipsos prædæ portio perueniret, vltro ignem tectis in-
 vitere anteuertunt, qui tota ea nocte longè lateque vaga-
 tus, tertiam fere oppidi partem absumpsit. postridie ve-
 ro Nubunanga cum suis inuectus, quod erat reliquum
 omne combussit. eo incendio ades priuatæ ad octo mil-
 lia Bonziorum cœnobija, viginti: & in ijs duo Xacæ, &
 Amida nobilissima & maxima; minoris verò formæ
 octoginta conflagrassæ dicuntur; quorum in vnum
 impida fuga sese abdiderant Bonziæ mulieres ad sexa-
 ginta ex ijs, quæ stipi cogendæ ad instaurationem fani

Daibud in regno Thematis religionis causa libere
 peram. Non defuit in tam luctuosa clade respicienda
 Manibus mortuorum ad inferos primam, inde ad beatas
 Amidæ sedes, cum tempus fuerit, accendendis, Iijum
 nescio quem, ferali instructum, præfecit Iaponica
 fabulositas. Huius Iij delictum (quod in Meaco
 inferiori colebatur) Bonij metuentis exitium,
 sortibus coram ipso iactis, quæsitæ aum illud
 inde amoueri expediret. cum responsum esset
 re sine dubio flammæ, antistites templi, & vniuersa
 civitas magna cum veneratione ac cæremonia fuerunt
 in Meacum superius transferrere: cumque iam in tuto
 rem esse putarent, ecce tibi constato reperit, ut dice-
 mus, ibidem incēdio, simulacrum penitus delatratum.
 Interea inclusus arce Cubus nihilomagis lecti, quod
 Nubunanga, castellis, circa ipsam arcem quædam
 civitatis, oblidione hominem premere, & operibus
 pugnare constituit, minis insuper additis imperatoris
 dignitatis ab ipso in Dairis filium transferenda. Quo
 victus Cubus, postis tandem ferro cibis animi, pro-
 fertim cum expectata dudum auxilia non adesse
 eam expetijt: neque abnuu Nubunanga, quamquam
 gē superior, & explorata pæne victoria. Scripsit
 conditionibus obfides dati: qui tamen quod non
 sunt notæ, negabant plerique Cubum in condicione
 mansurum, sed hanc moram interpositam, quod
 Nubunangæ à Cubo pro singularibus eius, in se
 nis maxima debebatur (quæ humani est ingenij
 tas) in odium vertit.

Nobis inter hosce tumultus, quorum vix
 tem hisce litteris attingi, tamen rem Chuffianam
 ficare non licuit, tamen haud omnino cessatum
 quidem & neophytos exanimatos meo solen
 & multos inopia rerum omnium preslos, con-
 lecmofynis recreauimus, & plurimis rebus
 rum in nos fidem ac beneuolentiam sumus
 Quæ

Qua illi cura sacrum instrumentū, & imagines, ne quid
 parceretur iniuriæ, locis idoneis abdiderunt! Quanto stu-
 dio nos in eas arces & oppida certatim inuitarūt, quæ ma-
 ximè remota ab hisce periculis videbantur! Quo sensu
 post sedatos tumultus incolumitatem nobis frequentes
 gratulari sunt, eum quidē præ gaudio plariq; lacrymas
 non teneant. Iā verò illa quoq; res magno nobis fuit so-
 latio, quod inter ipsas armatorū cæteruas multa militū
 vexilla salutari signo Crucis distincta conspeximus: in
 quibus Ioannes Naetondonus Tābæ regulus, idemque
 rei militaris laude insignis, in ipsa galeæ crista nomen
 lesu maioris formæ litteris aureis gestabat inscriptū; cu-
 jus viri egregia pietas atq; constantia silentio mihi præ-
 recūda nō est. Primum enim ethnica matre, cum tu hic
 esses, ab hostibus interēpta, anno deinde vertente à suis
 monitus, ut mortuæ ritu laponico parētaret, ac Bōzijs de-
 more munera mitteret, illè verò sese paratū inquit iusta
 parēti persolvere; quippe si minus illi quæ sua culpa Euā-
 gelicæ lucis expers, è vita migraverat, sibi certè ac fratri-
 bus haud dubiè profutura. Cōfestim, ergo pauperibus è
 regno Tābæ inuitatis (conuenēre autē circiter mille) ante
 ipsa arces mœnia & largū epulum vniuersis, & certā pecu-
 niæ summā singulis præbuit; Christianas inferias ethnici-
 cis ingēti cū approbatione mirantibus. Idē, cum ipso tu
 multus initio duo millia lectissimorū militum ad urbē
 Meacū adduxisset (quo maximè præsidio fretus Cubus
 arces tueri decreuit) sacramento rogatus Cubi nomi-
 ne, verbis ethnico ritu conceptis, quibus nī fidē præstent
 Imperatori, vel Regi, Duces milite sive, se se caputque suū
 æternis inanum decorum supplicijs deuouent; negauit
 ille se falsos deos fidei suæ testes adhibiturum, sed vnum
 Deum rerum omnium conditorem; nec alio iure iuran-
 do obligari se passus est; eodemque die sub vespērā ve-
 nit ad templum Christianis dumtaxat militibus comi-
 tantibus. ibi cum aliquandiu precatiōni vacasset; præ-
 cationis Sacramentum à me poposcit supplex, & simul
 rationem ac viam confessionis bene atq; ordine peragē-
 te. Præceptiones igitur illi quasdam tradidi laponica
 lingua

lingua cōscriptas, quibus perlegēdis, & notandis quod
opus esset, totam eam noctem nulla capta quietate
consumpsit, ac deinde peccata de more confessus
introiit. Gerit autem ad assiduam moris reformationem
propalam ē rosario maiuscula formæ caluariam, & alia
eiusmodi religionis insignia præ se fert eo clariore
virtutis indicio, tum pietatis exemplo, quod idem deum
ipso flore iuuentæ nunc est, & bellator egregius. Idem
in illo Meacensi discrimine veritus templi non in diripi-
tionem, non modò milites ad eius custodiam, sed etiam
iumenta misit ad suppellectilem auerendam, & summa
cura quotidie ex arce, quo loco res esset, per unum
tios, exquirebat: meque codicillis moneret identidem,
vt ex ijs periculis Tambam effugerem ad suos, datus
eos litteris vt me perinde ac semetipsum acciperent. Re-
bus deinde vtunque compositis, vt primum Nabunna-
ga discessit, confestim salutandi causa vix ad me, seu
que mecum assiduè negocia communicare non desinam,
ac præter insignem probitatem & fidem tam docili est
est ingenio, vt Lusitanicas notas imitari bis terve de-
taxat aggressus, recentissimas ad me litteras de Lusita-
nitico charactere conscriptas. Præterea cum Barbari,
apud quos diuersatur, de religionis veritate conuer-
santur, & infaniam, quæ in modum eorum infaniam, quæ in
refellitque mirum in modum eorum infaniam, quæ in
iam suis militibus pium aliquem librum quatuordecim
rat ipsemet, eosque ad Christianam fidem studiose
hortatur. In prædijs ac locis, quæ virtutis ac pietatis
mine Cubus eidem attribuit, sanum est. Massanensis
cio cuius, in primis totius Iaponis & ipso ornata & ge-
nere structure visendum, id ille disturbare conatur,
ex ea materia in oppido suo Tamba templum extruere
ad populares suos Christiana religione imbuetos. Quod
ego ob id ipsum, sedatis motibus hisce, mittere illi
Laurentium cogitabam. Frater ipsius nauis maior, Gae-
badonus nomine iam triduo pergit nostris cōsuetis
interesse, quæ ter, quaterue singulis diebus habentur, aut
præterea ē Ioannis familia ventitant, utemque Patris
Iosadonus ordinum ductor ex eadem regione, in Len-
xana

tuana secta valde versatus. is, quindecim concioni-
bus auditis, baptismum efflagitat; sed cum ego, vt
ceteros fere candidatos, ad finem vsque catechismi
reieci. E militibus Naetondoni diem extremum obijt
neophytus, cui nomen erat Romano; huic ego mo-
rienti affui in tempore: eundem extulimus publicè ma-
gna hominum frequentia; siquidem funus à Christianis
omnibus Meacensibus, & ab vniuersis commilitonibus
non modo fidelibus, verum etiam ethnicis concelebra-
tum est.

In Regno quoque Voaris, quamquam in summa o-
perariorum inopia, feliciter admodum Christiana re-
ligio pullulat. Supplet autem doctoris vicem, egregia fi-
de & caritate non ignotus tibi neophytus, Constanti-
nus, cuius viri de laudibus mira perferuntur ad me. Do-
mum suam oratorium ornauit, quò Christiani omnes phi-
losophandi causa conueniunt. in eo cœtu explicat ipse
pœcepta Decalogi, ex commentarijs quæ habet apud se.
motuos etiam Christiano ritu sepulturæ mandat: bap-
tizat infantes: ethnicis Euangelium prædicat: redarguit
Rozios: denique pusillum gregem pro viribus tuetur
adeo, vt Voarentes Christiani vulgo Constantini disci-
puli aominentur. Conuertit etiam subinde (Spiritu San-
cto adiuuante) ad Christum aliquos, è quibus nuper quos-
dam duxit ad nos eo animi candore, summissione, vir-
tute viros, vt primitias spiritus in iisdem facile agnos-
cat. ij, cum ad obeunda hebdomada sacrosanctæ solen-
næ amplius quadridui itinere per infesta latronibus lo-
ca Meacum venissent, templum ingressi, prostrauere se
felicè ad aram, effusè flentes, agentesque Domino
gracias, quod se ad sacra illa officia incolumes perdu-
cisset. Singulis ego piacularum globulum Roma trans-
missum donauit, quod illi munus perinde ac thesaurum
pretiosum ita simul & venerabundi, & lati accepere, vt
id eam vnam ob rem tanti fuisse labores itineris om-
nes, & omnia vitæ pericula dicerent. Constantino verò
tribui etiam icunculas, & stanneas Cruces, Voarenti-
bus diuidendas; itemque linteum exsequias defuncto-
rum;

rum. Hisce muniti praesidijs, & catechismo publico instituto, post festa Paschalia in patriam rediere, Moabitibus Christianis ad sex millia passuum officij causa preloquantibus.

Venio ad res Cauachenses, quo in Regno compluribus item numerantur eximia fide ac probitate neophytarum cuius rei haud obscurum praebuit documentum Hektor ille, qui ibidem ad te (si meministi) cum vxore ac liberis adiit. Cum enim adolescentem ethnicum nobilem ipsius curae concredidum, intemperanter agerem, amice obiurgasset, vt sunt iuuenes, diuites praefertim, auersus montia contumaces & asperi, ita offensus ad noquam ille, vt paulo post percussores ad interficiendum Hectorem demonis instructu sum miserit; quos boni Christi discipulus, vt in se repente vidit inuicatos, de extrema iam aetate vir, & inermis, apprehenso quoni & cruce gestabat globulo, IESV dulce nomen implorans, multis vulneribus crudeliter confossus occubuit. Eius vxorem quattuor cum filiolis Christianis conuictam recepit illico in fidem suam Iquenda Sangadoni primarius vir e Mioxindoni familia, cuiusque uxorem ac solitudinem in oppido Sanga sustentat tunc cum insigni pietate vir, & Christianorum omnium quosque in eo sunt Regno, parens tutorque fidelissimus. Hanc in Vacaianae praepositum, caeterosque neophytos commorantes ibidem, ethnici tres cum occidere statuerant, eorumque hostibus prodere; conscelerata corum conuicta diuinitus patefacta sunt in ipso pane articulo agnoscendi facinoris. itaque & Christiani periculum euitarunt, & infideles illi paulo post, Mioxindoni iussa eorum scelere capite poenas dedere, cuius euenti felicitas tribuenda videtur precibus meritisque Sangadoni.

In eadem loca (vt scripsi ad te antea) Organon Italus cum Laurentio, & Marthae profectus paulo ante natalem Domini diem ingenti Christianorum laetitia acceptus est, cumque in ipsis natalijs circae quatuordecim sacro fonte abluisset, plerosque e Mioxindoni domo; redire parantem, Sangadonus vix cum reli-

quibus Christianis magno adhibito conatu, varijsq; ratio-
 nibus ad vsque Paschalia festa retinuit. Interea quid actū
 sit a nostris, ex eiusdem Organtini epistola cognosces,
 cuius præcipua capita hoc loco mihi summarim addere
 visum est. Organtinus Brixianus, Ludouico Froio Mea-
 cum. Dominico die palmarum cum Sangam vndique
 Cavathenses neophyti cōuenissent amplius CC. (nam
 per Quadragesimæ tempus nonnulli se ad Christum
 adunxerāt) eo ipso die magno omnium gaudio suppli-
 cantes incessimus; in Paschate verò, sacramentum con-
 fessionis obiere nonaginta quinque; Cōmunionis autē
 septuaginta. quo ne maior esset numerus, sacerdotū ino-
 pia factum est, solus enim eram, sed in omnium animis
 vique post illa mysteria liquidò vis gratiæ cœlestis ap-
 paruit. deinde rursus alternantibus choris, fidibusque
 subinde canentibus, agmine composito processimus ad
 Crucem vsque magna turba spectante gentilium. ea cœ-
 remonia peracta, ego sacrum ritu solenni peregi, concio-
 nem Laurentius habuit ingenti auditorum tum appro-
 batione, tum fructu; ac ne sua corporibus quoque refe-
 ctio desisset, quotquot aderant Christiani Sangadonus
 omnes ibidem excepit admodum liberali conuiuio. Sic
 illi abierunt dies. Nunc ego Sacaium parabam excurre-
 re, ut quibus neophytis Sangam venire non licuit, eo-
 rum tibi cōfessiones audirem. Vale. Sanga. Hactenus Or-
 gantinus, qui quoniam Iaponijs iam nunc sine interpre-
 te ipse per se prebet aures, vel inde existimabis quam bre-
 uis quantum in huius linguæ cognitione profecerit.

Ego paucis hisce diebus baptismatis fonte Iustravi
 Namum Tosandonum, quem supra dixeram concioni-
 bus frequentem adesse (is Thomam nouo nomine ap-
 pellari se voluit) deinde Guembadonum Ioannis Næ-
 wadoni fratrem, qui hoc tempore in familiaribus est
 tibi, critque, ut spero, huic Meacensi Ecclesiæ non par-
 uo adiumento. accessit etiam filius ipsius Guembado-
 ni annos natus nouem, quorum alteri Iuliani, alte-
 ri Benedicti nomen indidimus. Is deinde Iulianus mili-
 tibus Cubi prætorianos, è quibus habet complures sibi
 coniu-

coniunctos, capit paulatim ad nostras concordes
licere: audiuntque libenter, & capiunt quæ dicuntur,
iamque nonnulli se ad Christum adiungere des-
uerunt.

Organtinus, & Laurentius ante octo dies huc Sa-
ga rediēre, itaque Laurentium celeriter missi Tambora,
ad Euangelium promulgandum, vehementer id effu-
gitante Naetondono.

In Regno Iquendæ vnus duntaxat est Christianus,
sed mirum in modum studiosus fidei propagandæ. Ho-
ius adhortatione permotus vnus è triumviris Regni
administrando, venit hodie cum aliquot eius ad nos
audiendi Euangelij causa; quod hisce mētibz la-
bore & diligentia maxima ab horis meridians ad ves-
peram vsque sine intermissione explicatur ac traditur.
Ex ijs multi iam è catechismo cum alijs, tum ipsas pro-
catuunculas chirographo suo descriptas, admodum fa-
cile memoriter haversē. Sanè quàm optatum fuerat no-
bis, in Iquendæ regionem inferre verbum Dei, quoniam
nim est acris in primis ingenio, nec dum nobis ad eam
adspirare licuerat.

Sed pagine iam nimis multæ procedant. itaque
dum epistolæ faciam, si quædam adhuc de Nubunanga
subiunxero. Præter Frenoiensem, (quam tunc de-
vt antea ad te scripsi, funditus evertit) aia lunt. Nubun-
Bonziourum Academia. in ijs & longa sexcentorum an-
norum pace, & varijs opibus ad omnes delectationes
sus eò congestis, in primis clara celebrisque sui ge-
quam patrio nomine Facufangin appellant. Multa
sebantur ibi cœnobiaz Bonziourum, & separata pæce-
ea ipsorum ædes numero mille quàm ornatiore pæce-
modissimæque. In horum quoque Bonziourum pæce-
ciem intentus iam diu Nubunanga, sustinuit tamē-
se, dum aliqua se offerret causa probabilis. Ea ut appe-
ruit, quippe præda quàm è regno Voaris eundem et
hostibus eius abegerat, apud hosce Bonziourum deposita &
custodita; enimvero ille nihil cunctandum erat, post
factas cum Cubo inducias, confestim cum exercitu

venie illuc: multisque incensis ædificijs, & cuncta illa
 lonziorum gaza direpta, egregiè suas iniurias ultus est.
 de vide quàm non dissimulanter factis dictisque Iapo-
 nicæ superstitioni, eiusdemque custodibus bellum in-
 dixerit. Xinguen est Rex Cainochuni, qui patre in exsili-
 um pulso per vim, fratre autem natu maximo in cus-
 todiam incluso, regnum inuasit; infano deorum cultu
 cuiusque adeò addictus, ut post aditam regni possessio-
 nem, barba & capillo posito, se in Bonziorum ordinem
 adscribi voluerit: nec solum eo habitu, & stola orna-
 tus incedit, sed etiam ter quotidie sacris operatur, sex-
 cesos ad eam rem secum trahens Bonzios. Is per caus-
 sam instaurandæ Frenoiamæ, & diruta Quanonis tem-
 pla reficiendi coacto exercitu, & locis aliquot dolo ma-
 gis & fraude quàm vi aperta occupatis, antistitem se,
 esse propositum, in ea tuenda colendaque vincere Xa-
 cam ipsum, fama sanctimonix celeberrimum. Idem
 cum ante aliquot menses dedisset ad Nubunangam lit-
 teras cum arroganti inscriptione, Tendaino, Taxu, Xa-
 mon, Xinguen, hoc est, summus in domicilio Regum,
 religionumque Xinguen; vicissim illi respondit hic alter
 cum horrendo planè sui nominis titulo: Dainoquu, ten-
 nonaon, Nubunanga: id est, Nubunanga domitor
 æmonum, hostis oppugnatorque sectarum. Nec sanè
 falso: pergit enim diabolicos hosce ritus, & nefaria sa-
 cræ, & omnia, quibus Iaponij mirum in modum du-
 rantur, & sacrificulos omnes non modò palam irride-
 re, sed etiam detestari, & omni cura
 delere: ut non immeritò ab hisce neophytis fla-
 gium diuinæ iustitiæ nominetur. nec desunt qui eun-
 dem licet nondum id apertè præfererat intimis tamen
 sensibus esse Christianum existiment. Quæ cum ita
 sit, pro certo putarat Iaponicum vulgus, Nubunan-
 gæ religionis tam multis locis tam grauter violatæ,
 tanti pœnas daturum. Nunc verò contra, cum videant
 omnia illi è sententia cedere, sferique potentio-
 rem in
 bus, valde offendi capere in suis dijs, & conceptam à
 pueri

pueris opinionem de ipsorum numine ac rebus paulatim deponere: quæ res minime aliena notissimis videbatur, atque vtiãam percrebrescat.

Hæc ego, Pater optime (quominus cœconomiam scribendo requiras) ex interuallis ad te scribere exarabam, crepto c̄ summis occupationibus tempore. Si quid proinde acciderit litteris dignum, accedero vestris omnium desiderijs. Vos interim iustissime, nostramque imbecillitatem vestris sollicitudinis, pijsque supplicationibus fulcire quotidie pergite. Meaco. xv. Cal.

Iulias. MDLXXIII.

Selectarum Epistoliarum ex India Finis
DE QVIN

